

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Věc v právním slova smyslu -

současný stav a právní úprava dle nového občanského zákoníku

Pavla Plachá

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Věc v právním slova smyslu -

současný stav a právní úprava dle nového občanského zákoníku

Pavla Plachá

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D., katedra občanského práva

Plzeň, 2013

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vytvořila zcela samostatně s využitím literatury a zdrojů informací vyjmenovaných v níže uvedeném seznamu.“

Plzeň, březen 2013

vlastnoruční podpis

Poděkování

Dovoluji si tímto poděkovat JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracovávání této diplomové práce poskytoval.

Obsah

Úvod	1
1. Historický vývoj právního pojetí věci	3
1.1 Římskoprávní náhled na věc v právním smyslu.....	3
1.2 Vývoj pojetí věci od roku 1811 do současnosti	5
Shrnutí 1. kapitoly	10
2. Věc podle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb.	12
2.1 Předmět občanskoprávních vztahů.....	12
2.2 Dělení věcí.....	17
2.3 Užší pojetí věci a občanský zákoník č. 40/1964 Sb.	19
Shrnutí 2. kapitoly	21
3. Věc podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.	24
3.1 Pojem věci a její klasifikace, součást věci a příslušenství, res nullius.....	24
3.1.1 Pojem věci v právním smyslu	24
3.1.2 Klasifikace věcí v právním smyslu	29
3.1.3 Součást věci a její příslušenství.....	32
3.1.4 Res nullius	35
3.2 Vybrané situace, kdy se nově hovoří o věci	38
3.2.1 Cenné papíry.....	38
3.2.2 Vybrané nemovité věci nehmotné podstaty	43
3.2.2.1 Právo stavby	44
3.2.2.2 Věcná břemena	48
Shrnutí 3. kapitoly	52
4. Rozbor možných dopadů a důsledků právní úpravy věcí podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.	55
4.1 Širší versus užší pojetí věci a jeho případné aplikační problémy.....	55
4.2 Rozbor návaznosti širšího pojetí věci na trestní právo.....	60
4.3 Věc v právním smyslu a duševní vlastnictví	63
4.4 Širší pojetí věci a návrh nového katastrálního zákona	68
Shrnutí 4. kapitoly	72
Závěr.....	74
English summary	77
Seznam použitých zdrojů	78

Seznam zkratk a zkrácených názvů

I. Zkratky právních předpisů

- 1) **OZO** - obecný zákoník občanský č. 946/1811 Sb. z. s., ve znění pozdějších předpisů
- 2) **ABGB** - Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (1811)
- 3) **střední OZ** - zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 4) **ObčZ** - zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 5) **NOZ** - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- 6) **Listina** - usnesení předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- 7) **ObchZ** - zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 8) **ZoOK** – zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platném znění
- 9) **CenP** - zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů
- 10) **ZoPKT** – zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
- 11) **ZMO** - zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu)
- 12) **TransZ** - zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 13) **AutZ** - zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 14) **ZoVB** - zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů
- 15) **ZnOZ** – zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
- 16) **TrZ** – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 17) **HorZ** – zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 18) **ZoPS z roku 1912** – zákon č. 86/1912 ř. z., o stavebním právu
- 19) **ZoPS z roku 1947** – zákon č. 88/1947 Sb., o právu stavby
- 20) **DZ** - zákona č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů
- 21) **o.s.ř.** – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

II. Ostatní zkratky

- 1) **NS** - Nejvyšší soud České republiky
- 2) **Sbírka SRS** - Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky
- 3) **NSS** - Nejvyšší správní soud České republiky
- 4) **Sbírka rozhodnutí NSS** - Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu České republiky
- 5) **ÚS** - Ústavní soud České republiky

Úvod

V souvislosti s rekodifikací soukromého práva je třeba reagovat na množství změn, které v jejím důsledku nastanou. Smyslem této práce je učinit důkladný rozbor alespoň jedné z nich, a to změny v pojetí věci v jejím právním slova smyslu, protože se jedná o nepostradatelný pojem soukromoprávního styku, který se běžně užívá v právní vědě i praxi a který je nově v NOZ definován, a to navíc odlišně od definování věci právní doktrínou, která vychází z ObčZ, neboť se zavádí její širší pojetí. Jelikož se jedná o téma, které bylo v poslední době předmětem řady polemik (zejména co do nehmotných věcí), je vhodné tuto problematiku důkladně analyzovat a předložit z této analýzy výsledky, které budou sloužit nejen autorce této práce k posouzení vhodnosti změny náhledu na věc.

Nejprve bude proveden historický nástin vývoje právní úpravy věcí od dob římského práva až do současnosti, bez jehož poznání není možné nové pojetí věci ani pochopit, ani případně posuzovat jeho vědecký či praktický přínos. V další kapitole pak bude blíže a podrobněji pojednáno o platné a účinné právní úpravě věcí obsažené v ObčZ, a to zejména pro účely její následné komparace s novou právní úpravou.

Pro správné zařazení věcí bude podán obecný výklad o předmětu občanskoprávních vztahů, aby bylo možno věci v jejich právním smyslu dostatečně vymezit. Dále bude provedena jejich klasifikace podle současné právní nauky a podán výklad, kterým je zdůvodněno užší pojetí věci, které odpovídá ObčZ. V návaznosti na to bude učiněna obdobná analýza i v oblasti právní úpravy věcí v NOZ s následnou komparací, a to zejména co do jejich obecného definičního vymezení, klasifikace (včetně odlišení od pouhé součásti věci či příslušenství) a specifikace *res nullius*, která je v NOZ výslovně upravena a je třeba jí věnovat zvláštní pozornost.

Vzhledem k opuštění užšího pojetí věci bude pro pochopení dosahu tohoto kroku ve dvou situacích rozebráno, co se odlišně od právní úpravy obsažené v ObčZ považuje za věci. Prvním příkladem jsou cenné papíry a druhým příkladem jsou dva zástupci věcných práv k věci cizí, kteří jsou v souladu s NOZ taktéž nehmotnými věcmi. Co se týče oblasti cenných papírů, zde je cílem zaměřit se na jejich komparaci zatím účinné právní úpravy s platnou právní úpravou NOZ a připravit tak podklad pro případnou diskusi o správnosti těchto změn. Ve druhém případě jsou demonstrativně vybrány dvě nehmotné věci (právo stavby a věcná břemena), které jsou právy, přičemž zde bude účelem alespoň okrajově nastínit jejich historické

chápaní, a dále je rovněž komparovat se současnou účinnou právní úpravou, aby bylo zřejmé, na jaké změny je třeba se připravit v této konkrétní oblasti.

V závěrečné kapitole budou shromážděny obecné argumenty a protiargumenty ohledně širšího či užšího pojetí věci včetně dosahu na trestní právo, a to vždy spolu s příklonem autorky k jednomu z těchto tvrzení, podrobně přiblížena problematika pojetí věci a duševního vlastnictví a konečně podán nástin praktického dopadu širšího pojetí věci v oblasti evidence nemovitostí.

Změny v soukromém právu by měly být prováděny velmi šetrně, a to především s ohledem na jeho kvalitní římskoprávní základ. Jestliže je tedy téměř jisté, že k nim dojde, vyvstává nutnost se zabývat jejich eventuálními dopady, které lze vydedukovat jen na základě důkladné komparace měněných právních úprav, díky které budou zjištěny jejich zásadní nedostatky.

Jelikož během období od zadání tématu diplomové práce došlo k přijetí NOZ, je třeba do jisté míry pozměnit názvy základních čtyř kapitol osnovy celé práce tak, aby bylo dosaženo souladu se současným právním stavem. V případech, kde se v textu objeví pojem věci bez dodatku, o kterou věc se jedná (zda o věc ve smyslu práva či obecně o věc ve smyslu hmotného předmětu reálného světa), se bude jednat o věc v právním slova smyslu, neboť tak bude vyjádřena snaha vyhnout se neustálému opakování jednoho a téhož pojmu.

1. Historický vývoj právního pojetí věci

1.1 Římskoprávní náhled na věc v právním smyslu

Vývoj vnitřního uspořádání práva se neustále, byť někdy i jen nepatrně, mění. Přesto je v určitých aspektech stále relativně konstantní, a to především co do základů práva položených římskými právníky, mezi něž patří bezesporu i pojetí věci v právním smyslu. Právo se (především podle Ulpiana) dalo členit na dvě základní skupiny, a to na právo veřejné a právo soukromé. Právo soukromé se pak podle Gaia dále členilo na právo osob, věcí a právo žalob.¹

Byť věcná práva římské právo nevymezuje, považovaly se za ně takové vztahy k věci, u nichž existovala povinnost ostatních subjektů zdržet se jakýchkoli zásahů. Jejich základní dělení bylo na vlastnictví, držbu a věcná práva k věci cizí. Předmětem však mohla být vždy pouze věc, a to ve smyslu ohraničené části reálného světa, který mohl být předmětem majetkoprávních vztahů a sloužil lidským potřebám. Za věc nebyl považován svobodný člověk, ani části lidského těla, třebaže došlo k jejich oddělení. Základní dvě skupiny věcí se nazývaly jednak *res extra commercium* (s nimiž se nemohlo disponovat v soukromoprávních vztazích), jimiž byly například věci svaté či zasvěcené a podobně, a dále *res in commercio* (s nimiž soukromé osoby v rámci právních vztahů disponovat mohly).² Věci však bylo možné členit také na božské a lidské anebo na veřejné a soukromé, přičemž ty se dále dělily na tělesné a netělesné (*res corporales* a *res incorporales*),³ kdy základní rozdíl spočíval v tom, jestli je možné se jich fyzicky dotknout. Za netělesné byly považovány například pozůstalosti, služebnosti nebo závazky, a to bez ohledu na jejich reálný obsah, neboť jejich hlavní podstatou bylo právo.⁴ Do skupiny soukromých věcí *res in commercio* náleželo kromě dělení věcí na věci hmotné a nehmotné, dělení na věci mancipační a nemancipační (podle toho, zda měly pro římskou agrární rodinu zásadní hospodářský význam), na věci movité a nemovité, věci genericky nebo individuálně určené (pro jejichž vymezení byla do jisté míry rozhodující lidská vůle), věci dělitelné a

¹ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 21-22.

² SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-334-6, s. 97-102.

³ Viz čl. 13: „*Corporales hae sunt, quae tangi possunt, velut fundus homo vestis aurum argentum et denique aliae res innumerabiles.*“ Čl. 14: „*Incorporales sunt, quae tangi non possunt, qualia sunt ea quae iure consistunt, sicut hereditas, ususfructus, obligationes quouque modo contractae...*“ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*. 2. komentář. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-054-3, s. 96; 98.

⁴ ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, 8, ISSN 0324-7007, s. 695.

nedělitelné (u nichž je třeba podotknout, že ideální dělení bylo možné jak u věcí hmotných, tak i nehmotných s výjimkou služebností) a na věci zastupitelné a nezastupitelné.⁵ Různých kritérií pro členění však existovala celá řada, takže bylo možné rozlišovat třeba i věci plodonosné a neplodonosné, věci spotřebitelné, nespotřebitelné a opotřebitelné, věci jednoduché a složené anebo věc hlavní, její součást či příslušenství podle toho, zda se jednalo o celou věc v právním smyslu či nikoli.⁶ Věc složená byla jediným předmětem práv pouze do doby, než došlo k oddělení jejích jednotlivých složek, čehož se bylo možné domáhat i žalobou,⁷ jelikož vlastnické právo k jednotlivým věcem, které byly složkami věci složené, nezaniklo, ale pouze „spalo“. Jestliže by však bylo požadování oddělení těchto věcí nepřiměřené, vrátil by se pouze dvojnásobek hodnoty věci, která tvořila danou složenou věc.

Podle římského práva se za věc považovali i otroci. Právní úprava však nebyla důsledná a často se při její interpretaci užívalo analogie. Typickými právními objekty však byly neživé věci a zvířata. Rozdělení věcí jakožto neživých předmětů majetkoprávních vztahů (vedle lidského chování, které je také jejich předmětem) obsahuje především Gaiova Učebnice, ale také justiniánské Instituce,⁸ kdy oba autoři plynule navazují na řeckou filosofii, zejména Aristotela a stoickou školu.⁹

Římskoprávní pojetí věci je po určitém historickém vývojovém útlumu znovuoživováno (což je později patrné zejména v městském právu¹⁰), a to často se specifickým výkladem, který se v určitých aspektech mohl lišit.¹¹

⁵ KINCL, Jaromír a URFUS, Valentin. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. Edice Učebnice. ISBN 80-7038-134-5, s. 117-121.

⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-334-6, s. 97-102.

⁷ Například v případě náhodného splnutí (nebo jen z vůle jednoho vlastníka) dvou různých kapalin (třeba víno a med), které bylo možné oddělit, se mohl nedržící vlastník bránit žalobou *actio ad exhibendum* a pak žalobou reinvindikační. Viz BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: MANZ, 1997. Učebné texty Právnické fakulty UK v Bratislave; zv.71. ISBN 80-85719-07-X, s. 200.

⁸ KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal a URFUS, Valentin. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 82-83.

⁹ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému občenskému zákoníku občenskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 6-8.

¹⁰ Viz například FLODR, Miroslav. *Brněnské městské právo: zakladatelské období (-1359)*. Vyd. 1. Brno: Matice moravská, 2001. Knižnice Matice moravské; sv. 7. ISBN 80-86488-00-4, s. 237. Zde se za věci v právním smyslu podle římské tradice považují pouze věci hmotné. Co se rozumí věci ve smyslu předmětu obchodního styku, však bylo upraveno například již v ustanovení článku G. XXXVII. Práv městských království českého, markrabství moravského (Pavel Kristián z Koldína). Viz: SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských*

1.2 Vývoj pojetí věci od roku 1811 do současnosti

Rok 1811 je pro vývoj občanského práva na našem území zásadní, neboť byl pro všechny rakouské země (kromě Uher) vyhlášen ABGB, který platil až do roku 1950 (některá ustanovení však i déle). Autentickým jazykem všeobecného občanského zákoníku byla němčina, která se stala vzorem pro překlady do dalších jazyků.¹² V české verzi ABGB, tedy v OZO, se věc považuje za jakousi majetkovou hodnotu, která je součástí jmění. Věci jsou zde vymezeny, konkretizovány a zakládá se základní klasifikace věcí na věci hmotné a nehmotné. Věci v právním smyslu se podle § 285 OZO rozumí: „*Všechno, co od osoby je rozdílné a slouží k užívání lidí, sluje věc v právním smyslu.*“¹³ Z definice vyplývají tři základní znaky věcí, a to jednak rozdílnost od osoby, dále její způsobilost sloužit potřebám lidí a nakonec její samostatná existence, což znamená, že se nemůže jednat pouze o součást nebo příslušenství jiné věci. Pod toto široké vymezení věcí se tak schovala například i elektrická energie, parní síla nebo advokátní kancelář.¹⁴ Pro srovnání se v právní úpravě platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi věcmi v právním smyslu rozuměly pouze hmotné předměty. Na druhou stranu se i zde na některé přírodní síly nahlíželo jako na věci movité.¹⁵ Hlavním účelem zakotvení prvního znaku definice věci v OZO je reagovat na zrušené nevolnictví, které například v Haliči ještě doznívalo. Druhý znak, kterým je uživatelnost, představuje spojení věci s lidským

zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7, s. 104.

¹¹ Viz URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-504-6, s. 36-37. Například Bartolus ze Saxoferrata (14. století) vytvořil definici pro vlastnické právo, se kterou spojil věc výlučně ve smyslu hmotného předmětu.

¹² SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů.* Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7, s. 16.

¹³ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.* Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 5.

¹⁴ Srov. například s pozemkovým vlastnictvím (ustanovení Art. 655 a následující) a s vlastnictvím movitého jmění (ustanovení Art. 713 a následující), které je upraveno v ZGB z roku 1907, a to přesto, že ZGB definici věci neobsahuje, přičemž doktrína se kloní pouze k významu hmotného předmětu. (viz HONSELL, Heinrich, ed., VOGT, Nedim Peter, ed. a GEISER, Thomas, ed. *Zivilgesetzbuch.* Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, sv. 2. Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB. 4. vyd. 2011. Basler Kommentar. ISBN 978-3-7190-2916-6, s. 977 a následující; s. 1324 a následující.) Pod pojmem pozemek se rozumí nemovitosti, trvající samostatná práva evidovaná v pozemkových knihách, doly a spoluvlastnické podíly pozemků. Movitým jméním – pohyblivé tělesné věci a ovladatelné přírodní síly, které nenáleží pozemkům. ELIÁŠ, Karel. *Pojetí věci v právním smyslu v návrhu občanského zákoníku.* In DVORÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám.* Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-133-1, s. 64.

¹⁵ ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník.* 1992, roč. 131, 8, ISSN 0324-7007, s. 696.

jednáním, které je upraveno autonomními normami. Pod užíváním se bude nejčastěji rozumět užívání hospodářské, které směřuje buď přímo, nebo nepřímo k zachování lidské existence. Je však možné i užívání technické, estetické a podobně. Věc může být právní skutečností (v dobové terminologii) pouze za předpokladu, že přináší hospodářský užitek a je tedy majetkovou hodnotou.¹⁶ Přesto, že užívání pojmu věc není v OZO důsledné, dá se obecně souhlasit s tím, že definice *res iuris* je z části negativní v tom smyslu, že je rozdílná od osoby, a z části pozitivní v tom smyslu, že slouží lidem k užívání.

Základní dělení věcí v jejich právním smyslu podle OZO je jednak dělení podle subjektu, kterému náleží, a jednak podle jejich povahy. Podle své povahy se dělily na hmotné, nehmotné, movité, nemovité, zužitelné a nezužitelné a na cenitelné a necenitelné. Oproti ABGB je v OZO obsaženo ještě dělení na věc hlavní a její příslušenství, jednotlivé a hromadné věci, ale také na věci zastupitelné a nezastupitelné.¹⁷

Z výše zmíněné klasifikace *res iuris* je nejpodstatnější dělení věcí na hmotné a nehmotné. Vymezení věci hmotné nalezneme v ustanovení § 292 OZO: „*Hmotné věci jsou ty, které lze smysly vnímati; jinak slují nehmotné; např. právo lovití, ryby chytati a všechna jiná práva.*“¹⁸ Věcí v pojetí OZO se rozumí především část hmoty, která je nezbytná k zachování hmotné existence člověka a která je smysly vnímána, čímž se navazuje hlavně na řeckou stoickou filozofii. Ovšem věci jsou v souladu s výše zmíněnou definicí i očekávání či předpoklady (majetkové hodnoty), že věc vznikne, do čehož spadají práva v čele s pohledávkou, kterou je ale nutno odlišit od jejího předmětu plnění, a dále také výsledky lidské práce.¹⁹ Kritérium hmatatelnosti upravené v římském právu je proto v OZO rozšířeno, neboť je zde zaměněno za kritérium smyslové vnímatelnosti, které například umožnilo i elektřinu, radioaktivitu či vodní energii (jako majetkové hodnoty) zařadit pod věci hmotné. Neboť není

¹⁶ SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-742-1, s. 201-204.

¹⁷ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 6-22.

¹⁸ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 23.

¹⁹ SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-742-1, s. 204.

v OZO zachována jednotná a důsledná terminologie,²⁰ je třeba navíc v každém konkrétním případě zkoumat, zda se ustanovení dotýká jen věcí hmotných nebo i věcí nehmotných.²¹

Přesto, že předmětem vlastnictví mohla být podle názoru předválečného civilisty Sedláčka v souladu s ustanovením § 292 OZO každá věc (bez ohledu na vazbu na hmotný předmět),²² které se poskytuje právní ochrana,²³ ke kritériu smyslové vnímatelnosti se připojil rys materialismu 19. století obsažený hlavně v německém občanském zákoníku, čímž byla původní Gaiova konstrukce dělení věcí na hmotné a nehmotné potlačena a ustanovení obsahující tuto úpravu v OZO se stalo doktrinální bez normativně právní relevance, neboť se na toto dělení v pozitivní právní úpravě neobjevila řádná odezva.²⁴

Dělení věcí na movité a nemovité řadí práva spolu s jinými nehmotnými věcmi do věcí movitých. Práva, která se spojují s držbou věci nemovité, jsou věcmi nemovitými. K těm patří zejména reálná břemena, honební právo, rybolov, pozemkové služebnosti nebo také horní vlastnictví či stavební právo.²⁵ Za movité věci byly považovány takové věci, které bylo možné přenášet z místa na místo, aniž by se porušila jejich podstata.²⁶ Odlišování věcí movitých a nemovitých se neužije u věci hromadné, jelikož ta se může skládat jak z věcí movitých, tak nemovitých.²⁷

Po vzniku samostatného Československa se v roce 1918 recepční normou vytvořil právní dualismus, neboť rakouské právo platilo pouze v českých zemích a na Slovensku a v Podkarpatské Rusi stále platilo právo uherské. Byl to jeden z hlavních

²⁰ Například § 350 OZO jmenuje vedle věcí také práva, ačkoli jsou práva věcmi nehmotnými, či například § 917 OZO uvádí vedle věcí také činnosti, i když i ty jsou věcmi.

²¹ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 24-27.

²² K tomu srov. názory dalších předválečných civilistů, podle kterých je širší pojem věci převážně sice přijímán, avšak co do otázky vlastnického práva je patrný zřejmý příklon k názoru, že jeho předmětem může být pouze věc hmotná, čímž navazují na římskoprávní pojetí věci, neboť je poměrně snadné význam ustanovení § 353 ABGB interpretací zúžit. Viz PELIKÁNOVÁ, Irena. Úvaha o věcech v právním smyslu. *Právní praxe v podnikání*. 1995, roč. 4, 11, ISSN 1210-4043, s. 4-5.

²³ SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-754-4, s. 18.

²⁴ SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-742-1, s. 208.

²⁵ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 24-27.

²⁶ ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, 8, ISSN 0324-7007, s. 697.

²⁷ SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-742-1, s. 213-215.

důvodů, proč se v roce 1919 na ministerstvu spravedlnosti a nově zřízeném ministerstvu unifikací začaly přípravné rekodifikační práce. Možných závěrů ohledně vyřešení dualismu bylo více, ovšem nakonec se prosadila pouhá podrobnější revize ABGB s tím, že se navíc přihlédne k právu platnému na Slovensku. Výsledkem rekodifikačních snah bylo zpracování Vládního návrhu zákona, kterým se vydává občanský zákoník (osnova z roku 1937).²⁸ Koncepce této osnovy byla co do věci v zásadě zachována a: „*Věci v právním smyslu je vše, co je rozdílné od člověka a slouží k potřebě lidí.*“²⁹ Věci se měly opět dělit na hmotné a nehmotné, přičemž na přírodní síly, s nimiž se obchoduje, se měla užívat ustanovení o věcech hmotných. Za věci nemovité se podle osnovy měla považovat (kromě pozemků a práv k nim) také práva, která za nemovitosti prohlásí zákon. Vše ostatní mělo být podle tohoto vymezení považováno za věci movité.³⁰ Vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937 však z důvodů války nebyl přijat.

Poválečným pokračováním v rekodifikaci (tentokrát úspěšným, neboť byl mimo jiné přijat i střední OZ) byla tzv. „právní dvouletka“, jejímž hlavním účelem bylo lépe prosazovat totalitní tendence vládnoucí komunistické strany, a to nejen v oblasti občanského práva. Přesto, že se v zákoně promítala sovětizace, stále bylo v rozsáhlé míře respektováno soukromé vlastnictví. Smyslem středního OZ bylo především odstranit dvojkolejnost právního řádu, ke které vedla recepce práva rakousko-uherské monarchie, chránit socialistické společenské vlastnictví, odstranit preferenci zájmů jednotlivce před společenskými zájmy, odstranit dělení práva na veřejné a soukromé, zrušit odvětví obchodního práva a de facto ztotožnit občanské právo s právem majetkovým. Pojem věcí byl právně upraven v jeho části druhé, a to současně s pojmem práv. Věcí se nově rozuměly pouze ovladatelné hmotné předměty a přírodní síly sloužící lidským potřebám. Na to navazovalo trojí vymezení vlastnictví, a to socialistické vlastnictví (dělicí se na státní nebo družstevní vlastnictví), osobní vlastnictví a soukromé vlastnictví, pod něž spadalo především vlastnictví k výrobním prostředkům, tedy k půdě. Osobní vlastnictví bylo natolik spjato s vlastnictvím socialistickým, že bez něj nemohlo existovat. Střední OZ zavedl

²⁸ SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7, s. 16-20.

²⁹ ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, 8, ISSN 0324-7007, s. 697.

³⁰ ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, 8, ISSN 0324-7007, s. 697.

i sjednocení pojmu služebností a reálných břemen do kategorie věcných břemen.³¹ Za nemovité věci se považovaly pozemky, ale také stavby (mimo dočasné), neboť došlo k výslovnému zákonnému upuštění od superficiální zásady.³²

S argumentem, že střední OZ plně neodráží poměry společnosti, se začalo uvažovat o vydání nového občanského zákoníku, ve kterém by byly upraveny pouze majetkové vztahy mezi občany a mezi občany a organizacemi při uspokojování jejich majetkových potřeb. Záhy došlo k vydání dokonce tří kodexů, a to ObčZ, ZMO a hospodářského zákoníku (zákon č. 109/1964 Sb.), který co do otázky vlastnictví obsahoval spíše jakousi směs občanskoprávních a správněprávních ustanovení, v níž se evidentně zdůrazňovala úloha socialistického společenského vlastnictví.³³ Právní úprava týkající se vymezení některých pojmů byla zařazena do části první ObčZ. Vlastnictví bylo upraveno v části druhé s názvem socialistické společenské vlastnictví a osobní vlastnictví a spadala sem například i právní úprava věcných břemen. V závěrečných ustanoveních ObčZ pak bylo mimo jiné upraveno, že soukromé vlastnictví, jakožto pozůstatek buržoazního právního řádu, je natolik právně nevýznamné, že je třeba ho postupně zlikvidovat.³⁴ Přesto, že ObčZ definici věci neobsahuje, v právním řádu jako takovém nezanikla, protože ji upravoval ZMO, který nabyl účinnosti spolu s ObčZ. Definice se s odkazem na historické souvislosti analogicky užívala pro interpretaci a aplikaci norem ObčZ i hospodářského zákoníku (zákon č. 109/1964 Sb.).³⁵ Předmětem právních vztahů mohly být věci, práva a jiné hospodářské hodnoty, přičemž za věci se považovaly hmotné předměty a ovladatelné přírodní síly, které slouží lidským potřebám.³⁶

Na základě politických a ekonomických změn v 90. letech 20. století se ObčZ začal novelizovat. Výrazné změny (včetně rozšíření ustanovení § 118 ObčZ) přinesla především novela nazývaná někdy též „velká“ (č. 509/1991 Sb.), a to proto, že se v důsledku jejího přijetí opět vytvořil relativní soulad občanského práva s Listinou a byl zakotven jednotný a obecný pojem vlastnictví včetně jeho ochrany.

³¹ SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7, s. 20-23.

³² ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, 8, ISSN 0324-7007, s. 697.

³³ HAVLAN, Petr. *Transformace státního vlastnictví*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992. ISBN 80-210-0483-5, s. 11.

³⁴ SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7, s. 24-26.

³⁵ LAZAR, Ján a kol. *Občanské právo hmotné. I*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1987. Učebnice, ISBN 11-064-87-01, s. 145.

³⁶ ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, 8, ISSN 0324-7007, s. 697-698.

Přesto, že tato novela obsahovala také celou řadu terminologických změn a navazuje na ni množství jiných novel, bylo nezbytné vytvořit ucelený a vyvážený kodex občanského práva, který bude respektovat tradiční soukromoprávní instituty a zásady vycházející z demokratického právního státu. Tyto snahy vyústily ve vydání NOZ, jehož účinnost je zatím stanovena na 1. leden 2014,³⁷ v němž je (mimo celou řadu dalších významných a zásadních změn) věc opět považována za jediný předmět občanskoprávních vztahů.³⁸

Shrnutí 1. kapitoly

Jelikož každý vývoj událostí staví na určitém základu a principech, je nezbytné zkoumat počátky náhledu na věc již v římském právu, které je dodnes považováno za hlavní zdroj soukromého práva. Bylo zjištěno, že podle převážné většiny romanistů se sice věci v římském právu na hmotné a nehmotné dělily, ovšem předmětem vlastnického práva mohla být pouze věc hmotná.

Spojování vlastnictví s hmotnou věcí pak na našem území přetrvává v podstatě až do vydání ABGB v roce 1811, kde bylo zakotvena možnost vlastnit i věci nehmotné. Vlivem výkladu, který myšlenkově navazoval zejména na německý občanský zákoník, došlo k významovému posunu obsahu ustanovení upravujících vlastnické právo. Proto i přes výslovnou a nespornou existenci zákonných ustanovení umožňujících vlastnit i věci nehmotné se k nim převážně nepřihlíží a prosazuje se i nadále myšlenka, že vlastnit lze pouze věci hmotné.

Za účelem odstranění právního dualismu, který na našem území nastal v roce 1918 po vzniku samostatného státu, bylo třeba přijmout novou jednotnou právní úpravu. V roce 1937 byl proto vytvořen vládní návrh nového občanského zákoníku, který však kvůli následným událostem přijat nebyl. Přesto se na něj nesmí zapomínat, neboť se vzhledem ke svému obsahu považuje za jeden z hlavních myšlenkových zdrojů NOZ, a to včetně legální definice věci. V polovině minulého století byl pak v rámci tzv. „právníkové dvouletky“ vydán střední OZ, ve kterém je opět zřejmý výslovný příklon k užšímu pojetí věci, který byl tehdejší ideologii o poznání bližší. Ovšem je vhodné podotknout, že to byl poslední kodex občanského práva, který výslovnou definici věci až do přijetí NOZ vůbec upravoval (viz

³⁷ SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7, s. 24-26.

³⁸ FIALA, Josef et al. *Občanské právo*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Meritum. ISBN 978-80-7357-948-7, s. 28.

ustanovení § 23 středního OZ), protože v ObčZ věci definovány nejsou. Proto se v právní vědě a praxi užívalo (a zatím ještě může užívat) vymezení věci vycházející ze ZMO, takže v podstatě ani v tomto období definování věci v jejich právním smyslu zcela nevymizelo.

Pro pochopení celkového kontextu vývoje právní úpravy věcí jsou v závěru této kapitoly nastíněny i změny v přístupu k vlastnickému právu jako takovému, a to od roku 1950 do 90. let 20. století, neboť bez tohoto poznání není možné činit závěry co do otázky přínosnosti nové právní úpravy věcí v NOZ, které s pojmem vlastnictví neodmyslitelně souvisí.

2. Věc podle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb.

2.1 Předmět občanskoprávních vztahů

„Z obecného vymezení právního vztahu vyplývá, že občanskoprávní vztah je právní vztah, jenž je upravován normami občanského práva a jehož subjekty navzájem vystupují jako nositelé subjektivních občanských práv a občanskoprávních povinností.“³⁹ Každý společenský vztah, který spadá pod toto vymezení, musí mít vždy alespoň dva subjekty, které jsou vůči sobě v opačném právním postavení. Prvky občanskoprávního vztahu jsou tři. Jsou jimi subjekty, kterými mohou být osoby fyzické a právnické, dále obsah, který je tvořen jejich vzájemnými subjektivními právy a právními povinnostmi, a nakonec objekt.⁴⁰ Lidské chování, v němž se realizují práva a povinnosti subjektů, se označuje jako předmět přímý neboli prvotní. Jelikož se občanskoprávní vztahy dělí na majetkové, vztahy plynoucí z práva na ochranu osobnosti a vztahy osobně-majetkové, můžeme i jejich přímý předmět rozlišit na chování při realizaci práv vlastníků, chování vyplývající z práva na ochranu osobnosti a chování, které se podobá chování uskutečňovanému při realizaci vlastnických práv.⁴¹ Předmětem občanskoprávního vztahu v jeho abstraktním pojetí se tedy rozumí lidské chování, které může spočívat v předání určité věci či jiné majetkové hodnoty (dare), konání určité činnosti (facere), zdržení se chování, kterého se obecně zdržet není třeba (omittere), či strpění určitého chování (pati).

Na občanskoprávní vztah lze nahlížet také jako na reálný společenský vztah. Pak se jeho předmět nazývá předmětem nepřímým, kterým je vše, na co se lidské chování zaměřuje.⁴² Nepřímý předmět neboli druhotný je vymezen v § 118 ObčZ.⁴³ Jsou to věci, dále práva a jiné majetkové hodnoty, jestliže to jejich povaha připouští, a byty a nebytové prostory.⁴⁴ Existuje názor, že za předmět občanskoprávních vztahů mohou

³⁹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 155.

⁴⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 159.

⁴¹ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 154-155.

⁴² HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr a TELEČEK, Ivo. *Občanské právo hmotné I.: Obecná část, Ochrana osobnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-136-6, s. 99.

⁴³ Srov. například s rozsudkem NS ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 30 Cdo 490/2003, ve kterém se část stavby nepovažuje za samostatnou věc ve smyslu ObčZ, a proto ani za předmět občanskoprávních vztahů. Dostupné na www.nsoud.cz.

⁴⁴ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 154-155.

být pokládány i nehmotné statky,⁴⁵ což vyplývá zejména z ustanovení § 11 a následujících ObčZ.⁴⁶

Ne vždy je jasné, kde přesně se nachází hranice mezi tím, co je předmětem občanskoprávních vztahů, a tím, co už se za něj pokládat nedá. Například studna může být pokládána za stavbu, a tudíž i za věc v právním smyslu, jestliže se v jejím středu nachází konstrukce, která vymezuje prostor pro vodu a zařízení nutné k jejímu čerpání. V případě, že studna takovou konstrukci mít nebude a bude pouhým vrtem, půjde o součást pozemku, neboť vrt nelze označit za stavbu.⁴⁷

„*Pojem věci v právním smyslu občanský zákoník nedefinuje ani jinak blíže nevysvětluje. Provádí pouze třídění věcí na věci movité a nemovité a vymezuje pojem věcí nemovitých [§ 119 1, 2].*“⁴⁸ Proto právní teorie i praxe pro vymezení pojmu věci v právním smyslu (pokud neužije již platné ustanovení § 489 NOZ) podpůrně užívá zejména ustanovení § 13 neúčinného ZMO, kde se za věc označovaly hmotné předměty a ovladatelné přírodní síly,⁴⁹ které slouží potřebám lidí (blíže viz podkapitola 1.2). Prvním obecným znakem věci v právním smyslu, který z tohoto pojetí vyplývá, je její objektivní ovladatelnost, a druhým znakem je její objektivní použitelnost, respektive užitečnost. Při rozlišování, zda se o věc v právním smyslu v případě nějakého hmotného předmětu jedná či ne, je třeba vždy vzít v úvahu povahu a specifické okolnosti toho kterého případu, přičemž je nepodstatná subjektivní nebo jen po určitou dobu trvající ztráta ovladatelnosti. Hodnocení

⁴⁵ K tomu srov. například usnesení zvláštního senátu NSS ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Konf 22/2005, ve kterém je ochranná známka označená za nehmotný statek, který je způsobilý být předmětem občanskoprávních vztahů. Dostupné na www.nssoud.cz.

⁴⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva. 5., jubilejní aktualiz.* vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 238.

⁴⁷ Viz rozsudek NS ze dne 17. 8. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2597/2010, nebo například rozsudek NSS ze dne 11. 9. 2009, sp. zn. 5 As 62/2008, uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí NSS pod číslem Rs 2200/2011, ve kterém je z předchozí judikatury NS a ÚS vyvozen závěr, že pro rozlišení, zda je účelová komunikace samostatnou věcí ve smyslu ObčZ, nebo jen součástí pozemku, na němž se nachází, je třeba posoudit, zda je možné vymezit jasnou hranici mezi povrchem pozemku pod komunikací a komunikací, a zda lze komunikaci odstranit bez jejího poškození. Když nelze komunikaci odstranit tak, aby nebyla zničena nebo zhoršena její schůdnost či sjízdnost, jedná se o nemovitou věc. Dostupné na www.nssoud.cz a www.nsoud.cz.

⁴⁸ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 637.

⁴⁹ Srov. například s ustanovením § 231 Vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937, kde se stanoví, že se na přírodní síly přiměřeně užijí ustanovení o věcech hmotných; nebo s rozhodnutím NS ze dne 25. 1. 1957, sp. zn. 1 Tz 317/56, uveřejněným ve Sbírce SRS Rt 25/1957, ve kterém je elektrický proud označen za věc v právním smyslu, a to ještě před vydáním ZMO. Nebo také viz HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-328-9, s. 251, ve kterém je obsažen názor, že se ovladatelné přírodní síly někdy řadí i mezi jiné majetkové hodnoty ve smyslu ObčZ.

užitečnosti je obecné a odvíjí se od míry vědeckého poznání.⁵⁰ Jako příklad lze uvést ustanovení § 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém je odpad označen za věci movité připadající do některé ze skupin odpadů, kterých se někdo zbavuje, nebo má úmysl či povinnost se jich zbavit. Z toho ale nevyplývá, že by se tyto věci staly objektivně neužitečné, neboť z nich může mít užitek někdo jiný.⁵¹ Objevují se i názory, že pro vymezení věci jsou kromě ovladatelnosti a užitečnosti zapotřebí i další znaky, jimiž jsou jednotnost (respektive celistvost, nebo i jednotný soubor věcí v případě věci hromadné), samostatnost, která však není v rozporu s příslušenstvím věci, a fakt, že se nejedná o *res extra commercium* (věc vyloučenou z právního obchodu).⁵² Věcí v právním smyslu může být jak věc, která již existuje, tak věc, která teprve v budoucnosti vznikne. Příkladem takové věci může být stavba, či koupě úhrnem nebo s nadějí na nejisté budoucí užítky podle ustanovení § 595 ObčZ.⁵³

Podle ObčZ se subjektivní práva za nehmotné věci nepovažují, nýbrž se jedná o další možný nepřímý předmět, jestliže to jejich povaha připouští.⁵⁴ To je obvykle tehdy, jsou-li převoditelná, jako je tomu třeba u práv plynoucích z pohledávky při jejím zastavení či postoupení. Z tohoto vymezení jsou proto vyloučena práva nepřevoditelná, kterým je mimo jiné například i právo na jméno. Do této kategorie nepřímého předmětu však spadá i subjektivní povinnost plnit, což je zřejmé například u převzetí dluhu.⁵⁵

Předmětem občanskoprávních vztahů mohou být i jiné majetkové hodnoty, tzn. hodnoty vyjádřitelné v penězích, pokud to jejich povaha připouští. Co do této kategorie spadá, zjistíme vylučovací metodou, neboť se nesmí jednat o věc, právo a ani byt nebo nebytový prostor. Typickým příkladem je know-how (ve smyslu obchodních, výrobních, technických či hospodářských znalostí), licence či

⁵⁰ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 637-638.

⁵¹ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 157-158. Srov. například s: KINDL, Milan a DAVID, Ondřej. *Úvod do práva životního prostředí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-11-3, s. 49-50.

⁵² HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-328-9, s. 251-252.

⁵³ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 638.

⁵⁴ Srov. například s pojetím věci v právním smyslu v ustanovení § 292 OZO, nebo v ustanovení § 489 NOZ.

⁵⁵ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 175-176.

databáze.⁵⁶ Jiné majetkové hodnoty mohou být pouze nehmotné či smíšené, neboť hmotné předměty spadají pod kategorie věcí. Příkladem smíšených jiných majetkových hodnot jsou umělecká díla, u nichž jsou věci jako hmotné předměty pouze jejich nositelé.⁵⁷

Byty a nebytové prostory jsou poslední skupinou nepřímého předmětu občanskoprávních vztahů, která vyplývá z ustanovení § 118 ObčZ, ale pouze za předpokladu, že jsou jednotkami ve smyslu ZoVB.⁵⁸ „Podle zvláštního zákona č. 72/1994 Sb. se však byty a nebytové prostory stávají samostatnými předměty občanskoprávních vztahů za předpokladu, že tvoří tzv. jednotky jako reálně – prostorově – vymezené části budov (oddělitelné od budov, ve kterých se nacházejí).“⁵⁹ Byt (stejně jako nebytový prostor) není v ObčZ obecně vymezen,⁶⁰ a proto se v soudní praxi užívá jeho legální definice obsažená z ZoVB,⁶¹ kde se jím rozumí soubor místností nebo jen jednotlivá obytná místnost, která byla rozhodnutím stavebního úřadu určena k trvalému bydlení. Nebytový prostor se v tomto zákoně definuje velmi podobně jako byt pouze s tím rozdílem, že je určen k jinému účelu než k bydlení. Například kupní smlouva o garážovém stání jakožto o samostatném předmětu vlastnictví, které není nebytovým prostorem ve smyslu ZoVB, je neplatná pro právní nemožnost plnění podle § 37 odstavce 2 ObčZ stejně jako na ni navazující akcesorické závazkové právní vztahy, kterým je kupříkladu smluvní pokuta. Nebytový prostor (stejně jako byt) nebyl do účinnosti ZoVB samostatným předmětem vlastnictví (tedy ani věcí v právním smyslu),⁶² ale pouhou součástí staveb.⁶³

⁵⁶ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 642-643.

⁵⁷ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 176. Srov. například s rozsudkem NS ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007, dostupným na www.nsoud.cz.

⁵⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 472-473.

⁵⁹ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 643.

⁶⁰ Srov. zejména s ustanovením § 489 a § 2236 NOZ, kde se byt považuje za věc v právním smyslu a je definován.

⁶¹ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 643.

⁶² Viz rozsudek NS ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. 26 Odo 1100/2006, nebo rozsudek NS ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 28 Cdo 2314/2005. Oba dostupné na www.nsoud.cz.

⁶³ HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-328-9, s. 252.

Zvláštní skupinou věcí jsou res extra commercium neboli „věci vyloučené z právního obchodu“. Jsou to věci, u nichž je možnost s nimi disponovat veřejnoprávními předpisy buď zcela vyloučena,⁶⁴ pak nejsou a nemohou být nepřímým předmětem občanskoprávních vztahů přesto, že jsou věcmi, anebo omezena, kdy sice jsou nepřímým předmětem, ale nakládat s nimi v mezích občanskoprávních vztahů může obvykle jen ten, komu to veřejnoprávní předpisy dovolují. Ve druhém případě se jedná například o výbušniny, jedy, omamné látky a podobně.⁶⁵

Pod kategorií hmotných předmětů spadají kromě věcí v právním smyslu i jiné hmotné předměty, které jimi nejsou. Je to zejména lidské tělo, jeho části (jak umělé, tak přirozené) a nebeská tělesa. Nebylo tomu tak vždy, neboť na části lidského těla se vztahovala výjimka vyplývající z judikatury, která byla vyloučena pozdější judikaturou,⁶⁶ a to ohledně umělé části lidského těla, která zůstala v hrobě přirozeným rozpadem těla zemřelého člověka.⁶⁷ Ještě dříve (za platného a účinného OZO) bylo podle některých názorů možné obchodovat s lidskými ostatky v případech, kdy nebylo zřejmé, o jakou konkrétní osobu se jedná.⁶⁸ Přesto, že obecně lze říci, že lidské tělo a jeho části nejsou věcmi, je možné s nimi zacházet v souladu s obecnými ustanoveními občanského zákoníku a v souladu se zvláštními právními předpisy, jimiž jsou zejména TransZ a zákon č. 256/2001 Sb., o pohřbenictví, ve znění pozdějších předpisů.⁶⁹

Za věci v právním smyslu jsou právní teorií i praxí považována i zvířata přesto, že to není v ObčZ výslovně upraveno, a to především s odkazem na možnost je

⁶⁴ Srov. například ustanovení § 4 zákona č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon; nebo ustanovení § 3 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon, oba ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva.* 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 241-242.

⁶⁶ Srov. například rozsudek NS ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2773/2004, nebo usnesení NS ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. 22 Cdo 685/2005, oba dostupné na www.nsoud.cz.

⁶⁷ Viz rozsudek NS ze dne 30. 9. 1982, sp. zn. 11 Tz 42/82, uveřejněný pod č. Rt 18/1983 Sbírkou SRS, který obsahově svým způsobem volně navazuje na výklad OZO v: SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Občanské právo československé: všeobecné nauky.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-742-1, s. 204, kde je připuštěno, že se zlatá zubní protéza oddělená od těla považuje za věc.

⁶⁸ Viz SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.* Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 7, kde se výkladem dovozují, že se mumie nebo anatomické preparáty považují za věci.

⁶⁹ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 641.

prodávat, darovat, vlastnit v podílovém spoluvlastnictví a podobně. Vždy je jim však poskytována zvláštní ochrana jinými právními předpisy (zejména ZnOZ, či TrZ).⁷⁰

2.2 Dělení věcí

Věci v právním slova smyslu můžeme dělit podle různých kritérií, což je nezbytné pro jejich další vymezení a specifikaci zejména pro účely právního styku, přičemž jediné členění obsažené přímo v zákoně, a to v ustanovení § 119 ObčZ, je na věci movité a nemovité. Ostatní členění vyplývají z právní teorie a praxe a často se jejich výčet liší, proto nemůže být taxativní. Zákonná definice se vztahuje na věci nemovité, jimiž jsou pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. Argumentem per eliminationem dovodíme, že věci movité jsou všechny ostatní věci v právním smyslu, které této definici neodpovídají.⁷¹ Význam tohoto dělení lze spatřovat například z hlediska formy právních úkonů, kdy pro převod věcí nemovitých se zásadně vyžaduje písemná forma, a dále třeba z hlediska okamžiku nabytí vlastnického práva, či z hlediska předkupního práva, zástavního práva, nebo také pro oblast věcných břemen.⁷²

Členění věcí na věci určené individuálně a věci určené druhově spočívá v jejich eventuální možnosti je zaměňovat za jiné věci téhož druhu. Zatímco druhově určené věci mohou být nahrazeny věcmi téhož druhu a jakosti a jsou charakteristické svojí mírou, váhou a počtem, věci určené individuálně se vyznačují znaky, které je od jiných věcí zásadně odlišují, individualizují.⁷³ Typickým příkladem individuálně určené věci jsou nemovitosti.⁷⁴

Další dělení věcí na zastupitelné a nezastupitelné bývá dost často téměř synonymizováno s členěním věcí na věci určené individuálně a druhově, což je však zřejmá nesprávnost, která pravděpodobně pramení již z naprosto obráceného pohledu právních teoretiků na toto třídění a roli, kterou zde představuje lidská vůle. Zda je

⁷⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva.* 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 240.

⁷¹ K tomu srov. například rozsudek NS ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 22 Cdo 96/2000, ve kterém je mimo jiné zmíněno také dělení věcí na movité a nemovité podle OZO a možnost jejich vydržení. Dostupné na www.nsoud.cz.

⁷² KATZER, Vojtěch. *Věc a její příslušenství dle OZ a návrhu OZ.* Brno, 2010. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická. Vedoucí práce Markéta Selucká, s. 33-34.

⁷³ Srov. například s rozsudkem NS ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 33 Odo 1376/2004, ze kterého je patrný význam tohoto členění například pro vklady do sdružení, kdy druhově určené věci se vkladem stávají podílovým spoluvlastnictvím účastníků sdružení. Dostupné na www.nsoud.cz.

⁷⁴ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 158-163.

věc určená individuálně či druhově zpravidla vyplývá z vůle stran právního vztahu,⁷⁵ zatímco zastupitelnost či nezastupitelnost věci z povahy věci jako takové. Například velký komentář k zákonu může být věcí určenou individuálně, neboť obsahuje své specifické číslo, případně vlastníkovy vlastnoruční poznámky a obrázky, které ho odlišují od jiných knih, ale zároveň věcí zastupitelnou, neboť je možné si například vypůjčit ten samý velký komentář akorát bez obrázků a poznámek, přičemž jeho ekonomické určení a užitečnost se nezmění. Nebo například digitální kamera může být věcí určenou druhově a zastupitelnou, když je zakoupena v obchodě s elektronikou, ale v jiné situaci (typicky u výpůjčky) může být z vůle stran smluvního vztahu opět věcí zastupitelnou, ale určenou individuálně. Jediná výjimka se vztahuje na věci nemovité, které mohou být vždy pouze věcmi určenými individuálně (a zároveň věcmi nezastupitelnými) a není možné dohodou stran smluvního vztahu stanovit něco jiného. Věci zastupitelné, a to jak určené individuálně, tak druhově, je možné nahradit, a to beze změny jejich ekonomického určení a užitečnosti, tímž druhem věcí o stejné kvalitě. Věci nezastupitelné však není možné nahradit, a to pro jejich nezaměnitelnost a jedinečnost, která vyjadřuje jejich hodnotu (například umělecké dílo).⁷⁶

Klasifikace věcí v právním smyslu na věci zužitelné a nezužitelné vypovídá o tom, zda se věc užíváním spotřebuje či jen opotřebuje, a další rozlišení věcí na věci dělitelné a nedělitelné vypovídá o možnosti rozdělit věc na nové věci s jiným ekonomickým určením, aniž dojde ke znehodnocení původní rozdělované věci.⁷⁷ Z hlediska dělení věcí je třeba zohlednit i otázku dělitelnosti reálné, která se v podstatě vymezuje shodně jako v římském právu, a ideální, která není zcela dořešena a v ObčZ se vyskytuje zřídka, typicky u spoluvlastnictví, dědění a

⁷⁵ K tomu srov. ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 481, kde je obsažen názor, že vůle stran je rozhodná pro určení zastupitelnosti či nezastupitelnosti věci.

⁷⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 243.

⁷⁷ Věci dělitelné jsou například peníze nebo nezastavěný pozemek. Z tohoto kritéria existuje výjimka pro případy, kdy by zákon stanovil, že určitá věc může být ve vlastnictví pouze státu, obce či pouze konkrétní právnické osoby. Pak by zcela jistě, byť i ideální, dělení takové věci postrádalo smysl. Viz. FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 163.

společného jmění manželů.⁷⁸ Věci dělitelné lze také nazvat jako věci složené a věci nedělitelné jako věci jednoduché.

Mimo výše zmíněná dělení věcí se obvykle ještě užívá zcela specifický pojem věci hromadné, kterou je například podnik. Obecně je věcí hromadnou soubor několika jednotlivě určených věcí, se kterými je možné nakládat i samostatně.⁷⁹ Věcí hromadnou však může být i neurčité kvantum předmětů, které samy o sobě nemají hodnotu, jako je tomu například u písku, třísek a podobně. Stejně tak se může jednat i o kvantitu předmětů, z jejíž povahy plyne, že je obvykle prodávána společně (typicky dvoudílné plavky či rukavice).⁸⁰

V souvislosti s věcmi vyloučenými z právního obchodu je možné věci dělit také na obchodovatelné a neobchodovatelné.⁸¹

2.3 Užší pojetí věci a občanský zákoník č. 40/1964 Sb.

Věc ve smyslu hmotného předmětu se podle většiny soudobých romanistů prosazuje už v římském právu,⁸² jelikož členění věcí na věci *res corporales* a *res incorporales*, tedy hmotné a nehmotné, je prý pouze: „...*manýra, která kopíruje pojmy stoických filozofů*.“⁸³ A to z toho důvodu, že i právo je v reálu vždy spojeno s hmotnou věcí.⁸⁴ V římském právu navíc vyjádřitelnou v penězích, neboť ochrana práva v soudním řízení se uskutečňovala odsouzením jeho rušitele k určité peněžní

⁷⁸ KAZDA, Lubomír. *Dělitelnost a nedělitelnost předmětu občanskoprávního vztahu*. Brno, 2006. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jan Hurdík, s. 51.

⁷⁹ K tomu srov. pojetí věci hromadné v římském právu. Viz KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal a URFUS, Valentin. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 84.

⁸⁰ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 163-165.

⁸¹ HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr a TELEČEK, Ivo. *Občanské právo hmotné I.: Obecná část, Ochrana osobnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-136-6, s. 100.

⁸² URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. x, Právnické učebnice. ISBN 80-7179-504-6, s. 36-37. Nebo srov. například s: BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. 2. přepr. vyd. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0545-5, s. 186-187.

⁸³ KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal a URFUS, Valentin. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 83.

⁸⁴ K tomu srov. názory dřívějších romanistů, podle kterých se za předmět majetkového práva označují věci v jejich širším významu, ovšem za předmět vlastnického práva se označují pouze věci tělesné, což se někdy označuje úzkým vymezením vlastnictví ve spojení s širokým pojetím věci. Viz PELIKÁNOVÁ, Irena. Úvaha o věcech v právním smyslu. *Právní praxe v podnikání*. 1995, roč. 4, 11, ISSN 1210-4043, s. 2-3.

částce.⁸⁵ Proto nehmotné hodnoty moderních právních řádů (například právo autorské či patentní) římské právo neznalo.⁸⁶ Na druhou stranu je třeba konstatovat, že je toto tvrzení jen určitý úhel pohledu na celou problematiku hmotných a nehmotných věcí v římském právu, neboť je možné z určitých indicií vypožorovat, že již tehdy pravděpodobně existovaly neshody o užívání dělení věcí na hmotné a nehmotné.⁸⁷ Jedno se ovšem jeví jako nesporné, a to fakt, že předmětem držby a vydržení mohly být jen věci hmotné a jen tyto hmotné předměty mohly být tradicí převáděny na jiné osoby.⁸⁸

Určitá skepse k pojetí věci v nehmotném smyslu se objevuje i za platného a účinného OZO, ve kterém je výslovně upravena. „*Ostatek sluší uvést, že předmětem vlastnictví, jakož i ostatních práv věcných býti mohou toliko věci hmotné – nikoliv práva.*“⁸⁹ Pojem vlastnictví k právům či k živnosti, který byl použit v ustanoveních § 427, § 1424 a § 1030 OZO, znamená širší neprávnické označení ve smyslu vlastnictví majetku jako takového, tedy například i pohledávek, přičemž tento dvojitý význam slova vlastnictví, tzn. jednak vlastnictví k hmotným předmětům a jednak vlastnictví k právům, s sebou podle Randy nese nebezpečí jeho nesprávného výkladu a možnost záměny jeho skutečného a pravého právního významu, kterým je pouze vlastnictví k hmotným předmětům. Ani duševní vlastnictví podle něho nemá za předmět věci v právním smyslu, ale výhradní právo k duševnímu dílu, ať už uměleckému, literárnímu či fotografickému, a o vlastnictví v jeho pravém smyslu se nedá hovořit ani u práv z průmyslových vynálezů, která mají za cíl chránit vynálezce.⁹⁰

⁸⁵ SOMMER, Otakar a SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 2 sv. Klasická právníká díla. ISBN 978-80-7357-616-5, s. 42.

⁸⁶ KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal a URFUS, Valentin. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. Právníké učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 83.

⁸⁷ Srov. například s Iust. Ins. 2, 1. čl. 22: „*Qoud genus actionis in controversiis rerum corporalium proditum non est: nam in his is agit qui non possidet.*“ BLAHO, Peter; SKŘEJPEK, Michal. *Iustiniani Institutiones = Justiniánské instituce*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. Fontes iuris Romani. ISBN 978-80-246-1749-7, s. 320-321.

⁸⁸ BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: MANZ, 1997. Učebné texty Právnické fakulty UK v Bratislave; zv.71. ISBN 80-85719-07-X, s. 161.

⁸⁹ RANDA, Antonín a SPÁČIL, Jiří, ed. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém; II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008. Klasická právníká díla. ISBN 978-80-7357-389-8, s. 22.

⁹⁰ RANDA, Antonín a SPÁČIL, Jiří, ed. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém; II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008. Klasická právníká díla. ISBN 978-80-7357-389-8, s. 22-24.

ObčZ v této otázce navazuje na střední OZ z roku 1950, který opustil členění na věci hmotné a nehmotné a přiklonil se materialistickému pohledu na věc, který navazoval zejména na německou právní úpravu. Na základě toho je třeba odlišeno průmyslové a duševního vlastnictví od vlastnictví podle jeho ustanovení § 123 a následujících.⁹¹ Názory na přínosnost NOZ, ve kterém jsou nehmotné statky považovány za věci, které je možné vlastnit, jsou jak pozitivní, tzn., že to bude přínosem pro právní vědu a praxi, tak negativní, kde se argumentuje tím, že se celý problém spíše zatemní a stejně bude v každém konkrétním případě nezbytné rozlišit, o jaké vlastnictví se jedná.⁹² Právní praxe má již podrobně rozpracovaný náhled na právní pojetí věci v užším smyslu, a to ať už se jedná o její odlišení od součásti věci či jejího příslušenství, o odlišení od práv (které přestane mít do jisté míry význam), o odlišení od jiných majetkových hodnot, nebo o odlišení od bytů a nebytových prostor. Navíc se judikatura v souvislosti s věcmi často dotýká i dalších právních odvětví, na které bude mít odlišná právní úprava v NOZ rovněž dopad.⁹³

Přesto, že je pohled zastánců zachování užšího pojetí věci v zásadě odlišný od pohledu tvůrců NOZ, na jednom se přece jen shodnou, a to na vhodnosti zařazení definice věci z hlediska jejího významu pro právo věcné, dědické, ale i závazkové, do obecné části NOZ.⁹⁴

Shrnutí 2. kapitoly

Pro provedení správné kategorizace věcí a jejich definování je třeba se nejprve zabývat předmětem občanskoprávních vztahů, který právní doktrína rozlišuje jednak na přímý neboli prvotní, kterým je lidské chování samo o sobě, a jednak na nepřímý neboli druhotný, kterým se na základě ustanovení § 118 ObčZ rozumí věci, práva a jiné majetkové hodnoty, ledaže to jejich povaha nepřipouští, a byty a nebytové prostory, které jsou samostatným předmětem pouze v případě, pokud jsou byty nebo nebytovými prostory ve smyslu ZoVB.

⁹¹ ELIÁŠ, Karel. Vlastnické právo. Paradigmata českého pojetí pod zkušebním kamenem kontinentální právní kultury. *Právní rozhledy*. 2005, roč. 13, 22, ISSN 1210-6410, s. 807-812.

⁹² HAVLAN, Petr. *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti / Petr Havlan*. Praha: C. H. Beck, 2008. 1 sv. Beckova edice Právní instituty. ISBN 978-80-7179-617-6, s. 12-18.

⁹³ Srov. například s rozsudkem NS ze dne 25. 4. 2001, sp. zn. 5 Tz 63/2001, uveřejněný pod č. Rt 4/2002 Sbírkou SRS, který obsahuje pojem věci v souvislosti s potřebou právní kvalifikace trestného činu krádeže, které se v konkrétním případě dopustil i spoluvlastník, který si věc přisvojil a tím vyloučil ostatní spoluvlastníky z možnosti výkonu vlastnického práva. Dostupné na www.nsoud.cz.

⁹⁴ Srov. ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 642; versus ELIÁŠ, Karel. *Pojetí věci v právním smyslu v návrhu občanského zákoníku*. In DVOŘÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-133-1, s. 73-74.

Dvěma základními znaky věcí podle toho, jak jsou pomocně definovány v souladu s již neúčinným ZMO, jsou užitečnost a ovladatelnost, a to z objektivního hlediska. Za další tři znaky jsou pak někdy označovány i jejich jednotnost, samostatnost a vynětí z věcí *res extra commercium*, přičemž tento poslední znak je opět diskutabilní, neboť lze věci „vyloučené z právního styku“ dělit na věci vyloučené zcela a na věci, u nichž je možnost s nimi disponovat pouze omezena veřejnoprávních předpisem. Navíc je v obou případech nepochybné, že samotná nemožnost (případně omezená možnost) s nimi disponovat v občanskoprávních vztazích nepopírá jejich povahu věcí v právním smyslu.⁹⁵ Protože se v souladu s ObčZ přistupuje k věci v užším slova smyslu, tedy jako ke hmotě, je důležité věc vymezit i negativně, a to s ohledem na existenci jiných hmotných předmětů, které věcmi být nemohou, i když se jim svojí povahou často podobají. Jsou jimi zejména lidské tělo a jeho části (přirozené i umělé), na které však nebyl vždy jednotný názor,⁹⁶ a nebeská tělesa.

Velká diskuse se obvykle vede ohledně zvířat,⁹⁷ a to s ohledem na jejich povahu. Ovšem pouhá skutečnost, že je jim předpisy veřejného práva poskytována ochrana, je z pojetí věci v právním smyslu podle právní doktríny vycházející z ObčZ rozhodně nevylučuje. Lze je prodat, uplatnit zadržovací právo a podobně.

Věci je možné členit, a to podle různých kritérií, jejichž výčet se může lišit, neboť jediné zákonné členění věcí je na věci movité a nemovité, přičemž legální definici mají pouze věci nemovité. Dalším členěním bývá rozlišení věcí na věci určené individuálně a druhově a věci zastupitelné a nezastupitelné,⁹⁸ u kterého je

⁹⁵ K tomu srov. například ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 241-242, versus FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 174-175, versus HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-328-9, s. 251.

⁹⁶ Srov. zejména SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 7, versus rozsudek NS ze dne 30. 9. 1982, sp. zn. 11 Tz 42/82, uveřejněný pod č. Rt 18/1983 Sbírkou SRS, versus rozsudek NS ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2773/2004, oba dostupné z www.nsoud.cz, versus pojetí lidského těla a jeho částí v ustanovení § 493 a § 111 a následujících NOZ.

⁹⁷ Srov. zejména REMUNDA, Ivo. *Živé zvíře opravdu není věc? Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 15, ISSN 1210-6410, s. 560-561; nebo STUNA, Stanislav, ŠVESTKA, Jiří. *K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 10, ISSN 1210-6410, s. 366 a následující.

⁹⁸ K tomu srov. zejména FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 161; versus ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 481; versus

možné se setkat se zvláštním úkazem rozmanitosti právní nauky při užití přesně opačného výkladu pro tentýž pojem. Věci jsou doktrinálně obvykle členěny také na zužitelné a nezužitelné, na dělitelné a nedělitelné anebo na věci obchodovatelné a neobchodovatelné.

Kromě těchto nejčastějších dělení se často uvádí i specifický druh věci, a to věc hromadná, na kterou opět neexistuje jednoznačný pohled, neboť někdy bývá odlišována pouze jako jeden z možných typů souborných předmětů, který je věcí, a někdy se naopak typizuje věc hromadná na mnoho dalších variant (souborných předmětů), které za ni lze označit a které jsou věcmi.⁹⁹

ŠVESTKA, Jíří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva. 5.*, jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 243.

⁹⁹ K tomu srov. například: HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-328-9, s. 251, versus FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2.*, upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 164-165.

3. Věc podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

3.1 Pojem věci a její klasifikace, součást věci a příslušenství, res nullius

3.1.1 Pojem věci v právním smyslu

Pohled na věc v právním smyslu není konstantní a postupně se mění a vyvíjí.¹⁰⁰ V zásadě je možný dvojitý základní přístup, a to jednak materialistický, který spočívá v přístupu k věci v jejím užším pojetí, a jednak idealistický, který naopak k věci přistupuje v jejím širším smyslu a kromě hmotných předmětů pod tímto pojmem vnímá i nehmotné statky, zejména práva.¹⁰¹ V Listině se hovoří pouze o majetku, a to bez ohledu na jeho hmotný či nehmotný základ, čímž je mimo jiné dán předpoklad k dalšímu pokroku ve vývoji v pojetí věci, a to směrem k jejímu širšímu významu, který umožní vytvoření terminologické a obsahové jednotnosti výkladu pojmu věc řady zvláštních zákonů¹⁰² s občanským právem.¹⁰³

Přístup k věci v jejím širším vymezení je důležitý zejména pro vnímání vlastnického práva, jelikož se již nemusí obtížně dovozovat, kdy se jedná o majitelství a kdy o vlastnictví, neboť v ustanovení § 495 NOZ je majetek, potažmo jmění, výslovně definován jako souhrn všeho, co patří určité osobě. Jmění je pak kromě majetku tvořeno také jejími dluhy.¹⁰⁴ Pojmu majetek se bez jeho výslovné definice často užívalo nepřesně a s jiným významem. Tímto jednoznačným vymezením obou pojmů (tedy jak majetku, tak jmění) došlo k vytvoření souladu soukromého práva s článkem 11 odstavcem 1 Listiny. Pro případ plurality osob, kterým bude jmění či majetek náležet, se užije ustanovení o spoluvlastnictví nebo o společenství jmění.¹⁰⁵ Předmětem vlastnického práva, v nové terminologii vlastnictvím, jsou pak podle ustanovení § 1011 NOZ všechny věci hmotné i nehmotné, které někomu patří, přičemž nehmotnými věcmi mohou být například

¹⁰⁰ K tomu srov. ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 466-468.

¹⁰¹ SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právníká díla. ISBN 978-80-7357-754-4, s. 16.

¹⁰² Viz například ZoPKT a zákon č. 441/2003Sb., o ochranných známkách, oba ve znění pozdějších předpisů; nebo zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 224.

¹⁰⁴ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

¹⁰⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 228-229.

zaknihované cenné papíry a jiné investiční nástroje, ochranné známky, průmyslové vzory, obchodní firma či tajemství, doménové jméno, goodwill, licence a v neposlední řadě i práva, jejichž povaha to připouští. NOZ se tímto liší od scholastického přístupu k věci, který vylučuje předměty průmyslového či jiného duševního vlastnictví, stejně jako i jiné nehmotné statky, z předmětu vlastnického práva a připouští pouze jejich majitelství.¹⁰⁶

Univerzální kodex NOZ, který je též označován jako charta soukromých práv, je vytvořen v souladu s přirozenoprávní doktrínou a je charakteristický svojí diskontinuitou vůči dosavadní právní úpravě obsažené v ObčZ, a to terminologickou, strukturální a obsahovou, v případech, kde se v něm užívají nové či jiné právní instituty.¹⁰⁷ Odlišně NOZ přistupuje i k předmětu soukromoprávních vztahů. Opět je dvojí, přičemž rozhodné je, jakým způsobem se na občanskoprávní vztah pohlíží. Prvním možným předmětem je lidské chování, které může spočívat v předání věci (dare), ve faktickém konání určité činnosti (facere), ve zdržení se aktivního chování, kterého by se jinak zdržet nebylo třeba (omittere), nebo ve strpění nějakého chování (pati), jestliže bude na soukromoprávní vztah nahlíženo abstraktně jako na společenský vztah upravený normami občanského práva. Jestliže bude na občanskoprávní vztah naopak nahlíženo jako na reálný společenský vztah, je jeho předmětem vše, na co je chování jeho účastníků zaměřeno, tzn., společenské (nejčastěji majetkové) hodnoty.¹⁰⁸

První možné vymezení předmětu občanskoprávního vztahu, tedy lidské chování, je shodné s vymezením přímého předmětu podle stávající právní nauky.¹⁰⁹ Druhé vymezení předmětu se ale v NOZ zásadně liší, neboť: „*Nový český občanský zákoník znovu zavádí označení předmětu občanskoprávních vztahů (kterýžto pojem zákoník neužívá) jako věci v právním smyslu.*“¹¹⁰ Rozumí se jím jak věci hmotné, tak

¹⁰⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 437.

¹⁰⁷ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 63-64.

¹⁰⁸ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 158.

¹⁰⁹ Srov. například s: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 238; nebo s: ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 467-468, ve kterém je odlišně obsažena pouze výtka k terminologii.

¹¹⁰ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 161.

nehmotné (tedy i práva, pokud to jejich povaha bude připouštět a nebude-li ze zákona vyplývat něco jiného).¹¹¹

Právní úprava věcí v NOZ navazuje na Vládní návrh československého občanského zákoníku z roku 1937 a novější právní úpravy známé ze zahraničí. „*Osnova se přiklání k širokému pojmu věci a opouští materialistické a pozitivistické hledisko druhé poloviny 19. století, které u nás bylo zavedeno v roce 1950 pod vlivem německého a zejména sovětského právního nazírání a uchovalo se do současné doby.*“¹¹² Pozitivní vymezení věci je v ustanovení § 489 NOZ a zní: „*Věc v právním smyslu (dále jen „věc“)* je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“¹¹³ Přesto, že se pod pojmem věci v NOZ rozumí zcela něco jiného než v ObčZ, její dva základní znaky, které musí být splněny kumulativně, zůstávají i nadále zachovány. Prvním z nich je odlišnost od osoby a fakt, že tato věc slouží potřebám lidí, což znamená, že je věc užitečná. Znak užitečnosti věci, který je třeba vykládat opět z objektivního hlediska, proto zůstává v NOZ nedotčen.¹¹⁴ To, co je užitečné, má nějakou hodnotu, ovšem jen lidská vůle a míra poznání člověka má vždy určující význam pro rozhodnutí, zda se o věc v právním smyslu, která splňuje podmínku užitečnosti, jedná či ne. Druhý znak věcí, který je odlišuje od všech jiných věcí v reálném světě se vyskytujících, je možnost si je přivlastnit, tzn., že s nimi souvisí subjektivní majetková práva (zejména právo vlastnické). Z toho vyplývá další podstatný závěr pro její správné vymezení, a to nutnost její ovladatelnosti.¹¹⁵ Pouhá užitečnost věci pro život člověka, která může ad absurdum vyplývat například i z počasí (děšť) či jiných čistě přírodou vytvořených reálných věcí, nepostačuje k odlišení a správnému vymezení věci v právním smyslu. Stejně jako u předchozího znaku užitečnosti je třeba i na ovladatelnost nahlížet jako na obecnou a objektivní

¹¹¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. xiv, ISBN 978-80-7400-423-0, s. 228.

¹¹² ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 224.

¹¹³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 223.

¹¹⁴ Srov. se znakem užitečnosti věci v právním smyslu podle ObčZ například v: ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. *Zákony - komentáře*. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 477.

¹¹⁵ K tomu srov. například KINDL, Milan. *Musí být věci užitečné (a zcela ovladatelné)?* In DVOŘÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Poceta Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-133-1, s. 209-210.

možnost.¹¹⁶ Například dešť' tedy není věcí v právním smyslu, protože ho objektivně nelze ovládat, zatímco dešť'ová voda v sudu se už za věc považuje, neboť ji ovládat lze, tzn., je možno ji například prodat sousedovi, který sud, a tudíž ani dešť'ovou vodu, nemá.

Věc je v NOZ definována i negativně. Výslovná definice se týká lidského těla a jeho částí, a to i po oddělení, a živých zvířat. Výkladem lze dovést, že věci v právním smyslu nejsou ani projevy osobní povahy a práva, která nemají majetkovou povahu, typicky osobnostní.¹¹⁷ Z toho, že lidské tělo a jeho části nejsou věcmi, a to ani po jejich oddělení, existuje výjimka zakotvená v ustanovení § 112 NOZ týkající se vlasů a jiných částí těla, které lze bezbolestně odejmout a které se přirozeně obnovují, na něž se po oddělení hledí jako na věci movité. Mrtvé tělo člověka rovněž není věcí a nelze s ním za žádných okolností volně obchodovat a užívat právních ustanovení NOZ vztahujících se na věci. Existuje však možnost vydat zvláštní právní předpis, kterým se části lidského těla za „věc“ označí. Ani pak se neužijí ustanovení o věcech obsažená v NOZ, nýbrž výlučně ustanovení takového zvláštního předpisu.¹¹⁸ Je to ochrana sloužící k tomu, aby se zamezilo volnému, a proto nebezpečnému, smluvnímu nakládání s částmi lidského těla.¹¹⁹

Další negativní vymezení věci v právním smyslu je obsaženo v ustanovení § 494 NOZ, čímž se živému zvířeti přiznává zvláštní hodnota a význam. Proto se na něho mohou užít ustanovení o věcech pouze v rozsahu, který nebude v rozporu s jeho povahou živého tvora.¹²⁰ Často se objevují názory, že je tato dereifikace zvířat pouze jakýsi moderní populistický trend, který mnoho užitku nepřinese, anebo se vyskytl i názor, že se měla zvířata označit za věci živé.¹²¹ Na druhou stranu je evidentní, že má zvíře zvláštní postavení plynoucí z toho, že není ani člověkem, který je kromě smyslů nadán rozumem, a ani věcí, která naopak není nadána ani smysly, ani

¹¹⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 224.

¹¹⁷ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

¹¹⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 225.

¹¹⁹ Srov. například s: SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnická díla. ISBN 978-80-7357-754-4, s. 21.

¹²⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8, s. 222-223.

¹²¹ Srov. REMUNDA, Ivo. Živé zvíře opravdu není věc? *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 15, ISSN 1210-6410, s. 560-561; nebo STUNA, Stanislav, ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 10, ISSN 1210-6410, s. 366 a následující.

rozumem. Tento přístup ke zvířatům vychází jednak ze zákonů na ochranu zvířat, ale také ze zahraničních právních úprav (například ze švýcarského či německého občanského zákoníku), ve kterých je vyjádřena snaha chránit nejen zvířata, ale především i jejich vlastníky (co do emoční vazby), či jejich vzájemný vztah,¹²² a které často obsahují princip, že pro určení výše hodnoty zvířete není směrodatná jeho obecná cena.¹²³

Pod pojem živého tvora v NOZ spadají jak obratlovci tak bezobratlí, takže je pojmem širším než zvíře vymezené ZnOZ. Zvířata se již tradičně člení na dvě základní skupiny, a to na divoká a domácí, přičemž jedinci z obou těchto skupin mohou být jak zvířaty chovanými, tak věcí bez pána v případě, že budou žít divoce v přírodě, přičemž u zvířat chovaných je možná jejich další kategorizace.¹²⁴ „*Tím, že vládní návrh nebere živého oduševnělého tvora, zvíře, za věc, a to ani za věc v právním (tedy účelovém) smyslu, vyhovuje soudobým světovým trendům nejen ochranářským a morálním, ale řídí se i přirozeným lidským cítěním a obecným povědomím, které zvíře za věc (ani v právním smyslu) běžně nepovažuje, ani nikdy běžně nepovažovalo; a to i navzdory zastaralému „inženýrství“ některých právníků či politiků.*“¹²⁵ Vzhledem k výše zmíněnému specifickému režimu zvířat se proto dá (vedle věcí v právním smyslu) hovořit o druhém možném předmětu právních vztahů.¹²⁶

Věc, která je v souladu s NOZ určena k tomu, aby byla obecně užívána, se nazývá veřejným statkem. Jedná se o věc zvláštní povahy, u které není významné určení osoby vlastníka, tedy zda se jedná o soukromé či veřejné vlastnictví, ale účel, kterému bude daná věc sloužit, přičemž rozhodující je stav chtěný, ne stav reálně existující.¹²⁷ Veřejným statkem se ve smyslu ObčZ rozumí pouze nemovitost, která je přístupná všem fyzickým a právníckým osobám a určena k tomu, aby jí bylo veřejně užíváno, čímž se typicky rozumí náměstí, silnice, ulice a podobně. Někdy se

¹²² HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

¹²³ Srov. například ustanovení § 2970 NOZ, o náhradě při poranění zvířete.

¹²⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 226-228.

¹²⁵ TELEČEK, Ivo. O vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 19, ISSN 1210-6410, s. 681.

¹²⁶ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

¹²⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 225.

toto právo užívat veřejné statky považuje za součást všeobecné svobody člověka.¹²⁸ Pojem veřejného statku se výslovnou právní úpravou mění zejména ohledně předmětu, který se jím může stát, neboť v souladu s ObčZ je právní teorií toto označení připuštěno pouze u věcí nemovitých. Naproti tomu v právní úpravě NOZ je teoreticky umožněno označit za něj případně i věci movité.¹²⁹

Pro úplnost je nutno poznamenat, že jsou nově v NOZ výslovně upraveny plody a užitky věci,¹³⁰ či její obvyklá nebo mimořádná cena (má-li se hodnota věci nahradit a věc má náhodné vlastnosti, díky kterým je ve zvláštní oblibě, nebo je třeba přihlížet ke specifickým poměrům nahrazované věci).¹³¹

3.1.2 Klasifikace věcí v právním smyslu

Již první výslovné dělení věcí na věci hmotné a nehmotné¹³² v ustanovení § 496 NOZ je nové a přináší nám legální definici, která navazuje na základní a obecnou zákonnou definici věci v právním smyslu v ustanovení § 489 NOZ, a která zásadně mění nahlížení na právo, které se považuje za věc nehmotnou, ledaže to jeho povaha nepřipouští. Konečně tímto nastal soulad mezi občanským právem a zvláštními zákony, neboť je zakotvena generální možnost použít právní úpravu v NOZ i za situace, kdy již existuje speciální právní předpis pro danou oblast, jako je tomu třeba v případě duševního vlastnictví.¹³³ Přesně legálně definována je pouze věc hmotná, a to jako ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu, přičemž nehmotnou věcí se pak rozumí vše ostatní, co je věcí v právním slova smyslu a zároveň není věcí hmotnou, tedy typicky určitá práva či jiné věci bez

¹²⁸ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 640.

¹²⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 225. Srov. s ustanovením § 490 NOZ, kde není výslovně upraveno, o jakou věc v právním smyslu se může jednat.

¹³⁰ K tomu srov. například rozsudek NS ze dne 29. 7. 2003, sp. zn. 22 Cdo 509/2003. Dostupné na www.nsoud.cz.

¹³¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. xiv, ISBN 978-80-7400-423-0, s. 127.

¹³² Srov. například s ustanovením § 231 Vládního návrhu československého občanského zákoníku z roku 1937, ze kterého se primárně vychází. Viz SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 23.

¹³³ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8, s. 223.

hmotné podstaty.¹³⁴ Z tohoto vymezení je zřejmý charakteristický způsob užívaný pro vymezení párových pojmů, aby se zamezilo situacím, že určitá věc v právním smyslu nebude spadat ani pod jednu definovanou skupinu věcí.

Kromě dělení věcí na hmotné a nehmotné je v NOZ obsaženo více možných výslovných členění věcí, což je rozdíl oproti právní úpravě obsažené v ObčZ, ve které je výslovně upraveno pouze členění věcí na věci movité a nemovité a ostatní možná kritéria dělení věcí z ní jen nepřímo vyplývají. Zvláštním případem věci v právním smyslu, která nemá párový pojem, jsou ovladatelné přírodní síly, na které se za situace, že se s nimi bude obchodovat, přiměřeně užití ustanovení o věcech hmotných.¹³⁵ Cílem této výslovné právní úpravy je sjednotit pohled na tuto věc v právním smyslu tak, aby už o její povaze a způsobu nakládání s ní nebylo pochyb.¹³⁶

Další zákonné rozdělení věcí je na věci movité a nemovité, kdy se opět v NOZ definuje pouze jeden z párových pojmů, a to věc nemovitá. Věci movitou jsou pak argumentací a contrario všechny ostatní věci v právním smyslu (hmotné i nehmotné), které pod zákonnou definici nemovitých věcí nespádají.¹³⁷ Při srovnání zatím platné a účinné právní úpravy v ObčZ s platnou právní úpravou v NOZ je třeba zdůraznit rozdíl ve vymezení nemovitých věcí, neboť v NOZ jsou za věci nemovité kromě pozemků a podzemních staveb se samostatným účelovým určením označena také věcná práva k těmto pozemkům a stavbám, jakož i další práva, stanoví-li tak zákon. Příkladem práva, které je díky tomuto ustanovení nově považováno za nemovitou věc, je právo stavby zakotvené v části třetí NOZ. Za věc nemovitou je podle zákonné definice považována i věc, která podle jiného právního předpisu není součástí pozemku,¹³⁸ ale zároveň ji není možné přenášet, aniž by se porušila její podstata.¹³⁹

¹³⁴ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 162.

¹³⁵ Srov. například s ustanovením článku 713 švýcarského občanského zákoníku (Code civil suisse; ZGB), ze kterého se mimo jiné při tvorbě právní úpravy ovladatelných přírodních sil vycházelo: „Art. 713 La propriété mobilière a pour objet les choses qui peuvent se transporter d'un lieu dans un autre, ainsi que les forces naturelles qui sont susceptibles d'appropriation et ne sont pas comprises dans les immeubles.“ Viz HONSELL, Heinrich, ed., VOGT, Nedim Peter, ed. a GEISER, Thomas, ed. *Zivilgesetzbuch*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, sv. 2. Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB. 4. vyd. 2011. Basler Kommentar. ISBN 978-3-7190-2916-6, s. 1324.

¹³⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 230.

¹³⁷ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 162.

¹³⁸ Například vodovody a kanalizace budou i nadále považovány podle zvláštního právního předpisu za věc nemovitou. Viz zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů.

A dále stavba, která je spojená se zemí pevným základem a která je podle jiných právních předpisů považována za věc, anebo jednotky, jimiž se rozumí zejména byt a podíl na společných částech nemovité věci.¹⁴⁰ Znovuobnovení superficiální zásady umožňuje považovat stavby, které nejsou jen dočasného rázu, za součást pozemku, čímž je de facto řada staveb z definice nemovitostí vyloučena.¹⁴¹

Věci jsou v NOZ členěny také na zastupitelné a nezastupitelné a na věci zužitelné a nezužitelné, přičemž svoji zákonnou definici mají pouze věci zastupitelné a zužitelné, které podle ní mohou být výlučně věcmi movitými. Nemovitost proto může být pouze věcí nezastupitelnou a nezužitelnou. Jestliže je možné věc nahradit jinou věcí v právním smyslu téhož druhu a v téže množství, bude se jednat o věc zastupitelnou. Všechny ostatní věci jsou pak výkladem za použití argumentu a contrario považovány za věci nezastupitelné. Věc zužitelná je taková věc, která se běžným použitím spotřebovává, zpracovává, zcizuje, nebo se jako věc movitá pocházející z určitého souboru věcí jednotlivě prodává.¹⁴² „*Typické zužitelné věci (res quae usu consumuntur) jsou potraviny, ale patří sem také topivo, suroviny, nebo jiný materiál určený k dalšímu použití, včetně zboží na skladě.*“¹⁴³ Věcí zužitelnou jsou však třeba i peníze, jsou-li užity k placení, neboť tímto je vlastník pozbývá. Všechny ostatní věci, které nelze podřadit pod věci zužitelné, jsou věcmi nezužitelnými.¹⁴⁴

Poslední klasifikace věcí v právním smyslu podle NOZ mění a nahrazuje právní úpravu v ObchZ (viz jeho ustanovení § 5, § 7, § 17 až § 20), která se týká vymezení podniku, odštěpného závodu, jiné organizační složky podniku, provozovny a obchodního tajemství, neboť: „*Na výchozí vymezení hromadných věcí systematicky navazuje úprava obchodního závodu, ... která mění terminologicky i obsahově*

¹³⁹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. xiv, ISBN 978-80-7400-423-0, s. 128.

¹⁴⁰ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

¹⁴¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 230-231.

¹⁴² HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 163.

¹⁴³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 232.

¹⁴⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 232.

*dosavadní koncepci „podniku“ podle § 5 ObchZ.*¹⁴⁵ Následně je nově upravena pobočka a naposledy obchodní tajemství. Přesto, že je obchodní závod (dále jen „závod“) opět považován za věc hromadnou,¹⁴⁶ od podniku se liší jak pojmem samotným,¹⁴⁷ tak i věcně, a to především proto, že se u něj z důvodu nového širšího pojetí věci již nerozlišuje složka hmotná, osobní a nehmotná (která je obvykle tvořena pohledávkami, právy z duševního vlastnictví, know-how, klientelou či dobrou pověstí¹⁴⁸). Závodem se proto podle ustanovení § 502 NOZ obecně rozumí organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil, aby sloužil k provozování jeho činnosti.

Pobočka závodu, která je vymezena (po závodu) v ustanovení následujícím, není samostatnou věcí v právním smyslu přesto, že je do jisté míry hospodářsky a právně nezávislá. Proto na ni může být nahlíženo pouze jako na jeho součást. Obchodní tajemství je samostatnou nehmotnou věcí a může s ním být disponováno v právním styku nezávisle na závodu, nebo může být určeno k trvalému užívání spolu se závodem, což bude zřejmě nejčastější situace.¹⁴⁹ V případě převodu závodu je proto eventuálně možné hovořit o pobočce závodu jako o jeho součásti a o obchodním tajemství, které je tvořeno ocenitelnými, určitelnými, konkurenčně významnými, běžně nedostupnými skutečnostmi, které souvisí se závodem a které vlastník závodu vhodným způsobem utajuje, jako o jeho příslušenství.¹⁵⁰

3.1.3 Součást věci a její příslušenství

Z hlediska právního režimu věci je důležité odlišit věc v právním smyslu od jejích součástí a od jejího příslušenství. Pro určení součástí věci je směrodatné kumulativní splnění dvou základních podmínek. První z nich je, že se součástí věci

¹⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8, s. 224.

¹⁴⁶ Srov. vymezení podniku podle ustanovení § 5 odstavce 1 ObchZ, a dále podle ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 639, kde je, i přes naprostý názorový nesoulad na pojetí věci v právním smyslu, jednoznačně chápání podniku ve smyslu věci podle ObčZ zpochybněno.

¹⁴⁷ Viz například: ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 232-233, kde je změna terminologie mimo jiné odůvodněna i návazností NOZ na právo Evropské unie.

¹⁴⁸ DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář. Díl I., § 1 - §92e*. 1. vyd. Praha: POLYGON, 2002. ISBN 80-7273-071-1, s. 56-61.

¹⁴⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 232-237.

¹⁵⁰ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 163-165.

rozumí vše, co k ní podle její povahy náleží, a druhá je, že to nemůže být od věci odděleno, protože by se fyzicky, funkčně nebo třeba jen esteticky znehodnotila.¹⁵¹ Vymezení součásti věci v NOZ je podobné jako v ObčZ, ale pouze z části,¹⁵² neboť je v NOZ zakotven výslovný návrat k superficiální zásadě (pozn. blíže rozebráno v kapitole 3.2.2.1).¹⁵³ Proto prostor nad nebo pod povrchem pozemku je podle NOZ jeho součástí, stejně jako stavby na pozemku, které nejsou jen dočasného rázu, včetně toho, co je z nich zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech, nebo také podzemní stavby, pokud nespádají pod definici nemovité věci, či rostlinstvo.¹⁵⁴ Součástí pozemku však nejsou inženýrské sítě a stavby, které s nimi provozně souvisí, neboť ty jsou součástí těchto inženýrských sítí, které se budou ve většině případů považovat za věci nemovité, jelikož je zpravidla nelze přenášet z místa na místo bez porušení jejich podstaty.

Co se rozumí součástí věci, se vždy posuzuje vzhledem k funkci věci jako celku. Pro nesprávný judikaturní výklad součásti věci podle ustanovení § 120 odstavce 1 ObčZ, který se týká například i technického průkazu automobilu,¹⁵⁵ je nově přesněji definováno příslušenství věci v ustanovení § 510 a následujících NOZ. Určení, co je součástí věci a co už jí není, je často obsaženo i ve zvláštní právní úpravě (například ložisko nevyhrazeného nerostu podle ustanovení § 7 HorZ je také součástí pozemku), do níž NOZ nezasahuje.¹⁵⁶

Od součásti věci se zásadně liší její příslušenství,¹⁵⁷ které je věcí v právním smyslu a lze s ním nakládat samostatně bez ohledu na věc, ke které se váže.¹⁵⁸ První

¹⁵¹ HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr a TELEČ, Ivo. *Občanské právo hmotné I.: Obecná část, Ochrana osobnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-136-6, s. 101-102.

¹⁵² Srov. například s usnesením NS ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1781/2006, týkající se vymezení věci hlavní a její součásti, nebo s rozsudkem NS ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4869/2009, týkající se odlišení součásti věci od jejího příslušenství. Oba dostupné na www.nsoud.cz.

¹⁵³ Srov. zejména s rozsudkem NS ze dne 19. 7. 2004, sp. zn. 28 Cdo 288/2004, který ve spojení s nálezem ÚS ze dne 24. 5. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 16/93, uveřejněným ve Sbírce nálezů a usnesení ve svazku 1 pod č. 25, zcela netradičně pro obecnou právní nauku vycházející z ObčZ vztahuje zásadu, že stavba není součástí pozemku, pouze na stavby nad povrchem pozemku, neboť podpovrchové stavby, jimiž jsou zde konkrétně meliorační zařízení umístěná pod povrchem pozemku, jsou jeho součástí. Dostupné jednak na www.nsoud.cz a jednak na www.nalus.usoud.cz, což je bezplatný vyhledávač rozhodnutí neautentické povahy Ústavního soudu.

¹⁵⁴ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 163-164.

¹⁵⁵ Viz rozsudek NS ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 21 Cdo 694/2006. Dostupné na www.nsoud.cz.

¹⁵⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 235-236.

¹⁵⁷ V souladu s ObčZ je třeba odlišovat příslušenství věci od příslušenství bytu, které se za věc v právním smyslu nepovažuje a nemůže být samostatným předmětem právního vztahu. Viz rozsudek NS ze dne 17. 1. 2002, sp. zn. 26 Cdo 2975/2000, dostupné na www.nsoud.cz.

podmínka, aby bylo možno hovořit o příslušenství, je existence nejméně dvou věcí v právním smyslu, a to věci hlavní a věci, která je volným projevem vlastníka určena jako příslušenství této věci. Není přitom podstatné, jestli dojde ke krátkodobému oddělení příslušenství od věci hlavní, neboť:¹⁵⁹ „...účelem je trvalé užívání společně s věcí hlavní v rámci jejich hospodářského určení;...“¹⁶⁰ Průlomovým je ustanovení § 510 odstavec 2 NOZ, kde je zakotvena vyvratitelná právní domněnka, že v právním jednání příslušenství sleduje osud věci hlavní. To se sice výkladem dovozuje i z ustanovení § 121 ObčZ,¹⁶¹ ovšem judikatura v některých případech zastávala i názor odlišný, a to ten, že příslušenství v právním jednání nepřechází automaticky, nýbrž je třeba projevit vůli, a to zákonem předepsaným způsobem.¹⁶² Příkladem příslušenství pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení a náklady, které je třeba vynaložit při jejich uplatňování. Příslušenství je (stejně jako součást věci) v NOZ definováno podobně, jako je tomu v ObčZ. Hlavní rozdíl je spatřován zejména v odklonu od subjektivního hlediska vlastníka věci hlavní a ve zdůraznění: „objektivního hlediska a ... zejména hospodářského určení věci hlavní a posouzení otázky podle zvyklostí.“¹⁶³ Příslušenstvím movité věci bude zpravidla věc movitá, ovšem z důvodu dalšího eventuálního hospodářského vývoje se toto v NOZ výslovně neupravuje. Vedlejší věci vlastníka pozemku, jehož součástí je stavba, jsou takové věci, které jsou určeny k tomu, aby byly se stavbou nebo pozemkem trvale užívány v souladu s jejich hospodářským účelem.¹⁶⁴

¹⁵⁸ Srov. například nález ÚS ze dne 9. 12. 1998, sp. zn. II. ÚS 492/97 týkající se restitucí zemědělských budov ve spojení s ustanovením § 512 NOZ. Je zde zřejmý přínos právní úpravy obsažené v NOZ ohledně součástí věci a jejího příslušenství. Dostupný na www.nalus.usoud.cz, což je bezplatný vyhledávač rozhodnutí neautentické povahy Ústavního soudu.

¹⁵⁹ HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr a TELEC, Ivo. *Občanské právo hmotné I.: Obecná část, Ochrana osobnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-136-6, s. 101-102.

¹⁶⁰ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 164.

¹⁶¹ Srov. například FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 173.

¹⁶² HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012. Srov. například s rozsudkem NS ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2472/2002, a dále s rozsudkem NS ze dne 11. 9. 2003, sp. zn. 31 Cdo 2772/2000, uveřejněný pod č. Rc 75/2004 Sbírky SRS. Oba dostupné na www.nsoud.cz.

¹⁶³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 237.

¹⁶⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 237.

3.1.4 Res nullius

Jelikož jsou názory na vhodnost výslovné právní úpravy res nullius a její režim jako takový často odlišné a nejednotné, je třeba se věcí, která nikomu nepatří, blíže zabývat a pokusit se obsáhnout její specifičnost, která je zřejmá z výslovné právní úpravy v NOZ.

Jedno z možných dělení věcí podle justiniánských Institucí má význam pro další posouzení, zda je možné je vlastnit, či ne: „*Neboť některé věci jsou podle přirozeného práva všem společné, některé jsou veřejné, některé patří pospolitosti a některé jsou ničí, většinou ale patří jednotlivci a takové se, jak bude dále ukázáno, nabývají různými způsoby.*“¹⁶⁵ V římském právu se za věc ničí považovala především divoce žijící nezkracená zvířata, která přirozeně žila na svobodě. Chytat ryby a lovit zvěř mohli Římané zcela volně, a to bez ohledu na to, zda se pohybovali na svém či cizím pozemku. Vlastnické právo pak nabyli okupací neboli uchopením věci s vůlí tuto věc si přivlastnit. Jedinou možnou výjimkou omezení výkonu tohoto práva lovit či chytat ryby byl případ, kdy si vlastník pozemku, kde se mohlo lovit či provozovat rybolov, toto právo vyhradil. Co se týče zvířat zkracených, ta se mohla stát opět věcí ničí v případě, když se přestala vracet domů, tedy k vlastníkovi. Domácí zvířata však věcí ničí nebyla a nikdy se jí stát nemohla, a to ani v případě, že vlastníkovi utekla.¹⁶⁶

Za věc ničí byly podle římského práva považovány také produkty přírody jako například perly či drahé kameny.¹⁶⁷ Dále oddělené části věci, která původně patřila všem, věci opuštěné, poklad, věci válečných nepřátel, které se nacházely na území Říma (oproti válečné kořisti zabrané přímo při konfliktu, která připadla státu),¹⁶⁸ a věci některých cizinců (těch, co neměli uzavřenou smlouvu o právní ochraně).¹⁶⁹ Okupace věci ničí byla však možná stejně tak i pro majetek Říma, který se dostal do

¹⁶⁵ Viz Iust. Ins. 2, 1. čl. 22. BLAHO, Peter; SKŘEJPEK, Michal. *Iustiniani Institutiones = Justiniánské instituce*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. Fontes iuris Romani. ISBN 978-80-246-1749-7, s. 93.

¹⁶⁶ BAKSOVÁ, Alexandra. *Res nullius*. Plzeň, 2011. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jindřich Psutka, s. 41-42.

¹⁶⁷ Viz Iust. Inst. 2, 1, 18: „*FLORENTINUS institutionum libro sexto: Item lapilli, gemmae ceteraque, quae in litore invenimus, iure naturali nostra statim fiunt.*“ BLAHO, Peter a VAŇKOVÁ, Jarmila. *Corpus Iuris Civilis. Digesta. Tomus I. / Peter Blaho, Jarmila Vaňková*. Bratislava: Eurokodex, 2008. ISBN 978-80-89363-07-0, s. 91.

¹⁶⁸ Viz například: BUBELOVÁ, Kamila, ed. *Res - věci v římském právu: sborník příspěvků z 10. konference právních romanistů ČR a SR konané ve dnech 14. – 16. 3. 2008 v Olomouci*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. Sborníky. ISBN 978-80-244-2151-3, s. 30.

¹⁶⁹ KADLECOVÁ, Marta et al. *Vývoj českého soukromého práva*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. Právní dějiny. ISBN 80-86432-83-1, s. 17.

rukou nepřátel. Nabýt originárně okupací bylo možné i opuštěný pozemek, a to buď po dvou letech držení, nebo po marně uplynutých šesti měsících od učinění výzvy k zaplacení daně, jestliže se našel někdo, kdo tyto daně za dlužníka zaplatil. O *res nullius* se v římském právu uvažovalo i v případech tzv. „ležící pozůstalosti“ a odkazů v závěti,¹⁷⁰ anebo u nově vzniklého ostrova v moři (vlastníkem se stal ten, kdo se ho zmocnil jako první, jelikož se mělo za to, že předtím nikomu nepatřil).¹⁷¹

V OZO je *res nullius* nejprve označen jako „věc volná“, neboť se zde stanoví, že: „*Věci, které jsou všem členům státu ponechány ku přivlastňování, slovou věci volné.*“¹⁷² Příkladem takové věci volné byla podle tehdejší judikatury třeba spodní voda. Od nich jsou pak následně odlišeny veřejné statky jako ty z věcí volných, které se mohou pouze užívat (například silnice, řeky či mořské břehy), a dále státní jmění, pod kterým se rozumí věci určené ke krytí státních potřeb (například horní či solná díla).¹⁷³ *Res nullius* je však v OZO upravena i v samostatném ustanovení § 381, kde je vymezena jako věc, které se lze svobodně ujmout a držet ji, přičemž nabývacím způsobem je přivlastnění, které spočívá ve zmocnění se této věci s úmyslem s ní nakládat jako s vlastní.¹⁷⁴ Věc ničí si mohli přivlastnit všichni členové státu, ledaže by existovalo určité zákonné omezení, nebo by k tomu některé osoby měly přednostní právo. Okupovány mohly být jak věci movité, tak nemovité, a to buď které nikdy ve vlastnictví nebyly, nebo sice byly, ale později z něho vyšly.¹⁷⁵

V ObčZ věci, které nikomu nepatří, upraveny nejsou,¹⁷⁶ a to přesto, že je možné se s nimi běžně setkat (zejména v lovu¹⁷⁷ či rybolovu). Výslovně není upravena ani

¹⁷⁰ BAKSOVÁ, Alexandra. *Res nullius*. Plzeň, 2011. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jindřich Psutka, s. 41-42.

¹⁷¹ Viz *Iust. Ins.* 2, 1. čl. 22 BLAHO, Peter; SKŘEJPEK, Michal. *Iustiniani Institutiones = Justinianské instituce*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. *Fontes iuris Romani*. ISBN 978-80-246-1749-7, s. 98-99.

¹⁷² SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 11. Viz také ustanovení § 287 OZO.

¹⁷³ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 11-12.

¹⁷⁴ PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-332-5, s. 19.

¹⁷⁵ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1. ISBN 80-85963-61-2, s. 371-372.

¹⁷⁶ Srov. například s Art. 714 *Code civil* (français), ze kterého je možné výkladem existenci *res nullius* dovodit, a to jakožto složku věcí sloužících k veřejnému užívání. Viz CHARDEAUX, Marie - Alice. *Les choses communes*. Paris, L. G. D. J, 2006. ISBN 2-275-03050-6, s. 100.

¹⁷⁷ Viz například rozsudek NS ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 980/2005, dostupné na www.nsoud.cz. Vyplývá z něho, že je třeba pro posouzení věci ničí odlišit zvěř v oboře a mimo oboru.

okupace, z čehož se dovozuje, že je třeba ji řadit mezi způsoby nabytí vlastnictví na základě jiných skutečností stanovených zákonem.¹⁷⁸ Okupace spočívá v projevení vůle osoby ujmout se držby věci, kterou zpravidla nikdo nevlastní.¹⁷⁹ Podle zákona o rybářství (zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů) je možné si přisvojit ryby či jiné živočichy ulovené v rybářském revíru, přičemž vlastnické právo k rybě se pak originárně nabývá ulovením. Toto se ale nevztahuje na umělé nádrže či sádky. Dále je možné existenci res nullius dovodit z vodního zákona (zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, ve znění pozdějších předpisů), který povrchové a podzemní vody vylučuje z předmětu vlastnictví a navíc stanoví, že se nejedná ani o součást či příslušenství pozemku. Nejvyšší soud¹⁸⁰ s ohledem na to ryby žijící ve vodoteči označil za věci ničí, neboť je nevlastní majitel pozemku, na kterém se povrchová voda nachází. Právní praxe s věcí ničí tudíž počítá, a to zejména v návaznosti na zvláštní zákony.¹⁸¹ Věc ničí se od věci vyloučené z právního styku liší tím, že sice nikomu nepatří, ale někomu patřit může.¹⁸²

Protože v ObčZ není samostatně upraven režim věcí opuštěných, které lze také okupovat, přiměřeně se na ně užívá ustanovení upravující nálezy věci ztracené. Naproti tomu v NOZ je vedle výslovné úpravy věcí opuštěných upraven i režim věcí, které nikomu nepatří a zvířat bez pána, za které lze považovat divoká volně žijící zvířata a za určitých podmínek i zvířata zkrocená, zajatá či domácí. Pro okupaci platí zásada okupační volnosti, která je založena na principu, že si může každý přivlastnit věc, která nikomu nepatří.¹⁸³

První zmínka o věci, která nikomu nepatří, je až v ustanovení § 1045 a následujících NOZ, kde je upraveno nabývání vlastnického práva přivlastněním. Je zde stanoveno, že je možné si přivlastnit věc za předpokladu, že to není v rozporu se zákonem nebo právem jiné osoby.

¹⁷⁸ PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2011. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-332-5, s. 19.

¹⁷⁹ ELIÁŠ, Karel et al. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 576.

¹⁸⁰ Viz rozsudek NS ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 540/2003, uveřejněný pod č. Rc 6/2006 Sbirky SRS, dostupné na www.nsoud.cz.

¹⁸¹ FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2.*, upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 194-196.

¹⁸² FIALA, Josef; KINDL, Milan et al. *Občanský zákoník: komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-395-9, s. 346.

¹⁸³ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8, s. 320-321.

Po obecném vymezení okupace jsou zde upraveny podmínky pro přivlastnění si opuštěné věci movité, která se za ni považuje po třech letech, jestliže ji vlastník opustil, protože už ji nechce dále držet, anebo ihned za situace, že je věc zanechána na veřejně přístupném místě a je zřejmě jen nepatrné hodnoty. Naproti tomu opuštěnou nemovitost na základě vyvratitelné domněnky po deseti letech do vlastnictví nabývá stát,¹⁸⁴ který má navíc vůči nemovitostem zapisovaným do katastru nemovitostí (podle ustanovení § 985 NOZ) právo na uvedení zápisu do souladu se skutečným právním stavem.¹⁸⁵ S tím souvisí otázka, zda je nutné nemovitost opustit písemně, či zda postačuje jen ústní prohlášení či faktický stav nemovitosti. Na to je možné najít odpověď v ustanovení § 560 NOZ, ve kterém se stanoví, že zřízení, převod, změnu či zrušení věcného práva k nemovité věci je možné učinit pouze písemnou formou. Počátek doby nutné k tomu, aby se nemovitost považovala za opuštěnou, může nastat nejdříve od účinnosti NOZ, a to především kvůli respektování zákazu retroaktivity.¹⁸⁶

3.2 Vybrané situace, kdy se nově hovoří o věci

S ohledem na širší pojetí věci je třeba alespoň okrajově podrobněji rozebrat, co se nově za věc právním smyslu považuje, neboť se už nejedná jen o hmotné předměty a ovladatelné přírodní síly, což se někdy může jevit jako nepraktické až nepochopitelné a vyvolávat otázky k diskusi.

3.2.1 Cenné papíry

Podle § 91 ZoPKT se mohou zastupitelné listinné cenné papíry, zřejmě z ustanovení § 2 CenP, zapisovat do příslušné evidence, v důsledku čehož se nazývají dematerializovanými neboli zaknihovanými cennými papíry bez hmotné podstaty. Cenné papíry se tedy podle své podoby v souladu s právní úpravou v CenP

¹⁸⁴ K tomu srov. VISINGER, Radek. Úvahy o squatterství z pohledu práva evropských zemí. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, 16, ISSN 1210-6410, s. 583 a následující, kde je učiněna komparace se zahraničními právními úpravami, které buď res nullius výslovně upravují a pak připouští originární nabytí opuštěné nemovitosti squatery, nebo ho neupravují, a pak opuštěnou nemovitost po určité době automaticky do vlastnictví nabývá stát. V NOZ je učiněn kompromis, neboť je výslovně upravena jak věc, která nikomu nepatří (res nullius), tak i automatické nabytí vlastnického práva státu po uplynutí 10 let od opuštění.

¹⁸⁵ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

¹⁸⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 455-459.

a ZoPKT dělí na listinné a zaknihované, přičemž rozdíl není jen v názvu, ale také například ve způsobu jejich převodu.¹⁸⁷

Zatímco u listinného cenného papíru vždy převažoval názor, že se jedná o movitou věc (listinu, do které je právo inkorporováno takovým způsobem, že ho nelze bez ní vykonávat ani s ním disponovat), že je způsobilým předmětem vlastnictví a že se převádí předáním, řadu otázek vyvolávala právní úprava zaknihovaných cenných papírů, které fyzicky neexistují, k převodu dochází pouze změnou zápisu v evidenci, a proto nejsou věcmi podle ustanovení § 118 ObčZ.¹⁸⁸ Považovaly se buď za jiné majetkové hodnoty, nebo práva.¹⁸⁹ V důsledku tohoto nejednotného pohledu na cenné papíry a jejich podobu byl obecně přijat závěr, že se jedná o jiné majetkové hodnoty,¹⁹⁰ ale s hmotným substrátem, v němž je hodnota inkorporována. U listinných cenných papírů je jejich hmotný substrát zřejmý, ovšem u zaknihovaných cenných papírů je třeba ho spatřovat v médiu, v němž jsou tyto cenné papíry autenticky evidovány.¹⁹¹ Obecného konsenzu bylo dosaženo i ohledně jejich obsahu, kterým je existence a právní osud subjektivního práva, které je buď do listiny, nebo do záznamu v elektronické evidenci, inkorporováno.¹⁹² Od práva k cennému papíru je třeba odlišovat práva z cenného papíru, která jsou do něho vtělena, a jedná se nejčastěji o závazky k určitému peněžnímu plnění.¹⁹³

Pochybnosti, kam zaknihované cenné papíry řadit, měla vyřešit novela CenP, provedená zákonem č. 362/2000 Sb., která do znění CenP přidala ustanovení § 1 odstavce 2, kde se stanoví, že se na cenné papíry vztahují ustanovení týkající se věcí movitých. Protože se v důsledku tohoto ustanovení umožnilo například i vydržení cenného papíru, dovodila soudní praxe závěr, že i obchodní podíl, který je de facto

¹⁸⁷ Srov. například s usnesením NS ze dne 11. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 1129/2005, 29 Odo 1130/2005, 29 Odo 1131/2005, 29 Odo 1134/2005, ve kterém se konstatuje, že k přechodu vlastnického práva k listinným akciím na majitele dochází až jejich předáním. Dostupné na www.nsoud.cz.

¹⁸⁸ Srov. například s Art. 128 (Civil Code of The Russian Federation: Part 1.): „*Among the objects of civil law rights are: things, including money, commercial paper and securities;...*“ Zde se cenné papíry považují za věci bez ohledu na jejich povahu. Viz OSAKWE, Christopher. *Russian Civil Code. Parts 1-3, Text and analysis*. Moskva: Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-5-466-00345-1, s. 393.

¹⁸⁹ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 639-640.

¹⁹⁰ Viz například VÍTEK, Jindřich. *Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, ISSN 1210-8278, s. 429.

¹⁹¹ KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-454-7, s. 19-20.

¹⁹² FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 177.

¹⁹³ KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-454-7, s. 21.

pouze souborem určitých práv a povinností společníka na společnosti, lze vydržet, neboť se jedná o věc movitou.¹⁹⁴ Smysl v odlišování cenných papírů podle podoby zůstal zachován zejména z hlediska určení nezbytných náležitostí, které musí obě podoby cenných papírů obsahovat, aby se jednalo o cenný papír, z hlediska jejich převodu a dále z hlediska legitimační funkce, kterou mohou plnit pouze listinné cenné papíry.¹⁹⁵ Dalším argumentem, který měl podpořit správnost zacházení se zaknihovanými cennými papíry jako s věcmi movitými, byla skutečnost, že i s penězi se disponuje jako s věcmi movitými, a to přesto, že mohou mimo jiné existovat v elektronické podobě, tedy bez hmotné podstaty, a operuje se s nimi v bezhotovostním styku.¹⁹⁶

V nové právní úpravě cenných papírů v NOZ, která ruší CenP, dochází k určitým formálním i obsahovým změnám. Podle ustanovení § 525 NOZ je nově pojmovým znakem zaknihovaných cenných papírů jejich převoditelnost změnou zápisu v evidenci. Samotný výpis z evidence zaknihovaných cenných papírů ovšem není cenným papírem a může mít význam jen pro dokazování.¹⁹⁷ Zatímco CenP obsahuje pouze demonstrativní výčet možných cenných papírů, NOZ obsahuje v ustanovení § 514 přímo jeho definici: „*Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.*“¹⁹⁸ Z toho vyplývá, že právo je do listiny inkorporováno a nelze ho bez ní převést ani uplatnit, což je základní podstata odlišení cenného papíru od jiných listin. Legální definice je základní a obecná, takže se vztahuje jak na cenné papíry dokonalé, tak nedokonalé, a ideologicky vychází například z čl. 965 švýcarského zákona o obligačním právu,¹⁹⁹ nebo z právní úpravy polské či italské.²⁰⁰

¹⁹⁴ Viz usnesení NS ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, uveřejněno ve Sbírce SRS pod č. Rc 50/2008, srov. s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 1995, sp. zn. 7 CmDo 9/94, uveřejněného ve Sbírce SRS pod č. Rc 32/1997, ve kterém je mimo jiné v podstatě popřeno, že je obchodní podíl součástí majetku společníka. Dostupné na www.nsoud.cz.

¹⁹⁵ FALDYNA, František et al. *Obchodní právo: výklad je zpracován k právnímu stavu srpen 2010*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. xxxvi, Meritum. ISBN 978-80-7357-577-9, s. 470-477.

¹⁹⁶ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 639-640.

¹⁹⁷ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, ISSN 1210-8278, s. 429.

¹⁹⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 238.

¹⁹⁹ Srov. s čl. 965 švýcarského obligačního zákona (le Code des obligations suisse, 220 Loi fédérale complétant le Code civil suisse): „*Art. 965 Sont papiers-valeurs tous les titres auxquels un droit incorporé est incorporé d'une manière telle qu'il soit impossible de le faire valoir ou de le transférer indépendamment du titre.*“ Dostupné na www.admin.ch.

Z definice cenného papíru vyplývají dva pojmové znaky. Prvním z nich je existence hmotného substrátu a druhým je vtělení práva, které bylo založeno písemným projevem vůle neboli skripturním aktem v tomto hmotném substrátu (typicky v listině) a které se ve spojení s hmotným substrátem převádí a vykonává.²⁰¹ Pokusů o vytvoření obecné definice cenného papíru byla řada, ovšem v našem právním řádu je předkládala pouze právní teorie,²⁰² která se zejména snažila pojmenovat vztah listiny a práva, které je do ní vtěleno. Shoda panovala na dvou základních znacích, a to jednak na hmotném substrátu a jednak na objektivní cennosti listiny z hlediska právního, tedy spočívající v tom, že je nositelem subjektivního soukromého majetkového práva.²⁰³

Podle NOZ je cenný papír pravděpodobně věc, a to hmotná movitá, neboť je zachycen na hmotném substrátu. Zatímco zaknihované cenné papíry podle NOZ zřejmě nejsou cennými papíry, neboť jsou sice s velkou pravděpodobností také věcmi movitými, ale nehmotnými. V případě, že je toto tvrzení pravdivé, rozlišování cenných papírů podle podoby na listinné a zaknihované odpadá, neboť cenné papíry jsou jen ty, co mají hmotnou podstatu.²⁰⁴ Podle CenP mohou být zaknihovanými cennými papíry pouze zastupitelné cenné papíry, zatímco podle NOZ jsou zastupitelné takové zaknihované cenné papíry, které vydal shodný emitent, a vznikají z nich stejná práva, z čehož vyplývá, že zaknihované mohou být zřejmě i jiné než jen zastupitelné cenné papíry.²⁰⁵ Přesto, že zaknihované cenné papíry podle určitých názorů tedy nejsou podle NOZ cennými papíry, ustanovení týkající se cenných

²⁰⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 238.

²⁰¹ PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, 8, ISSN 1803-6554, s. 239.

²⁰² Srov. například s definicí cenného papíru v § 1 písmenem e) DZ, která se ovšem za obecnou považovat nedá, neboť se jedná jen o vymezení pojmu pro účely tohoto zákona; nebo s pokusem o všeobecnou definici v ustanovení § 185 písmenem i) o. s. ř., které se týká umoření listin, kdy uměřit lze dokonalé cenné papíry, tzv. skriptury, do kterých je právo vtěleno takovým způsobem, že spolu s listinou vzniká, trvá i zaniká. Viz VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, ISSN 1210-8278, s. 427; nebo také DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. Sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9, s. 1383-1384.

²⁰³ KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-454-7, s. 11-13.

²⁰⁴ Dělení podoby je prý zbytečné například i u akcií, neboť se pro převod zaknihovaných akcií přiměřeně použijí ustanovení o převodech akcií na jméno, které jsou svojí podstatou cennými papíry listinnými. Srov. HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9, s. 130.

²⁰⁵ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, ISSN 1210-8278, s. 430.

papírů se užijí i na ně, neboť se v obou případech prý jedná o věci v právním smyslu.²⁰⁶ U zaknihovaných cenných papírů se nově nerozlišuje jejich forma, neboť ta má význam zejména pro převod cenného papíru, a navíc i v případě například zaknihovaného cenného papíru na doručitele je vždy možno zjistit jeho vlastníka, a to podle majitele účtu.²⁰⁷

Podle názorů některých zastánců nové právní úpravy cenných papírů jsou provedené změny spíše doktrinární a nemají výraznějších důsledků,²⁰⁸ proto například: „*Obecné pojetí akcií zůstává nezměněno s tím, že se nově vychází ze skutečnosti, že podíl akcionáře je reprezentován všemi jeho akciemi, respektive zatímními listy. Obecně však platí to, co je v OZ, tedy že cenný papír bude napříště věc v právním smyslu, a není proto nutné v zákoně upravovat spoluvlastnictví či používat pojmu majitel apod.*“²⁰⁹

Právní úprava v NOZ obsahuje možnost vydávat i cenné papíry zvláštním právním předpisem neupravené. V CenP je tato možnost téměř vyloučena, a výkladem příslušných ustanovení lze dospět k závěru, že to připadá v úvahu pouze v malém procentu případů, například u vkladních listů nebo u poukázek na cenné papíry, které jsou upraveny v ObčZ. Cenným papírem podle NOZ může být cokoli, co bude naplňovat zákonem stanovené obecné náležitosti cenného papíru, a dále minimální náležitosti nebo alespoň odkaz na emisní podmínky, které mohou být jakýmkoli dokumentem, který bude obsahovat základní údaje o emisi, a to aniž je takový cenný papír v NOZ výslovně upraven.²¹⁰ „*Vzhledem k tomu, že žádný předpis neupravuje povahu práv, která jsou s takovými cennými papíry spojena, podmínky jejich uplatnění ani žádné jiné otázky jejich právního režimu, bude nezbytné, aby emitent uvedl všechny potřebné údaje přímo v cenném papíru, popřípadě v dokumentu, na který cenný papír odkáže.*“²¹¹ Přestože listina nemusí obsahovat přímo výslovné označení, že se jedná o cenný papír, musí to z ní být zřejmé. Pokud

²⁰⁶ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

²⁰⁷ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, ISSN 1210-8278, s. 431.

²⁰⁸ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

²⁰⁹ HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9, s. 129.

²¹⁰ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, ISSN 1210-8278, s. 427-428.

²¹¹ PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, 8, ISSN 1803-6554, s. 241.

bude listina nepojmenovaného cenného papíru obsahovat práva s ním spojená, údaje o emitentovi a bude z něho patrné, že se jedná o cenný papír, může se podle Eliáše jmenovat například certifikát, obilní zástavní list či jinak a bude to dostačující.²¹²

Protože je u některých pojmenovaných cenných papírů kladen důraz na dodržování zákonem stanovených podmínek postupu jejich vydávání, anebo na dodržení zákonem stanovených náležitostí, mohou vznikat výkladové nesrovnalosti, zda za situace: „*Pokud by tedy byl vydán cenný papír, který by nesplňoval některou zákonem stanovenou podmínku, není jasné, zda se bude jednat o porušení příslušného zákona a o neplatně vydaný cenný papír, nebo o platně vydaný nepojmenovaný cenný papír.*“²¹³ Z toho vyplývá, že se zde teoreticky může vytvořit prostor pro obcházení zákona. Na druhou je třeba zdůraznit, že NOZ chrání nabyvatele cenného papíru v dobré víře. Proto by měl ten, do jehož práva by bylo tímto způsobem zasaženo, právo na náhradu škody vůči každému (tzn. jak vůči emitentovi, tak osobě jednající jeho jménem či na jeho účet), kdo porušil svoji právní povinnost, tzn., že nedodržel náležitosti postupu při vydávání cenného papíru, či se v důsledku takového porušení cenný papír nestal zákonem stanoveným způsobem vlastnictvím prvního nabyvatele.²¹⁴ Lze se tedy přiklonit buď k názoru spíše skeptickému, který ochranu nabyvatele cenného papíru považuje za nedostatečnou, nebo k názoru opačnému, že je tedy ochrana dobré víry nabyvatele dostatečně zabezpečena a možnost obcházení zákona ze strany emitenta dostatečně ošetřena, a to zejména na základě limitace práv, která mohou být inkorporována pouze do určitých zákonem stanovených cenných papírů, a to k účelu, ke kterému slouží. Ochrana před obcházením zákona tedy bude vycházet především z povahy práv, která lze do cenného papíru vtělit, přičemž jasné meze těchto práv se stanoví postupem času právní teorií a praxí.²¹⁵

3.2.2 Vybrané nemovité věci nehmotné podstaty

Věcná práva k věci cizí (*iura in re aliena*), mezi něž NOZ řadí mimo jiné i právo stavby či věcná břemena, byla v římském právu chápána jako přímé, ale omezené

²¹² ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 239.

²¹³ PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, 8, ISSN 1803-6554, s. 241.

²¹⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 241.

²¹⁵ VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, ISSN 1210-8278, s. 428-429.

právní panství nad cizí věcí.²¹⁶ Vztahovala se buď ke konkrétní osobě, nebo pozemku, a velmi často se označovala jako služebnost (servitutes), a to tedy buď osobní, nebo pozemkové. Právo užívat a požívat, nebo právo užívat a těžit plody, spadalo pod nejdůležitější osobní služebnost nazvanou ususfructus.²¹⁷ Věcná práva k věcem cizím zakládají (byť i jen částečně) právní panství nad věcí, ale zároveň osoba, které takové právo svědčí, je nositelem subjektivního práva absolutní povahy k tomu, aby se neurčitý okruh osob (včetně vlastníka) zdržel rušení či jiného ohrožování tohoto práva.²¹⁸

Podle NOZ jsou předmětem občanskoprávních vztahů také nehmotné věci, pod kterými se rozumí jak věci movité (například pohledávka), tak i věci nemovité, o jejichž dvou zástupcích, kteří se vyznačují tím, že se jedná zároveň o věcná práva, bude níže pojednáno.

3.2.2.1 Právo stavby

S ohledem na znovuzavedení superficiální zásady je třeba zákonem umožnit i provádění staveb na pozemku, aniž by se staly jeho součástí. Právo stavby se proto považuje za její nezbytné doplnění.²¹⁹

Právo stavby je známé již ve starověkém Římě. Do nového právního povědomí se prosadilo především v souvislosti s vydáním německého BGB a na počátku 20. století, kdy bylo třeba zajistit výstavbu levných dělnických bytů.²²⁰

Jedná se o věcné právo mít stavbu na cizím pozemku, které neodmyslitelně doplňuje superficiální zásadu, podle níž je stavba součástí pozemku. OZO ve svém ustanovení § 297 právní poměr vlastnictví stavby a pozemku vyplývající ze superficiální zásady upravoval takto: „*Věci, které byly na pozemku zřízeny s tím úmyslem, aby tam trvale zůstaly, jako domy a jiné budovy, jsou součástmi*

²¹⁶ K tomu srov. například: VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo: § 152 - § 172 občanského zákoníku: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-894-9, s. 17.

²¹⁷ KADLECOVÁ, Marta et al. *Dějiny českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-041-3, s. 22-23.

²¹⁸ ELIÁŠ, Karel. Právní povaha věcných práv k cizí věci. *Právník*, 2011, roč. 150, 3, ISSN 0324-7007, s. 216.

²¹⁹ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

²²⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 535-536.

nemovitosti.“²²¹ Aby se jednalo o stavbu, se kterou bude nakládáno podle této zásady, musela být splněna jednak podmínka řádného spojení se zemí, která se musí posuzovat vždy samostatně, a jednak podmínka trvalosti stavby, přičemž ta se posuzovala z hlediska účelu stavby, tedy z hlediska objektivního.²²² Vlastník pozemku vlastnil například i jeskyně, či nevyhrazené nerosty, jestliže se na pozemku nacházely.²²³

Odklon od superficiální zásady nastal 1. ledna 1951 a v reálu znamená, že vlastník pozemku nemusí být, a také často již není, vlastníkem stavby, která se na pozemku nachází. I přes značné výhrady k právní úpravě obsažené v NOZ je zrovna návrat k superficiální zásadě vesměs přijímán pozitivně.²²⁴ Superficiální zásada je zde upravena po vzoru zahraničních právních úprav (zejména německé), mezi nimiž byla třeba i ruská, ze které mimochodem existuje pouze jedna výjimka stavby, kdy se o součást pozemku nejedná, a tou je kosmodrom. Česká judikatura se bez této zásady, respektive se zásadou opačnou, vypořádávala již mnohokrát, a to třeba i v případě zříceniny hradu, či lyžařského vleku.²²⁵ Přesto, že stavba není podle ObčZ součástí pozemku, existují výjimky dovozené judikaturou, které vychází z odlišení režimu stavby hlavní, kterou má být pozemek zastavěn, od staveb jiných (například jezírko, pergola a podobně), které jsou součástí pozemku.²²⁶

Prvním dnem účinnosti NOZ se opět pozemky a stavby, které mají stejného vlastníka, spojí, a to buď ihned, nebo až později, kdy k tomuto sjednocení, ke kterému mu má přispívat zákonné předkupní právo, dojde. Mělo by se tím předejít například i možným komplikacím, se kterými je spojeno oceňování zastavěných pozemků, nebo zajišťování úvěrového financování.²²⁷

²²¹ SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1 ISBN 80-85963-61-2, s. 43.

²²² SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1 ISBN 80-85963-61-2, s. 43.

²²³ PODVALOVÁ, Daniela. *Právo stavby - vlastnictví stavby a pozemku*. Plzeň, 2010. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jan Pauly, s. 9.

²²⁴ Srov. například ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 242-243.

²²⁵ Srov. rozsudek NS ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1839/2010, a rozsudek NSS ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 1 As 93/2008-95. Dostupné na www.n soud.cz a www.nssoud.cz.

²²⁶ KINDL, Milan a DAVID, Ondřej. *Úvod do práva životního prostředí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-11-3, s. 106-107.

²²⁷ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

Právo stavby je de facto institut, který superficiální zásadu modifikuje, neboť je možné ho vůči ní považovat za jakousi: „...obrácenou stranu, když je jeho prostřednictvím umožněno, aby nevládník mohl na pozemku umístit svou stavbu.“²²⁸ V ZoPS z roku 1912 je právo stavby v jeho ustanovení § 1 definováno jako právo mít na cizím pozemku stavbu, a to jak nad jeho povrchem, tak i pod. Jelikož se jedná o právo věcné, lze s ním disponovat, či ho zdědit. V ZoPS z roku 1947, který ZoPS z roku 1912 ruší a nahrazuje, je toto právo vymezeno podobně, a to jako právo zatížení pozemku věcným právem jiné osoby, tedy osobou stavebníka, přičemž je nerozhodné, zda stavba již reálně existuje či nikoli. Zatímco v ZoPS z roku 1912 je stavba označena za příslušenství práva stavby, v ZoPS z roku 1947 je považována za jeho součást, což zůstává zachováno i v NOZ, přičemž je třeba dodat, že v ZoPS z roku 1912 se pojmu příslušenství užívá v jiných souvislostech. Jedná se tedy pouze o terminologickou odchylku. Pro oba zákony (tedy ZoPS z roku 1912 i z roku 1947) je společné, že se právo stavby označuje za věc nehmotnou nemovitou, která vzniká písemnou smlouvou mezi vlastníkem pozemku a stavebníkem, a která se zapisuje do veřejné knihy jako břímě.²²⁹ Základním znakem tohoto práva podle ZoPS z roku 1947 je jeho dočasnost, která musela být z veřejné knihy zřejmá. Mohlo být sjednáno jak za úplatu, tak bezplatně, a vlastník pozemku měl k němu předkupní právo. Po zániku práva stavby vlastnictví ke stavbě opět nabyl vlastník pozemku, na kterém se stavba nacházela.²³⁰

Ve středním OZ, potažmo v ObčZ, není právo stavby upraveno (respektive ve středním OZ je zohledněno jen okrajově) a rovněž se upouští od právní úpravy superficiální zásady, což je patrné zejména z ustanovení § 25 a § 155 středního OZ, a dále z ustanovení § 120 odstavce 2 ObčZ,²³¹ takže lze se stavbou i pozemkem nakládat odděleně. Právo stavby, tedy možnost stavět na cizím pozemku, bylo od roku 1964 až do počátku devadesátých let 20. století v podstatě nahrazeno právem osobního užívání pozemku, které se zřizovalo obvykle za úplatu, nebylo časově omezeno (nestanovil-li zvláštní právní předpis jinak) a mohlo být zřízeno jen k pozemkům, které byly v socialistickém vlastnictví. Jestliže tedy na pozemku vznikla například chata, garáž, nebo třeba i rodinný dům, byly tyto stavby

²²⁸ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 233.

²²⁹ Rozsudek NS ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 25 Cdo 565/99. Dostupné na www.nsoud.cz.

²³⁰ PODVALOVÁ, Daniela. *Právo stavby - vlastnictví stavby a pozemku*. Plzeň, 2010. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jan Pauly, s. 10-12.

²³¹ Rozsudek NS ze dne 13. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2808/2005. Dostupné na www.nsoud.cz

předmětem dědictví. Došlo-li k převodu vlastnictví ke stavbě na pozemku, spolu s ním přešlo i právo osobního užívání pozemku, a to přesto, že ho nebylo možné smluvně převádět.²³² Novelou ObčZ v roce 1992 bylo právo osobního užívání pozemku zrušeno, ovšem právo stavby obnoveno nebylo. Tento nedostatek v právní úpravě lze od té doby řešit závazkovým právním vztahem, ovšem výslovná definice práva stavby je bezpochyby lepším řešením.²³³

V ustanovení § 1240 a následujících NOZ je právo stavby definováno jako: „...*věc nemovitá. Stavba vyhovující právu stavby je jeho součástí, ale také podléhá ustanovením o nemovitých věcech.*“²³⁴ Za jeho příslušenství se dá považovat například projektová dokumentace.²³⁵ Jeho označení je záměrné a účelové, a to zejména proto, aby se nezaměňovalo se stavebním právem, které je dílčí právní disciplínou, nebo aby se eventuálně (především laickou veřejností) nevytvořila spojitost se stavebním zákonem. V NOZ je právo stavby restituováno na dřívějších osvědčených principech vyplývajících zejména ze ZoPS z roku 1947, z osnovy občanského zákoníku z roku 1937, ale také z právních závěrů subkomitétu pro věcná práva z roku 1924. Vše je sladěno po vzoru některých evropských právních úprav, například nizozemské či švýcarské. Předmětem práva stavby není stavba samotná, ale právo k pozemku, a to buď vybudovat stavbu novou, nebo převzít již existující stavbu a například ji zmodernizovat. Z toho vyplývá, že případný zánik stavby nemá na právo stavby a jeho existenci žádný vliv. Novou stavbu je možné vybudovat jak na pozemku, tak i pod jeho povrchem. Zřízení práva stavby může být vyloučeno například za situace, kdy na pozemku vázne právo, které se neslučuje se stavbou a jejím účelem.²³⁶ Základní rozdíl v NOZ mezi právem stavby a služebností je především ten, že služebnost předpokládá určitý vztah dvou pozemků, nebo spojení pozemku s určitou osobou, zatímco právo stavby není v tomto směru nijak omezeno, a to z důvodu zachování jeho převoditelnosti a možného dědění.²³⁷

²³² POHLOVÁ, Alena. Vlastnictví pozemku a stavby. *Právní rádce*. 2006, roč. 14., 5, ISSN 1210-4817, s. 7-8.

²³³ SPÁČIL, Jiří in ŠVESTKA, Jiří, et al. *Občanský zákoník I: Komentář, § 1-459*. Vyd. 2. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1394. ISBN 978-80-7400-108-6.

²³⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 534.

²³⁵ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

²³⁶ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 234-237.

²³⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 535-536.

Pojem stavebníka, který označuje osobu, které právo stavby svědčí, je obsažen jak v NOZ, tak ve stavebním zákoně, což se ovšem nevylučuje, a to z důvodu odlišnosti významu těchto pojmů v soukromém a veřejném právu, které nejsou ve vzájemném protikladu. Právo stavby se vždy k případné stavbě vztahuje jako k celku, proto není možné, aby se například vztahovalo jen k jednotlivým podlažím. Zřizuje se smlouvou, nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci, stanoví-li tak zákon, což připadá v úvahu typicky u soudního rozhodnutí o vypořádání spoluvlastnictví. Jelikož se jedná o nemovitost, je možné ho vydržet, a to uplynutím obecné vydržecí doby, po kterém ho stavebník nabývá na 40 let, nebo na jinou soudně stanovenou dobu, budou-li pro to spravedlivé důvody. Právo stavby je možné zřídít na maximálně 99 let. Když je sjednáno jako úplatné, stavebník je povinen vlastníkovi pozemku platit tzv. stavební plat, který se zapisuje do veřejného seznamu jako reálné břemeno, nebo složit jednorázovou úplatu.²³⁸

3.2.2.2 Věcná břemena

Služebnost se v římském právu mohla vztahovat pouze na věc cizí, neboť podle názorů římských právníků nebylo možné, aby někomu „sloužila“ jeho vlastní věc, přičemž výkon služebnosti z jejich pohledu spočíval pouze v povinnosti snášet určité chování, které mělo předem právem uznaný obsah. Postupem času se jednotlivé římskoprávní zásady týkající se služebností eliminovaly nebo relativizovaly.²³⁹

Řada zásadních změn se u služebností započala již ve středověku, kdy se pro ně užívalo pojmu *libertas* neboli svobody či také „*zvóle*“. Obsah svobod spočíval zejména v právu užívat obecní nebo cizí soukromý pozemek určitou osobou, takže se na rozdíl od římského práva zásadně změnil úhel pohledu na to, zda se u služebností jedná spíše o právo užívat cizí půdu, nebo spíše o povinnost něco strpět či se něčeho zdržet. Svobody byly zcizovány spolu se selskými usedlostmi, neboť se považovaly za jejich příslušenství. Příkladem takových svobod je právo pastvy, právo stezky nebo právo vodovodu.²⁴⁰

První římskoprávní zásada, a to zásada „*nemini res sua servit*“, tedy že nikomu nemůže sloužit jeho vlastní věc, byla podle názoru „*ususmodernistů*“ opuštěna

²³⁸ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 234-237.

²³⁹ URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-504-6, s. 80-84.

²⁴⁰ KADLECOVÁ, Marta et al. *Dějiny českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-041-3, s. 78-79.

v důsledku kolektivního vlastnictví k obecní půdě, kterou vlastnila venkovská selská obec,²⁴¹ v důsledku čehož: „*Oprávnění jednotlivce a jeho výkon byly chápány jako služebnost.*“²⁴² Další odklon od římského chápání služebností pak lze spatřovat v zakotvení reálných břemen.²⁴³

Podle OZO se služebnosti dělily jednak na afirmativní (ve smyslu pozitivního užívání) a negativní (ve smyslu povinnosti vlastníka se zdržet určité dispozice), a dále na osobní a pozemkové, přičemž druhé zmíněné služebnosti se podle svého obsahu dále dělily na polní a domovní.²⁴⁴

Obecně se reálná břemena od služebností liší tím, že je jejich obsahem pozitivní činnost. Obvykle se jedná o závazek k určitému plnění, tedy o jakési břímě, které vázne na nemovité věci a přechází na další vlastníky či držitele věci. Rozvíjí se zejména v období průmyslové revoluce. Desátky nebo pozemkové činže se reálným břemenům pouze podobají, neboť zde chybí dobrovolný projev vůle, zatímco renta, železný dobytek, výměnek, byl-li vložen zápisem do pozemkových knih, či věčný plat, je typickým reálným břemenem, jak je dnes zpravidla chápáno. Například renta spočívala buď v převedení pozemku do vlastnictví církve s následným vzetím do držby a povinností platit roční plat, nebo pouze ve zřízení práva církve na plat, které na věčné časy pozemek zatížilo. Církev, která získala právo renty, byla každoročně povinna konat zádušní mši v den výročí úmrtí dané osoby. Postupem času se však smysl renty mění a stává se z ní de facto cenný papír a posléze klasická hypotéka.²⁴⁵

Na základě právní úpravy obsažené ve středním OZ došlo ke spojení reálných břemen a služebností do jednoho institutu nazývaného věcná břemena, která mohou od roku 1964 do počátku 80. let 20. století vznikat pouze ze zákona.²⁴⁶ Od roku 1982

²⁴¹ URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-504-6, s. 80-84.

²⁴² URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-504-6, s. 84.

²⁴³ URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-504-6, s. 84-85.

²⁴⁴ PĚCHA, František. K rozdělení věcných břemen na služebnosti a reálná břemena. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 9, ISSN 1210-6410, s. 326-327.

²⁴⁵ KADLECOVÁ, Marta et al. *Dějiny českého soukromého práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-041-3, s. 75-78.

²⁴⁶ ELIÁŠ, Karel a PSUTKA, Jindřich. *Věcná břemena: § 151n - §151r občanského zákoníku: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-893-2, s. 11.

se pak opět navrácí možnost jejich vzniku smlouvou, vydržením, rozhodnutím státního orgánu anebo ze závěti.²⁴⁷ „Věcná břemena jsou do značné míry transformovanými služebnostmi, ...“²⁴⁸ neboť přesto, že jsou podle ObčZ různě kategorizována, a to někdy i odlišně od pojetí služebností v římském právu (či od pojetí služebností a reálných břemen v období jeho recepce), něco přece zůstává stejné pro všechny tyto kategorie, a to právo zdržet se určitého jednání nebo něco trpět,²⁴⁹ což odpovídá dřívějšímu pojetí služebností, nebo naopak něco konat, což odpovídá dřívějšímu pojetí reálných břemen. Samotný obsah věcných břemen však není pro jejich vymezení směrodatný, neboť lze stejné právo, respektive povinnost, sjednat i jako závazkový právní vztah. Rozhodná je vazba věcného břemene na vlastnictví nemovitosti. Na to, zda je možné vlastnické právo věcným břemenem podle ObčZ zcela vyloučit, tzn., plně popřít realizaci užitné hodnoty věci vlastníkem, či zda ho lze pouze omezit, existují dva protichůdné postoje,²⁵⁰ které se promítly i do judikatury, ve které je zřejmý příklon k názoru, že je vlastnické právo možné věcným břemenem zcela vyloučit, a to konkrétně tím, že vlastník bytu není oprávněn k jeho užívání či spoluužívání.²⁵¹

V NOZ se projevuje návrat k tradičnímu dělení věcných břemen na služebnosti a reálná břemena, přičemž k dílčím změnám přesto dochází. Služebnost se nově a odlišně od zahraničních právních úprav, které byly pro tvorbu NOZ vzorem, nespojuje jen s nemovitými věcmi a je vymezena dostatečně široce tak, aby bylo možno pokrýt variabilitu jejího obsahu.²⁵² Proto služebnost zahrnuje vše, co je nutné k jejímu výkonu.

²⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 1025.

²⁴⁸ ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6, s. 1025.

²⁴⁹ Srov. například s ustanovením § 1270 NOZ (služebnost okapu), kdy je ten, kdo má právo svádět dešťovou vodu ze své střechy na cizí nemovitou věc, zároveň také povinen svodní žlab udržovat v dobrém stavu, byl-li zřízen. Z toho vyplývá, že je obecně u služebností dominantní právo užívat cizí věc, ovšem někdy z ní může pro oprávněného vyplývat i povinnost. Nebo s ustanovením § 1263 NOZ, ze kterého je patrné širší pojetí služebnosti a jejího předmětu.

²⁵⁰ Viz například: ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7, s. 695-696; nebo Eliáš, K. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*, 1992, č. 8, ISSN 0324-7007, s. 694 a následující.

²⁵¹ Srov. například rozsudek NS ze dne 14. 8. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1726/2007. Dostupné na www.nsoud.cz.

²⁵² Srov. například s článkem 730 švýcarského občanského zákoníku (dále jen „ZGB“), ve kterém se služebnosti pojí pouze s nemovitými věcmi: „Art. 730 I La servitude est une charge imposée sur un immeuble en faveur d'un autre immeuble et qui oblige le propriétaire du fonds servant à souffrir, de la part du propriétaire du fonds dominant, certains actes d'usage, ou à s'abstenir lui-même d'exercer

Nově je také umožněno, aby si vlastník pozemku zřídil služebnost k jinému svému pozemku.²⁵³ V praxi by se to mělo projevit spíše pozitivně, a to například za situace, kdy bude chtít vlastník dvou pozemků jeden pozemek prodat, ovšem bude potřebovat služebnost cesty ke druhému pozemku, který si ponechá.²⁵⁴

Služebnost je možné nabýt ze zákona, rozhodnutím orgánu veřejné moci, vydržením, pro případ smrti, ale i smlouvou, a vzniká v závislosti na tom, zda je věc, ke které se zřizuje, zapsaná ve veřejném seznamu, nebo ne, buď zápisem do takového seznamu, nebo již samotnou účinností smlouvy. Výčet služebností je v zákoně sice demonstrativní, ovšem jedná se o nejčastější možné situace, jako například právo na vodu, služebnost cesty a podobně.²⁵⁵ Využití služebnosti práva pastvy nebude zřejmě příliš časté, přesto se může uplatnit například pro letní využívání areálů sjezdovek.²⁵⁶ Zákonný výčet služebností slouží především pro stanovení základních požadavků pro případné smlouvy, kterými by byla zřízena. Mezi služebnostmi se řadí i právo nezbytné cesty přesto, že je v NOZ upraveno na jiném místě.

*„Pozemkové ani osobní služebnosti nelze převádět; jsou vždy vázány na konkrétní pozemek či osobu. Zcizitelná práva podléhající dědictví lze zřídit pouze k prostoru pod povrchem.“*²⁵⁷ Přesto, že služebnosti ve většině případů nelze převádět,²⁵⁸ lze je vydržet, což je upraveno v ustanovení § 1260 odstavec 1 NOZ,

certains droits inhérents à la propriété. 2 Une obligation de faire ne peut être rattachée qu'accessoirement à une servitude. Cette obligation ne lie l'acquéreur du fonds dominant ou du fonds servant que si elle résulte d'une inscription au registre foncier.“ Viz HONSELL, Heinrich, ed., VOGT, Nedim Peter, ed. a GEISER, Thomas, ed. *Zivilgesetzbuch*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, sv. 2. Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB. 4. vyd. 2011. Basler Kommentar. ISBN 978-3-7190-2916-6, s. 1365.

²⁵³ Srov. ustanovení § 1257 odstavec 2 NOZ s ustanovení článku 733 ZGB, ze kterého se vycházelo: *„Art. 733 Le propriétaire de deux fonds a le droit de grever l'un de servitudes en faveur de l'autre.“* Viz HONSELL, Heinrich, ed., VOGT, Nedim Peter, ed. a GEISER, Thomas, ed. *Zivilgesetzbuch*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, sv. 2. Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB. 4. vyd. 2011. Basler Kommentar. ISBN 978-3-7190-2916-6, s. 1380.

²⁵⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 540-541.

²⁵⁵ K tomu srov. například článek L. III. a následující Práv městských království českého, markrabství moravského (Pavel Kristián z Koldína), kde je de facto upravena služebnost okapu (srov. s ustanovením § 1270 NOZ). Viz: SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7, s. 105.

²⁵⁶ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

²⁵⁷ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 237.

²⁵⁸ Srov. s ustanovením § 1265 odstavec 3 NOZ, kde je připuštěn převod pro užívací věcná práva zřízená k prostoru pod povrchem pozemku.

v čemž je implicitně obsaženo i právo je držet. Toto ustanovení je svojí povahou ve vztahu k držbě zvláštní (viz ustanovení § 988 odstavce 1 NOZ), neboť se zde stanoví, že držet lze pouze takové právo, které je převoditelné a připouští opakovaný nebo trvalý výkon.²⁵⁹

Reálné břemeno (jak je upraveno v NOZ) spočívá na rozdíl od služebnosti v aktivní povinnosti konat. Vlastník věci je povinen pro oprávněného něco činit nebo mu něco dát. Jestliže není reálné břemeno časově omezeno, je třeba, aby byla u jeho zřízení přesně a jasně stanovena možnost výkupu z tohoto břemene.²⁶⁰ „*Reálné břemeno zakládá vlastníku věci dočasnou povinnost k plnění s tím, že nebude-li plněno, transformuje se právo z reálného břemene v substituční oprávnění na peněžitou náhradu, pro niž je možné vést výkon rozhodnutí nebo exekuci na zatíženou nemovitou věc obdobně jako při zástavním právu.*“²⁶¹ Teoreticky se však reálné břemeno může vázat i k movité věci, byť to není zákonem výslovně upraveno. Lze to dovodit jednak implicitně výkladem, neboť není stanoveno, že by se vztahovalo pouze k věcem nemovitým, dále ze středověké právní úpravy reálných břemen (například železný dobytek) ve spojení s osnovou občanského zákoníku z roku 1937, na kterou se obsahově navazuje,²⁶² ale třeba také z právní úpravy příbuzného institutu služebností, které se v NOZ též neváží pouze k nemovitým věcem.

Právní úprava služebností a reálných břemen podle NOZ je právní praxí přijímána jak pozitivně, tak i negativně s názorem, že právní praxe znovuzavedení tohoto rozlišování nepotřebuje.²⁶³

Shrnutí 3. kapitoly

Účelem této části práce je shrnout poznatky o širším pojetí věci zakotvené v NOZ, a to zejména na základě rozboru definice věci jako takové, porovnání odchylek její klasifikace s členěním věcí v ObčZ, dále na základě jejího odlišení od součásti věci a příslušenství (na což navazuje aktuální téma znovuoživení superficiální

²⁵⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 432 a 540-543.

²⁶⁰ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 237-243.

²⁶¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 553.

²⁶² Viz například: ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 553-554.

²⁶³ Srov. například ŠTRAUS, J. Nový občanský zákoník ještě jednou. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, 24, ISSN 1210-6410, s. 908 a následující; versus PĚCHA, František. K rozdělení věcných břemen na služebnosti a reálná břemena. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 9, ISSN 1210-6410, s. 326-327.

zásady,²⁶⁴ která se za pomoci společných, přechodných a závěrečných ustanovení postupně a plynule navrátí do právní praxe), ale také na základě rozlišení obecného vymezení věci od právní úpravy věci, která nikomu nepatří, neboť se jedná o specifický případ věci v právním smyslu (především pro zvláštní režim možnosti jejich nabývání), který je nově v NOZ výslovně zakotven, a proto je třeba na tuto věc alespoň okrajově poukázat.

Předmětem soukromoprávního vztahu podle NOZ je z abstraktního pohledu lidské chování, což je shodné doktrinální vymezení s vymezením přímého předmětu občanskoprávních vztahů v návaznosti na ObčZ.²⁶⁵ Naproti tomu, když se na něho nahlíží jako na vztah reálný, je jeho předmětem podle NOZ pouze věc v právním smyslu, a to jak hmotná, tak nehmotná.

Negativní vymezení věci se opět vztahuje na lidské tělo a jeho části (i oddělené s výjimkou vlasů a podobně, viz ustanovení § 112 NOZ), ovšem nově i na živá zvířata,²⁶⁶ ale i projevy osobní povahy a osobnostní práva, což lze dovodit interpretací.

Jelikož se legální definice věci v NOZ zásadně od doktrinálního vymezení věci vycházející z ObčZ liší, byla shledána potřeba učinit rozbor alespoň dvou, respektive tří vybraných případů, kdy se nově hovoří o věci. Prvním z nich je analýza právní úpravy cenných papírů, které jsou v NOZ řazeny do hlavy IV. (věci a jejich rozdělení), dílu 4., z čehož lze usuzovat, že se jedná o věci. S právní úpravou cenných papírů je však spojena řada úvah vhodných k diskusi, protože je třeba si vždy na konkrétní otázku učinit vlastní úsudek a pozdržet se jednoznačné kategorizace, a to za současného hledání argumentů na podporu či vyvrácení svých tvrzení.

Dalšími vybranými případy jsou právo stavby a věcná břemena, což jsou první dva zákonem upravené případy věcných práv k věci cizí, které jsou zároveň považovány za nehmotné věci, a to nemovitě (či případně i movitě). Tyto příklady jsou rozebrány spolu s nástinem jejich historického vývoje, kterého je opět třeba zejména pro pochopení návaznosti jejich právní úpravy obsažené v NOZ a pro případné objasnění aplikačních nejasností v praxi.

²⁶⁴ K tomu srov. ustanovení § 120 odstavec 2 ObčZ, versus ustanovení § 506 odstavec 1 NOZ.

²⁶⁵ Srov. například s: FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8, s. 154-155; nebo ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7353-468-0, s. 238.

²⁶⁶ Srov. zejména s ustanovením článku 641 ZGB: „Art. 641 I Les animaux ne sont pas des choses. 2 Sauf disposition contraire, les dispositions s'appliquant aux choses sont également valables pour les animaux.“, ze kterého se mimo jiné vycházelo.

Služebnosti jsou nehmotnými věcmi²⁶⁷ a člení se na osobní (ke kterým NOZ řadí právo užívání, právo požívání a služebnost bytu²⁶⁸), které mohou být věcmi movitými, ale i nemovitými, a dále služebnosti pozemkové, které jsou vždy pouze věcmi nemovitými. Reálná břemena jsou rovněž nehmotnými věcmi, a to jak movitými, tak nemovitými.

²⁶⁷ K tomu srov. například rozsudek NS ze dne 16. 6. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1163/2002, ve kterém je připuštěna nepřetržitá existence pozemkové služebnosti, která vznikla již v době platnosti OZO, přesto, že tehdy byla (kromě věcného práva k věci cizí) považována za nehmotnou věc nemovitou. Viz ŠARMAN, Jan. *Přehled judikatury z oblasti věcných práv*. Praha: ASPI, 2006. Judikatura. ISBN 80-7357-145-5, s. 262-264.

²⁶⁸ K tomu srov. například právní úpravu v OZO, viz BRADÁČ, Albert et al. *Věcná břemena od A do Z*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-364-5, s. 14-18.

4. Rozbor možných dopadů a důsledků právní úpravy věcí podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

4.1 Širší versus užší pojetí věci a jeho případné aplikační problémy

Pojem věci lze označit za základní pojem občanského práva, který se často analogicky užívá i v jiných právních odvětvích. Proto je třeba jejímu vymezení (jak pozitivnímu, tak negativnímu, nebo širšímu či užšímu) přiřkládat patřičný význam.²⁶⁹ Co se rozumí věcí, však podléhá vývoji, a to v závislosti na složitosti společenských vztahů a stupni relativizace důležitosti lidské existence v nich. Existuje názor, že vlastnictví by mělo býtí pojímáno konstantně, neboť se jedná o trvalou složku lidského chování, která vyvažuje ostatní složky proměnlivé. Proto by se mělo spojovat pouze s hmotnou věcí, aby nevznikaly další pochybnosti, v jakých souvislostech lze pojmu vlastnictví užívat.²⁷⁰ Na to je nutné reagovat argumentací ustanovením § 495 a § 1011 NOZ, na základě kterých již není možné pochybovat o výkladové nepřesnosti, neboť jsou zde podány definice jak toho, co lze vlastnit, tak majetku a jmění.

Pro srovnání je možné uvést příklady zahraničních právních úprav, které obsahují jak širší, tak užší pojetí věci, a někdy staví de facto na určitém kompromisu mezi nimi, přičemž není možné konstatovat, že by jeden způsob právní úpravy byl správný a další nikoli. Je eventuálně možné tvrdit, že jedna z těchto variant je vědecky lepší, tzn. přesvědčivější a praktičtější, než ta druhá.²⁷¹ Jako příklad možné formulace předmětu vlastnictví lze zmínit kalifornský Code civil z roku 1872, v jehož ustanovení § 655 je vymezen jako: „...všechny neživé věci, které si lze přivlastnit, tedy věci hmotné; všechna zdomácnělá zvířata; všechny závazky; všechny výrobky vzniklé prací a tvorbou, jako jsou autorská díla, goodwill podniku, obchodní značky a známky, a práva daná zákonem.“²⁷² Ve francouzském Code civil je situace

²⁶⁹ FIALA, Josef; KINDL, Milan et al. *Občanský zákoník: komentář*. I. díl. § 1 až 487. xiii. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-395-9, s. 344.

²⁷⁰ HAVLAN, Petr. *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti / Petr Havlan*. Praha: C. H. Beck, 2008. 1 sv. Beckova edice Právní instituty. ISBN 978-80-7179-617-6, s. 12-18.

²⁷¹ ELIÁŠ, Karel. *Pojetí věci v právním smyslu v návrhu občanského zákoníku*. In DVOŘÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-133-1, s. 71.

²⁷² *...all inanimate things which are capable of appropriation or of manual delivery; off all domestic animals; off all obligations; off such products of labor or skill as the composition of an author, the good will of a business, trade marks and signs, and of rights created or granted by statute*. Aut. překlad: ELIÁŠ, Karel. Objekt vlastnického práva a návrh občanského zákoníku (Také o abstrakci v juristickém myšlení). *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 11, ISSN 1210-6410, s. 410.

do jisté míry podobná. Pro označení věci v jejím juristickém smyslu se užívá buď pojem „les biens“, nebo (a to méně často) termín „les choses“. Přesto, že jsou tyto pojmy synonyma, druhý z nich se užívá zejména pro vymezení vlastnictví (viz ustanovení čl. 544 a následující Code civil).²⁷³ Je však nutno podotknout, že nelze tyto pojmy chápat zcela shodně s vymezením věci českou právní doktrínou.²⁷⁴ Navzdory faktu, že definice věci v Code civil obsažena není, odborná literatura je zaměřena na její klasifikaci, a to mimo jiné na věci tělesné a netělesné,²⁷⁵ do kterých se řadí výtvořiny ducha a další právní konstrukce, které nelze podřadit pod tělesnou věc.²⁷⁶ Dělení věcí na hmotné a nehmotné bude pravděpodobně obsaženo také v novém občanském zákoníku, který bude již brzy vydán na Slovensku, kdy nehmotnými věcmi se budou zřejmě rozumět práva (bude-li to připouštět jejich povaha) a jiné předměty soukromých práv a povinností bez hmotné podstaty.²⁷⁷

V článku 11 Všeobecné deklarace lidských práv, ale také v článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, a na tyto dokumenty navazujícím čl. 11 odstavec 1 Listiny, je předmět vlastnictví definován široce, neboť je v něm chráněno právo vlastnit majetek, tzn., nejen hmotné předměty, z čehož vyplývá, že je ústavní ochrana širší, než ochrana poskytována občanským právem. Článek 11 Listiny bylo proto třeba doplnit řadou zvláštních zákonů, které si sami určují, co je předmětem vlastnictví a co už ne (například ZoPKT - vlastnictví swapů, forwardů, futures či opcí, nebo CenP - vlastnictví zaknihovaných cenných papírů). V důsledku této nejednoty se užívá pojmu vlastník akcie, majitel obchodního podílu, majitel pohledávky nebo vlastník opce. Listina se ovšem s ohledem na první Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a

²⁷³ Viz například Art. 544 Code Civil (français): „*La propriété est le droit de jouir et disposer des choses de la manière la plus absolue, pourvu qu'on n'en fasse pas un usage prohibé par les lois ou par les règlements.*“ Dostupné na www.legifrance.gouv.fr.

²⁷⁴ ELIÁŠ, Karel. *Pojetí věci v právním smyslu v návrhu občanského zákoníku*. In DVOŘÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-133-1, s. 61.

²⁷⁵ Srov. například s: „*Pourquoi l'objet du droit de propriété peut être une chose incorporelle? Tout simplement parce que ces choses ont une « valeur » économique qui justifie leur appropriation.*“ („*Proč může být předmětem vlastnického práva nehmotná věc? Zcela jednoduše, protože věci mají ekonomickou hodnotu, která odůvodňuje jejich přivlastnění.*“ – Aut.přel. - P. P.) CARON, Christophe; LÉCUYER, Hervé. *Le droit des biens*. Paris: DALLOZ, 2002. ISBN 224704977X, s. 43, a dále například s kapitolou, která je věnována právní úpravě držby, kde se taktéž právní věda přiklání k možnosti držet i nehmotnou věc. Viz CARON, Christophe; LÉCUYER, Hervé. *Le droit des biens*. Paris: DALLOZ, 2002. ISBN 224704977X, s. 72.

²⁷⁶ PELIKÁNOVÁ, Irena. Úvaha o věcech v právním smyslu. *Právní praxe v podnikání*. 1995, roč. 4, 11, ISSN 1210-4043, s. 3-4.

²⁷⁷ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

základní svobod měnit nebude. Proto bylo nezbytné tento terminologický chaos, ve kterém je třeba rozlišovat, co se pod pojmem vlastnictví a majetek vlastně rozumí, vyřešit v NOZ, kde se nehmotnými věcmi rozumí statky, které mohou existovat jen právně.²⁷⁸ Podle kritiků bude i přes novou právní úpravu vždy existovat rozdíl mezi nabýváním a držbou hmotných věcí a nabýváním a držbou jiných možných předmětů právních vztahů, a jedinou výhodou tak bude pouze ochrana vlastnictví nehmotných věcí erga omnes, tedy proti neoprávněným zásahům třetích osob, která je však dostatečně poskytována zejména na základě ustanovení § 4 a § 126 odstavce 2 ObčZ, kde se chrání majetek jako takový (tedy věci hmotné i nehmotné), a proto je ochrana zakotvená v NOZ zbytečná.²⁷⁹ To, že nikdy nebude režim právního styku hmotných a nehmotných věcí zcela totožný, je logické a vychází již z jejich podstaty. V zásadě by to však nemělo ničemu vadit, neboť by měly být v NOZ pravděpodobně veškeré situace, kdy by eventuálně mohlo docházet k pochybnostem, jakou právní úpravu na věci nehmotné užít a jakou již ne, upraveny výslovně zákonem.²⁸⁰

Na podporu užšího pojetí věci se argumentuje především možným narušením stability a kontinuity právního řádu, která napomáhá pochopit právo i laické veřejnosti.²⁸¹ Proto je třeba, aby byl občanský zákoník jakožto základní kodex soukromého práva jednoduchý, srozumitelný a pro jeho adresáty (osoby fyzické i právnické) a orgány veřejné moci, které ho aplikují, předvídatelný. Jelikož se soukromoprávní pravidla týkají každodenního života, je třeba, aby byl i relativně neměnný,²⁸² zatímco NOZ některé pojmy, které mají již dlouhodobě jiný význam a jsou ve vědomí soukromoprávních osob (či veřejnoprávních orgánů) zažity, upravuje a mění. V případě, že se tato kontinuita (především od roku 1951) bezdůvodně naruší, není zřejmé, do jaké míry se vytvoří prostor pro právní nejistotu a průtahy v řízení.²⁸³ Přínos právní úpravy je proto sporný, neboť se nově věcná práva užijí i

²⁷⁸ ELIÁŠ, Karel. Věc jako pojem soukromého práva. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, 4, ISSN 1210-6410, s. 121.

²⁷⁹ HAVLAN, Petr. *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti / Petr Havlan*. Praha: C. H. Beck, 2008. 1 sv. Beckova edice Právní instituty. ISBN 978-80-7179-617-6, s. 12-18.

²⁸⁰ Viz například ustanovení § 1243 NOZ, kde je výslovně zakotveno, že právo stavby jako nehmotnou nemovitou věc je možné nabýt vydržením.

²⁸¹ Z osobního rozhovoru s prof. JUDr. Jiří Švestkou, DrSc., ze dne 12. 3. 2013 (Praha), na téma věc v právním smyslu.

²⁸² STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 10, ISSN 1210-6410, s. 367.

²⁸³ DVOŘÁK, Jan et al. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-753-7, s. 517.

v řadě případů, kde to bylo i za platného a účinného OZO z povahy věci vyloučeno.²⁸⁴

O tom, že byla narušena kontinuita, asi nemá smysl polemizovat. Na druhou je třeba se zamyslet, zda byla kontinuita narušena NOZ a jeho právní úpravou, anebo zda byla kontinuita narušena již v polovině minulého století vydáním středního OZ.²⁸⁵ Změna v pojetí věci nastala v důsledku přijetí středního OZ, neboť bylo v rozporu s lidovým chápáním. Právní věda v souladu s ObčZ kontinuálně na toto pojetí navazuje, přičemž přijetím NOZ došlo k jejímu narušení.²⁸⁶ Diskontinuita NOZ s ObčZ se jeví jako zřejmá, ovšem otázkou zůstává, zda je to dobře či ne. Obecně při tak rozsáhlých rekodifikacích platí, že by se mělo postupovat obezřetně a s ohledem na jiná právní odvětví, neboť právní řád je vždy jeden provázaný celek. Na druhou stranu určité (byť i zásadní) změny je nutné do právního řádu zavést, chybí-li v něm. Některá ustanovení NOZ i přes tvrzenou diskontinuitu zůstávají konstantní (viz například pro oblast rodinného práva) a některá ustanovení NOZ, která se od poloviny 20. století výrazně přetvořila, je zřejmě vhodné přiblížit podobě před rokem 1950 (viz věcná práva).²⁸⁷

Dále existuje názor, že je vlastnictví k právům jiné než k hmotným předmětům, pročež se již od roku 1951, a to bez jakéhokoli ideologického podtextu, odlišuje a není možné mu přikládat totožný obsah. Například na pohledávku se podle ObčZ vztahuje závazkové právo, a proto nelze hovořit o vlastnictví pohledávky,²⁸⁸ nýbrž o pohledávce v majetku, která je na rozdíl od vlastnického práva k hmotné věci promlčitelná.²⁸⁹ Označení vlastnictví pohledávky se nepoužívalo ani v OZO, kde se výraz považoval za nesmyslné zdvojení téhož, které může sloužit pouze ke zdůraznění obsahu pohledávky, neboť: „*Mluví-li se o vlastnictví k právům, jest to buď tautologie – buď právní nemožnost, vlastnictví k právům jest obojetná fráze.*

²⁸⁴ Viz například SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. ISBN 80-85963-61-2, s. 25. Viz například ustanovení § 350, § 535 a § 1455 OZO.

²⁸⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. Úvaha o věcech v právním smyslu. *Právní praxe v podnikání*. 1995, roč. 4, 11, ISSN 1210-4043, s. 1.

²⁸⁶ SPÁČIL, Jiří. Současné problémy vlastnického práva. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, 2, ISSN 1210-6410, s. 67.

²⁸⁷ FRINTA, Ondřej; TÉGL, Petr. O návrhu nového občanského zákoníku a jeho kritice (a taky o kontinuitě a diskontinuitě). *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 14, ISSN 1210-6410, s. 495-504.

²⁸⁸ Z osobního rozhovoru s prof. JUDr. Jiří Švestkou, DrSc., ze dne 12. 3. 2013 (Praha), na téma věc v právním smyslu.

²⁸⁹ STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 10, ISSN 1210-6410, s. 367.

*Pravíme-li, že jest kdo vlastníkem služebnosti nebo pohledávání, chceme toliko říci, že mu právo služebnosti neb pohledávání náleží.*²⁹⁰ Proti tomu je namítáno, že obsahem závazkového vztahu jsou vzájemná práva a povinnosti věřitele a dlužníka. Na druhé straně lze pohledávku vidět jako předmět vlastnického práva a jako součást věřitelova jmění, což znamená, že se věřitel může proti zásahům třetích osob úspěšně bránit. Právní úprava v NOZ se sice vztahuje na věci hmotné i nehmotné, ale přes všechny obavy je třeba mít na paměti, že na práva se vztahuje pouze do té míry, do které to připouští jejich povaha, a pouze v případě, nestanoví-li zákon něco jiného.²⁹¹

Změna v chápání nepřímého předmětu občanskoprávních vztahů je natolik zásadní, že je třeba ji náležitě zdůvodnit. Přesto, že v ObčZ není věc definována, je z jeho ustanovení § 120, § 121, § 644, § 652, ale i jiných, zřejmé, že má na mysli vždy jen hmotnou věc. Předmětem občanskoprávních vztahů jsou podle ObčZ vedle věcí (a jiných nepřímých předmětů) také majetková práva, která jsou výslovně zakotvena jakožto jeho další možná kategorie, přičemž je podle kritiků nehmotné věci jejich výslovné oddělení zcela záměrné a klade důraz na nevhodnost jejich mísení.²⁹² NOZ toto klasické vymezení předmětu mění. Ač je pojetí věci v širším slova smyslu velmi závažným zásahem do soukromého práva, není podle nich v důvodové zprávě k NOZ přesvědčivě zdůvodněno. Přičemž argument, že u nás toto pojetí platilo v ABGB až do roku 1950, je prý poněkud nedostačující.²⁹³ Na druhé straně mnohost nepřímých předmětů právních vztahů vede k nutnosti počítat s řadou zvláštních smluvních typů, a to hlavně v oblasti jiných majetkových hodnot, což vede ke zbytečnému zatěžování právního řádu. Normativní definice věci je žádoucí z hlediska usnadnění interpretace i aplikace soukromého práva. Je ovšem zřejmé, že nevhodná definice se může dostat do rozporu se společenským vývojem. Proto je třeba, aby byla dostatečně široká. Definice v NOZ obsahuje čtyři základní znaky věcí, aby je bylo možno chápat právně, a to jejich odlišení od subjektů právních vztahů, samostatnost, ovladatelnost a užitečnost. Aby však nepůsobila příliš široce a univerzálně, je omezena negativním vymezením. Nikdy se ovšem toto pozitivní a

²⁹⁰ RANDA, Antonín a SPÁČIL, Jiří, ed. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém; II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-389-8, s. 22-23.

²⁹¹ ELIÁŠ, Karel. Objekt vlastnického práva a návrh občanského zákoníku (Také o abstrakci v juristickém myšlení). *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 11, s. 410-411.

²⁹² Z osobního rozhovoru s prof. JUDr. Jiří Švestkou, DrSc., ze dne 12. 3. 2013 (Praha), na téma věc v právním smyslu.

²⁹³ STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 10, s. 368-71.

negativní vymezení věci v právním smyslu, které je čistě nominální, nesmí směřovat s věcmi ve smyslu hmotných předmětů reálného světa, což vyplývá dokonce i z právní úpravy obsažené v ObčZ, neboť je evidentní, že například hranice mezi hmotnou věcí a jejím příslušenstvím či součástí, může být v reálném světě nepatrná a těžko pozorovatelná.²⁹⁴

Jmění tvoří důležitou část mezilidských vztahů, přičemž základním pojmem majetkových práv (jak věcných, tak obligačních), které jmění upravují, je věc v jejím právním smyslu. Od 90. let 20. století se v podstatě znovu obnovuje právní řád demokratického právního státu, přičemž tento proces je dlouhodobý a pozvolný. Širší pojetí věci se (i přes veškeré přípustitelné či zřejmé nevýhody) jeví jako užitečné mimo jiné i proto, že její opačné vymezení odporuje definici věci hromadné, která je obvykle tvořena také prvky nehmotnými. Podle vymezení jednotlivých předmětů subjektivních práv a povinností v ObčZ je navíc možné dovodit tezi, že existencí kategorie jiných majetkových hodnot se de facto jen pokrývá právní neúplnost vymezení věci podle římského, respektive rakouského občanského práva.²⁹⁵

4.2 Rozbor návaznosti širšího pojetí věci na trestní právo

Občanskoprávní pojetí věci se však promítá i do ostatních oblastí práva. Příkladem lze zmínit návaznost na právo trestní, která je zřejmá už za platného a účinného OZO, kdy se soukromoprávní pojem věci užívá jak v právu trestním (co do majetkových deliktů), tak i správním či finančním.²⁹⁶ Po vydání středního OZ byla zákonná definice věci pro oblast trestního práva převzata judikaturou a přetrvává i za platného a účinného ObčZ,²⁹⁷ což má význam zejména pro trestné činy týkající se elektrické nebo jiné energie.²⁹⁸ Pojem věci se tedy užívá jak v právu soukromém, tak v právu veřejném. Proto je třeba se zabývat jeho obsahem, a to z důvodu zachování jednotnosti základních právních kategorií. Přesto, že ve snaze sjednotit

²⁹⁴ ELIÁŠ, Karel. *Pojetí věci v právním smyslu v návrhu občanského zákoníku*. In DVORÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-133-1, s. 68-74.

²⁹⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. Úvaha o věcech v právním smyslu. *Právní praxe v podnikání*. 1995, roč. 4, 11, ISSN 1210-4043, s. 8-9.

²⁹⁶ SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-742-1, s. 202.

²⁹⁷ Viz například rozhodnutí NS ze dne 25. 1. 1957, sp. zn. 1 Tz 317/56, uveřejněné ve Sbírce SRS pod č. Rt 25/1957, nebo zpráva NS ze dne 5. 6. 1979, sp. zn. Plsf 1/79, uveřejněná ve Sbírce SRS pod č. Rt 42/1979.

²⁹⁸ LAZAR, Ján a kol. *Občanské právo hmotné. I.* 1. vyd. Praha: Panorama, 1987. Učebnice, ISBN 11-064-87-01, s. 145.

soukromoprávní pojem věci s jeho významem pro účely trestního práva, se jeho obsah v podstatě přebírá, ne vždy je jasné, zda v praxi nebudou vznikat interpretační a následně aplikační problémy. V souvislosti s přijetím NOZ se mohou teoreticky týkat nahlížení na zvíře anebo odlišení přímého od nepřímého pachatelství.²⁹⁹

Co se rozumí věci v právním smyslu pro účely trestního práva je vymezeno v ustanovení § 134 TrZ,³⁰⁰ podle něhož se za ni (kromě hmotných předmětů, což je zřejmé z jejího dosavadního doktrinárního užšího vymezení) považuje i ovladatelná přírodní síla. Na živá zvířata, zpracované oddělené části lidského těla, cenné papíry a na peněžní prostředky na účtu se však také použijí ustanovení o věcech, a to za předpokladu, že nebude z TrZ vyplývat něco jiného. V druhém odstavci zmíněného ustanovení je zakotveno, co se rozumí jinou majetkovou hodnotou. Je to majetkové právo nebo jiná penězi ocenitelná hodnota, která je odlišná od věci a zároveň není obsažena v odstavci prvním.³⁰¹ Na základě toho lze například dovést, že přesto, že zaknihované cenné papíry nejsou podle TrZ věcmi, mohou být kupříkladu zajištěny převodem na zvláštní účet jako věc důležitá pro trestní řízení, anebo mohou být předmětem krádeže, neboť se na ně (podle odstavce prvního zmíněného ustanovení) užívají ustanovení o věcech, přesto, že se v souladu s ObčZ obvykle považují za jiné majetkové hodnoty.³⁰²

Z výše zmíněného je patrné, že odstavec první příslušného ustanovení § 134 TrZ se dá vztáhnout na věci převážně hmotné (až na vyjmenované výjimky) a odstavec druhý na res incorporales, přičemž se tento výklad použije jak pro část obecnou, tak zvláštní TrZ.³⁰³ V ustanovení následujícím, tj. § 135 TrZ, se definuje, co se považuje za věc či jinou majetkovou hodnotu náležející pachateli, přičemž tento stav se posuzuje vždy vzhledem k době rozhodování orgánu veřejné moci.³⁰⁴

S věcí v právním smyslu souvisí také pachatelství přímé a nepřímé. Obecně lze říci, že pachatel přímý může naplnit znaky skutkové podstaty jak vlastnoručně, tak s použitím nějakého nástroje, ať už živého či neživého. Problém nastává pouze u

²⁹⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku a v platném trestním zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 19, ISSN 1210-6410, s. 707.

³⁰⁰ Srov. například s usnesením NS ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. 8 Tdo 446/2006, uveřejněno ve Sbírce SRS pod č. Rt 15/2007. Dostupné na www.nsoud.cz.

³⁰¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 1. sv. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1398- 1403.

³⁰² NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010: stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4, s. 242-243.

³⁰³ KRATOCHVÍL, Vladimír. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku a v platném trestním zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 19, ISSN 1210-6410, s. 707-708.

³⁰⁴ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010: stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. ISBN 978-80-7317-084-4, s. 243.

nástroje živého de facto a neživého de iure (v souladu s ObčZ), což je zvíře. Vyloučení zvířat z věcí v právním smyslu by prý teoreticky mohlo vést k nesprávné aplikaci ustanovení TrZ upravující nepřímé pachatelství. Přestože se tento problém jeví jako závažný, výkladové řešení je poměrně snadné. V ustanovení § 487 NOZ je zakotveno, že v případech, kdy nebude popírána podstata zvířete jakožto živého tvora, je na něj možno užít ustanovení o věcech. Na toto navazuje ustanovení § 134 odst. 1 TrZ, které na zvíře jasně ustanovení o věcech vztahuje. Jen pro doplnění se pachatelství nepřímé vyznačuje užitím nástroje živého, kterým je však pokaždé pouze jiný člověk,³⁰⁵ nikoli zvíře (viz ustanovení § 22 odstavce 2 TrZ). Proto se NOZ co do vymezení věci v právním smyslu do rozporu s TrZ nedostane ani v této situaci,³⁰⁶ jelikož se o pachatelství nepřímém nedá vůbec uvažovat. Pro případy, kdy by pachatel ke spáchání trestného činu použil například psa a došlo při tom zároveň k jasnému týrání zvířete (§ 302 odst. 1 TrZ), se bude jednat o trestný čin spáchaný v jednočinném souběhu.³⁰⁷ Kdyby nebyl tento pes v jeho vlastnictví, kvalifikace se v případě, že s ním pachatel bude nakládat jako s věcí vlastní a zároveň jeho pravý vlastník nebude znám, nezmění (viz ustanovení § 135 TrZ).³⁰⁸

S vymezením věci souvisí i trestání, a to konkrétně trest propadnutí věci. Aby bylo možno tento trest uložit, je třeba, aby zde existoval určitý vztah věci ke spáchanému trestnému činu. Předchozí trestní zákon (č. 140/1961 Sb.) vztah pachatele k věci, která má propadnout, neupravoval. Proto byl kladen důraz na řádné nabytí do vlastnictví.³⁰⁹ Nově je možnost uložit propadnutí věci širší. Věc, které se

³⁰⁵ Viz například: NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část. 6.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0, s. 185-186.

³⁰⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku a v platném trestním zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 19, ISSN 1210-6410, s. 708.

³⁰⁷ Srov. například s: KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část. 2.* vyd. Praha: Trivis, 2012. ISBN 978-80-87451-14-4, s. 32-33. Zvíře by bylo při páchaní tohoto trestného činu v jednočinném souběhu jednak nástrojem přímého pachatele (na který by se vztahovala ustanovení o věcech) a jednak hmotným předmětem útoku.

³⁰⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku a v platném trestním zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 19, ISSN 1210-6410, s. 709-710.

³⁰⁹ Srov. s rozhodnutím NS ze dne 6. 5. 1975, sp. zn. 6 To 9/75, uveřejněným ve Sbírce SRS pod č. Rt 3/1976, ve kterém je v případě krádeže připuštěno pouze zabránění věci. A dále například s: NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část. 6.*, přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0, s. 180.

má propadnutí týkat,³¹⁰ však musí být samostatná a individuálně určená a musí v době rozhodování o trestném činu existovat.³¹¹

4.3 Věc v právním smyslu a duševní vlastnictví

„*Věci v právním smyslu, a to věci nehmotnou, jsou práva, rozuměno majetková práva absolutní i relativní, mezi něž řadíme též soukromoprávní licence; např. autorskoprávní licenci k rozmnožování uměleckého díla, známkoprávní licenci apod.*“³¹² Nehmotná věc není v otázkách duševního vlastnictví novým pojmem, ale naopak osvědčenou praxí. Výslovnou úpravu lze nalézt například už v ustanovení § 1 rakouského zákona k ochraně literárního a uměleckého vlastnictví proti nedovolenému uveřejnění, patisku a padělání, který byl vyhlášen dne 19. října 1846 pod č. 992 Sb. z. s., ve kterém je napsáno, že: „*Literární výplody a umělecká díla vytvářejí vlastnictví jejich původců (autorů)...*“.³¹³

V důsledku právního pojetí věci ve středním OZ a ObčZ, kde se pod pojmem věci v právním smyslu rozumí jen hmotný předmět, se právní praxe nebyla schopná pojmově ani obsahově vypořádat s nehmotnými věcmi. Proto byla do našeho právního prostředí převzata teorie nehmotných statků,³¹⁴ ze které mimo jiné plyne, že od pojmu nehmotného statku je třeba odlišit pojem duševního vlastnictví, který je právní praxí vnímán pouze jako jeho složka.³¹⁵ Teorie nehmotných statků zahrnuje čtyři základní skupiny ideálních statků, a to všeobecná práva osobnostní, práva k výsledkům tvůrčí činnosti, práva k výsledkům netvůrčí povahy a práva na označení.³¹⁶ Pojem duševního vlastnictví (intellectual property), kterým se rozumí vlastnictví k nehmotným věcem, je pojmem mezinárodním, takže není možné toto

³¹⁰ Srov. s rozhodnutím NS ze dne 8. 4. 1955, sp. zn. 2 Tz 37/55, uveřejněným ve Sbírce SRS pod č. Rt 60/1955.

³¹¹ KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, s. 575-578.

³¹² TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, ISSN 1210-6410, s. 449.

³¹³ Aut. překlad: TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, ISSN 1210-6410, s. 446. Původní znění: „*Die literarischen Erzeugnisse und die Werke der Kunst bilden ein Eigentum ihres Urhebers (Autors),...*“.

³¹⁴ Srov. zejména s KNAP, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. 1. vyd. Praha: Codex, 1994. 248 s. ISBN 80-901185-3-4.

³¹⁵ Viz VOJČÍK, Peter, VYPARINA, Stanislav. Nehmotné statky a duševné vlastnictví. *Právní obzor*, 1994, roč. 77, 4, ISSN 0032-6984, s. 391, kde je obsažen názor, že je předmět duševního vlastnictví jednak nehmotným statkem, ale navíc je způsobilý být předmětem soukromoprávních vztahů, což nehmotné statky nejsou.

³¹⁶ KNAP, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. 1. vyd. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-901185-3-4, s. 21.

české dělení podle teorie nehmotných statků považovat za obecné a univerzální. Konkrétní pojmy z něho plynoucí, jako například průmyslové (či také živnostenské) vlastnictví a umělecké či literární vlastnictví, nejsou pro naše právo nové a neznámé, jelikož se užívaly již v době platného a účinného OZO. Od teorie nehmotných statků se od poloviny devadesátých let 20. století (po smrti jejího autora) začalo ustupovat ve prospěch vlastnického pojetí ideálních statků. Průlomovým se v tomto vývoji stal už ObchZ, který o průmyslovém a jiném duševním vlastnictví pojednává systematicky a na více částech. Přesto, že tedy vlastnictví k ideálním statkům máme právně zakotveno již delší dobu, souladu mezi obchodním a občanským právem je dosaženo až novým pojetím věci v NOZ.³¹⁷

V ObčZ je úprava nehmotných statků, aniž by zde byly definovány, obsažena v ustanovení § 11 a následujících. Je zde chráněna svobodná vůle člověka tím, že se upravují zvláštní případy pořizování a používání projevů osobní povahy. Podstata této ochrany ale nespočívá v ochraně jejich nosičů jakožto hmotných předmětů, ale v ochraně osobních ideálních statků, které jsou v tomto ustanovení vyjmenovány jako písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a záznamy a zvukové záznamy. Výčet zde slouží k vymezení situací, z nichž vyplývá objektivní možnost rozpoznat konkrétního člověka.³¹⁸ „Mezi všemi subjektivními lidskými právy hraje přirozené právo osobnostní prvořadou roli. Bez života není vlastnictví a dokonce ani rodina. O závazcích nemluvě. Ve svém důsledku to znamená, že absolutní soukromé právo na ochranu osobnosti, stanovené v § 11 a násl. ObčZ, doznává v hierarchii veškerých subjektivních soukromých práv (absolutních i relativních) přednostní důležitosti.“³¹⁹ Přesto jsou tato ustanovení pro celou problematiku nehmotných statků nedostačující, neboť se vztahují jen na všeobecná osobnostní práva, pro které není pojetí věci v právním smyslu podstatné,³²⁰ neboť mají přednost před právy majetkovými. Smyslem osobnostních práv, která vyplývají ipso facto z povahy osobnosti, je v případě fyzické osoby její ochrana (včetně tvůrčích projevů) a

³¹⁷ TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, ISSN 1210-6410, s. 445-446.

³¹⁸ HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr a TELEC, Ivo. *Občanské právo hmotné I.: Obecná část, Ochrana osobnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-136-6, s. 129-131.

³¹⁹ TELEC, Ivo. Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, 1, ISSN 1210-6410, s. 4.

³²⁰ TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, ISSN 1210-6410, s. 446.

v případě právnické osoby ochrana jejího názvu a dobré pověsti.³²¹ Jejich základní dělení je na všeobecná osobnostní práva, tzn. práva, která má každá osoba bez ohledu na její tvůrčí projevy, a na zvláštní tvůrčivská osobnostní práva, která se naopak na tvůrčí projevy osoby vážou.³²² Zde spadá právo autorské, právo výkonných umělců a právo vynálezců či jiných původců technických výtvorů.³²³ O věcech v právním smyslu, jak jsou vymezeny v NOZ, lze uvažovat pouze v souvislosti s majetkovými právy k projevům tvůrčí duševní činnosti, neboť umělecké či jiné výtvořiny jsou primárně chráněny právy osobnostními.³²⁴

I přes užitečnost a nezbytnost úpravy širšího pojetí věci je třeba zmínit i eventuální komplikaci, ke které může dojít, neboť je předmět práv z duševního vlastnictví ovládan zásadou teritoriality, která se věcí hmotných převážně netýká. Před přednostmi nového přístupu k věci však i tento potenciální problém ustupuje do pozadí, neboť je zásada teritoriality značně omezována mezinárodními zápisy o duševním vlastnictví a vzájemným přibližováním zahraničních právních úprav vůči české. Navíc lze nad zásadu teritoriality bezpochyby povýšit zásadu univerzality lidských práv, konkrétně majetkových.³²⁵

Důležitost širšího pojetí věci v právním smyslu je zřejmá i v oblasti mezinárodního práva a práva Evropské unie. Nehmotnou věcí se na této úrovni rozumí mimo jiné investice, goodwill (ve smyslu nehmotné výhody zakládající se na dobré pověsti podniku), přihláška ochranné známky nebo evropská patentová přihláška. „*Pojetím věci v právním smyslu též jako věci nehmotné návrh rovněž sleduje ústrojně promítnutí ochrany investic, známé z práva mezinárodního a ústavního, do práva civilního. Vzpomeňme jen různé mezinárodní arbitráže, které jsou nebo byly vedeny proti Česku pro tvrzené nebo dokázané zmaření investic zahraničních osob.*“³²⁶ Ochranu nehmotné věci, respektive duševního vlastnictví, deklaruje především čl. 17 Listiny základních práv Evropské unie, který má svůj

³²¹ FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné*. 3. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; sv. 288. ISBN 80-210-2793-2, s. 85.

³²² Viz ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Právnické učebnice. ISBN 80-86473-79-1, s. 185-186.

³²³ HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr a TELEC, Ivo. *Občanské právo hmotné I.: Obecná část, Ochrana osobnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-136-6, s. 112-116.

³²⁴ TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, ISSN 1210-6410, s. 449.

³²⁵ TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, ISSN 1210-6410, s. 446.

³²⁶ TELEC, Ivo. O vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 19, ISSN 1210-6410, s. 682.

původ v Dodatkovém protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.³²⁷ V praxi se právo Evropské unie do jednotlivých právních řádů členských zemí prosazuje zejména prostřednictvím nařízení.³²⁸

S problematikou nehmotných statků souvisí i velmi frekventovaný nástroj poskytování informací, kterým je internet. Co je podstatou internetu a kam ho lze z právního hlediska řadit je třeba dovodit výkladem, a to zejména s ohledem na jeho objektivní účel.

Pro právní zařazení internetu je v každém konkrétním případě důležité rozlišit, co se tímto pojmem rozumí. Z velmi širokého hlediska si je pod ním možné představit kromě nehmotných statků, kterými jsou zde práva nebo jiné majetkové hodnoty, také hmotné předměty, tzn. hardware, kabely a podobně. Z užšího hlediska si pak lze tento pojem spojit s právem na informační služby a hodnoty z nich plynoucí.³²⁹ „*World Wide Web – WWW, která je spolu s elektronickou poštou bezesporu nejznámější a nejrozšířenější službou fungující na platformě počítačové sítě Internet, se postupně díky možnostem jazyka HTML a dalším nástrojům, ..., stala široce využitelnou a hlavně přitažlivou i pro neodbornou veřejnost.*“³³⁰ Data, nebo také souhrnně a obecně hodnoty plynoucí z práva na informační služby, lze považovat za výtvar osobnosti, jestliže se jedná o dílo ve smyslu AutZ, přičemž díla českých státních příslušníků jsou jím chráněna vždy, a to bez ohledu na místo jejich vytvoření.³³¹ Data jsou pojmem širším než informace, neboť ty je možné vytvořit jen z některých dat.³³²

Internet je nosičem informací, který je ovládán zásadou teritoriality, z čehož vyplývá, že je pro jeho režim rozhodné právo země, ze které je služba konkrétnímu uživateli poskytována (pravděpodobně určené podle sídla serveru), ale také (bez ohledu na technické požadavky internetu) právo země, ve které je fakticky využíván konečným uživatelem internetových služeb. Na poskytování internetu v České republice se proto užije zejména české právo občanské, obchodní, ale také například autorský zákon (který chrání tvůrčí zpracování myšlenek, ne je samotné, neboť ty

³²⁷ TELEČ, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, ISSN 1210-6410, s. 446-447.

³²⁸ Viz například nařízení Rady (ES) č. 6/2002, ze dne 12. prosince 2001, o průmyslových vzorech Společenství, ve znění pozdějších nařízení, zejména nařízení Rady (ES), č. 1891/2006, ze dne 18. prosince 2006, obě dostupné na www.eur-lex.europa.eu.

³²⁹ SMEJKAL, Vladimír. *Internet @ §§§*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-765-6, s. 13-21.

³³⁰ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-295-9, s. 15.

³³¹ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-295-9, s. 15-29.

³³² MAISNER, Martin et al. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-638-7, s. 109.

jsou chráněny například právem patentovým), nebo zákon o bankách, loteriích a podobně.³³³ Osoby, které de facto řídí a ovlivňují poskytování internetových služeb, se nazývají definiční autority. Rozumí se jimi fyzické či právnické osoby nadané technickými kompetencemi k ovládnutí „prostoru internetu“ za pomoci svých definičních norem. Byť tyto definiční autority spadají pod jurisdikci jednotlivých států a mezinárodních organizací, je těžké vůči nim příslušné právo uplatňovat. Pro faktické zajištění ochrany subjektivním právům musí i stát sám využívat příslušných internetových služeb. Definiční autority podléhají specifické právní regulaci, která vychází zejména ze směrnice Evropské unie č. 98/34/ES (ve znění směrnice č. 98/48/ES), o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů, ve které je pro ně zaveden speciální právní pojem „information service provider (ISP)“, tzn. poskytovatel služeb informační společnosti. Služba informační společnosti je zde definována jako každá služba poskytovaná dálkově, zpravidla za úplat, elektronicky a na žádost konkrétního příjemce služeb. Služby, které do této definice nespádají, mezi nimiž jsou vyjmenovány i hlasové telefonní služby, jimi nejsou.³³⁴

Na základě výše zmíněného lze shrnout, že se obecně jedná o médium, přes nějž jsou poskytovány informační služby v „prostoru“ vytvořeném a fakticky ovládaném definičními autoritami. Ve snaze pojmenovat internet z hlediska práva je proto analogicky možné vycházet z podstaty televizního nebo rozhlasového vysílání, kdy je nezbytné platit poplatek již za přijímač samotný bez ohledu na frekvenci jeho využití. Platí se tedy za jakousi nadstavbu v podobě služeb, které u televizního nebo rádiového přijímače spočívají v možnosti sledovat televizní programy či poslouchat vysílání, přičemž samotné elektromagnetické vlny či satelitní kódované programy jsou pouze prostředkem poskytování těchto služeb, nikoli jejich podstatou nebo účelem, což vyplývá i z judikatury, kde byl učiněn závěr, že telefonní hovor není věcí ve smyslu práva (ObčZ). Nejedná se ani o hmotný předmět, ani o ovladatelnou přírodní sílu, kterou je v tomto případě elektrická energie, která slouží jen jako prostředek přenosu, ale o telekomunikační službu poskytovanou za úhradu.³³⁵ Proto ani v případě internetu materiální zázemí či energie nehraje roli a měl by se (ve smyslu „práva na poskytování specifických informací“) v terminologii NOZ považovat za věc v právním smyslu, a to nehmotnou movitou. O ovladatelnou

³³³ SMEJKAL, Vladimír. *Internet @ §§§*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-765-6, s. 13-21.

³³⁴ POLČÁK, Radim. *Internet a proměny práva*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-22-3, s. 137-142.

³³⁵ Viz usnesení NS ze dne 6. 8. 1998, sp. zn. 3 Tz 71/98, uveřejněno ve Sbírce SRS pod č. Rt 44/99.

přírodní sílu se s největší pravděpodobností nejedná, neboť pro ty je typické, že existují ještě před jejich „ovládnutím“, zatímco internet je vytvořen v podstatě uměle.

V praxi je možné vysledovat, že je obvykle uzavřena smlouva o poskytování internetových služeb mezi poskytovatelem služby informační společnosti (což je zvláštní označení definiční autority vytvořené zejména pro právní účely) a uživatelem. Základním obsahem těchto služeb je přenos dat, automatické meziukládání a ukládání.³³⁶ Jestliže se tedy uzavírá soukromoprávní smlouva o poskytování služeb, ze které pro uživatele plynou subjektivní práva, která spočívají v trvalém zajišťování přístupu k informacím, je možné tato práva považovat za předmět občanskoprávních vztahů (jako reálných vztahů), jelikož to není zákonem vyloučeno.³³⁷ Proto se tato práva a povinnosti, které tvoří obsah služeb, budou považovat za věc v právním smyslu.³³⁸

4.4 Širší pojetí věci a návrh nového katastrálního zákona

S přijetím NOZ souvisí nutnost novelizovat právní úpravy, které na něho úzce navazují. Protože se mění a rozšiřuje také pojem nemovité věci, je třeba přijmout novou právní úpravu i v oblasti evidence nemovitostí.

Katastr nemovitostí, který je veřejným seznam a základním informačním zdrojem uchovávajícím údaje o nemovitých věcech (včetně zápisu práv k nim), slouží především k ochraně práv k nemovitostem, k ochraně životního prostředí, k fiskálním účelům, k oceňování nemovitostí a podobně.³³⁹ Jeho režim upravují dva platné a účinné zákony, a to zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky, a zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem (oba ve znění pozdějších předpisů), které budou s největší pravděpodobností nahrazeny novým katastrálním zákonem (číslo sněmovního tisku 778), který je oba zruší, jelikož zatím relativně úspěšně prochází legislativním procesem v Parlamentu České republiky a je považován za nezbytnou součást rekonstrukce soukromého práva.

³³⁶ POLČÁK, Radim. *Internet a proměny práva*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-22-3, s. 163-164.

³³⁷ Viz ustanovení § 1 odstavec 2 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, kde se stanoví, že se neužije na obsah služeb poskytovaných prostřednictvím sítí elektronických komunikací, z čehož vyplývá, že je na právo k obsahu internetových služeb možno užít NOZ.

³³⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 427.

³³⁹ VRCHA, Pavel, ed., JANKŮ, Petra, ed. a VRCHOVÁ, Karin, ed. *Katastrální (a související) judikatura*. 3. vyd. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-861-1, 35-36.

Základní rozdíl mezi současnou platnou právní úpravou katastru nemovitostí a návrhem katastrálního zákona (dále jen „návrh KZ“) spočívá především v tom, co se má zapisovat do katastru nemovitostí vkladem, neboť se nově kromě věcných práv (a předkupního práva s věcněprávními účinky) zapisují vkladem i práva s povahou věcných práv a jiná práva ujednaná jako věcná práva (viz ustanovení § 6 návrhu KZ). V ustanovení § 11 návrhu KZ je pak vymezeno, co konkrétně se do katastru nemovitostí zapisuje vkladem, přičemž okruh těchto práv je mnohem širší a zahrnuje také práva, která jsou nově považována za nehmotné věci (typicky právo stavby). Mimo to je zde uveden i nájem či pacht v případě, že o to požádá vlastník evidované nemovitosti nebo její nájemce se souhlasem vlastníka. Na základě toho vzniká otázka, do které ze tří výše zmíněných skupin práv, které se do katastru nemovitostí zapisují vkladem, lze právo nájmu zařadit, a zda se nemůže případně jednat o nehmotnou nemovitou věc. Výkladem lze dospět k závěru, že jedině do kategorie práv, která mají povahu věcných práv. Je třeba si uvědomit, že vzhledem ke změně v právní úpravě vkladu práva do katastru nemovitostí, je možné fakultativně například i dva roky po vzniku nájemního vztahu zapsat právo nájmu do katastru nemovitostí, a to za účelem jeho ochrany na základě principu materiální publicity, který by například vyloučil aplikaci ustanovení § 2222 odstavce 2 NOZ, v němž je upraveno, že má nový vlastník nemovitosti právo vypovědět nájemní vztah nájemci v případě, že neměl rozumný důvod pochybovat, že si kupuje nepronajatou věc.

Zápis práva nájmu do katastru nemovitostí by tak s NOZ v rozporu být neměl, jelikož je v jeho ustanovení § 980 odstavci 1 větě druhé připuštěno, že je možné do veřejného seznamu zapsat nejen věcné právo, ale stanoví-li tak zvláštní právní předpis i právo užívání a požívání, takže i právo nájmu.³⁴⁰

Dalším možným argumentem, proč nelze u práva nájmu uvažovat o kategorii věcných práv, může být také fakt, že právo nájmu není možné vydržet, oproti například právu stavby, které vydržet lze. Proto se často otevírá diskuse ohledně nové možnosti jakéhosi „kvazi vydržení“ práva nájmu po třech letech, která je zakotvena v ustanovení § 2238 NOZ. Cílem tohoto ustanovení je chránit dobrou víru³⁴¹ nájemce v to, že byla smlouva platně uzavřena.³⁴² Mohlo by se tedy zdát, že

³⁴⁰ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

³⁴¹ Srov. například s rozsudkem NS ze dne 11. 7. 2002, sp. zn. 22 Cdo 19/2002, s rozsudkem NS ze dne 28. 8. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1317/2002, s rozsudkem NS ze dne 12. 7. 2004, sp. zn. 22 Cdo 240/2003, ve spojení s usnesením NS ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 262/2005, což je judikatura,

je toto ustanovení v rozporu s právní úpravou týkající se relativních majetkových práv, ovšem opak je pravdou, neboť podle ustanovení § 1723 NOZ závazek vzniká jednak ze smlouvy či protiprávního jednání, ale také z jiné právní skutečnosti, která je k tomu způsobilá podle právního řádu, kterou plynutí času ve spojení s výslovným zákonným ustanovením, které mu přiznává účinky charakteristické pro vydržení, bezpochyby je. Držet lze právo, které je možné převést a připouští trvalý anebo opakovaný výkon, takže ani v tomto si ustanovení o „kvazi vydržení“ nájmu s ustanovením o vydržení práva v jeho pravém slova smyslu neodporuje. Je však nutno pamatovat na fakt, že se jedná o pouhou analogii s držbou a vydržením, neboť u relativních majetkových práv se o vydržení hovořit nedá.

Označování práva nájmu za „kvazi věcné“ může být matoucí a zavádějící, proto je lepší se tomuto pojmu vyhnout, nebo ho užívat opatrně a s důrazem na jeho ilustrativní funkci, která má upozornit na jakýsi nový náhled na právo nájmu.³⁴³ Jeho zápis do veřejného seznamu má pouze informativní význam a o věcné právo (ani o nehmotnou věc) se nejedná, byť se mu může zdánlivě podobat. Na druhou stranu pohledávka pronajímatele za nájemným, které je nájemce povinen platit, je věcí, a to nehmotnou movitou.³⁴⁴

I přes znovuzavedení superficiální zásady se v katastru nemovitostí budou stále jako samostatné věci evidovat také budovy, které nejsou součástí pozemku. Jsou jimi budovy, které mají odlišného vlastníka od vlastníka pozemku, rozestavěné budovy do doby, než bude stavba dostavěna a povoleno její užívání, ale i dočasné budovy, které budou zapsány po účinnosti NOZ a nového katastrálního zákona, ale na základě ustanovení § 506 NOZ se součástí pozemku nestanou, a to ani v případě, že bude vlastník dočasné stavby a pozemku totožný. Pojem dočasné stavby podle NOZ je ovšem třeba odlišovat od pojmu dočasné stavby obsaženého v ustanovení § 2 odstavci 3 stavebního zákona [zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů]. O dočasnou stavbu podle NOZ se bude jednat v případě stavby pevně spojené s pozemkem, která bude zkolaudovaná jako stavba dočasná. O dočasnou stavbu se však bude pravděpodobně

která se váže k nájmu upravenému v ObčZ, v níž se dobrá víra a možnost vydržení u nájmu vylučuje. Vše dostupné na www.nsoud.cz.

³⁴² HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

³⁴³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 432, 705, 850-851.

³⁴⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 836-839.

jednat i v případě, že bude zkolaudovaná jako stavba trvalá, avšak objektivně bude zřejmé, že tato stavba nemá na pozemku být trvale. Vedle těchto případů se budou za samostatné dočasné stavby považovat i tzv. superaedifikáty, u nichž dočasnost vyplývá z užívacího titulu (smlouva o nájmu, pachtu a podobně) a jimiž se rozumí stavby zřízené v souladu s omezením užívacího práva stavebníkova bez ohledu na spojení s pozemkem pevným základem.³⁴⁵ Například nájemní smlouva, kterou vzniká závazkový právní vztah, může být uzavřena na dobu určitou, nebo neurčitou, avšak není přípustné sjednat smlouvu o přenechání věci do trvalého užívání.³⁴⁶ Podle ObčZ a judikatury se délka nájmu sjednaná na dobu delší než průměrná délka lidského života považuje za smlouvu sjednanou na dobu neurčitou.³⁴⁷ V NOZ je toto pravidlo upřesněno, neboť se nájem uzavřený na dobu do 50 let stále považuje za nájem na dobu určitou, čímž je posílena ochrana smluvních stran v možnostech výpovědi smluvního vztahu. Vždy je však z nájemní smlouvy zřejmá její dočasnost.³⁴⁸

Změny, které návrh KZ přináší, jsou významné především co do posílení principu materiální publicity katastru nemovitostí, ochrany vlastnického práva a ochrany dobré víry, jelikož se bude předtím, než bude proveden vklad, důkladně zkoumat, zda je možné ho vůbec provést.

Na závěr lze uvést konkrétní praktický příklad, jak se bude postupovat v případě evidence nehmotné nemovité věci, kterou je rovněž i právo stavby. Bude se zapisovat na novém listu vlastnictví oprávněného k tomuto právu a v případě, že stavba bude již existovat, se na listu vlastnictví vyznačí i údaje o této stavbě, která je součástí práva stavby, a uvedou se všechny pozemky, které toto právo zatěžuje. Právo stavby se bude uvádět v části B1 výpisu z katastru nemovitostí, a to jako stavebníkova výhoda. Případný stavební plat, který by stavbu zatěžoval jako reálné břemeno, se zapíše na listu vlastnictví oprávněného z práva stavby do části C, a to jako jeho nevýhoda. Výhrada souhlasu se zatížením práva stavby by se pak

³⁴⁵ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

³⁴⁶ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3, s. 206.

³⁴⁷ Srov. například rozsudek NS ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 28 Cdo 2747/2004. Dostupné na www.nsoud.cz.

³⁴⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 839.

zapisovala poznámkou. Z toho je zřejmé, že bude třeba dosavadní vkladové formuláře katastru nemovitostí upravit a přizpůsobit jak návrhu KZ, tak NOZ.³⁴⁹

Shrnutí 4. kapitoly

Aby se prověřilo, zda je zvolená varianta efektivní, je třeba ji aplikovat. Ne jinak tomu je v případě ustanovení § 489 a následujících NOZ týkajících se věcí v právním smyslu. Protože tato právní úprava nabude účinnosti až od ledna roku 2014, je zatím možné dospívat k závěrům, v čem lze spatřovat případná negativa, pouze v rovině teoretické, a to především na základě analýz předchozích českých a zahraničních právních úprav, což je právě účelem této kapitoly.

Na základě rozboru bylo zjištěno, že se obecně právní věda k definování věci v jejím právním slova smyslu v zákoně spíše přiklání a považuje ji za potřebnou. Názory na způsob jejího vymezení se ovšem zásadně liší, přičemž jsou přinášeny různé argumenty na podporu či vyvrácení teze o přínosnosti nového širšího pojetí věci.

Co může být předmětem vlastnického práva, není vždy totožné s tím, co může být předmětem soukromoprávních vztahů. V NOZ je však vyjádřen příklon k širokému vymezení předmětu vlastnického práva, kdy vlastnictvím mohou být kromě hmotných věcí také věci nehmotné. Ke každému skeptickému argumentu je položeno patřičně zdůvodněné tvrzení opačné, přičemž ze zmíněné komparace vždy vplyne i stanovisko autorky této práce.

Asi největší dosah bude mít nová právní úprava věcí na oblast duševního vlastnictví a ostatní nehmotné věci, které často s projevy osobnosti úzce souvisí a do kterých lze zařadit z určitého úhlu pohledu i celosvětový komunikační prostředek, kterým je v dnešní době jednoznačně internet, a to zejména co do vymezení předmětu soukromoprávních vztahů, kdy se podstatně zjednodušuje možnost s nehmotnými statky v rámci reálných soukromoprávních vztahů disponovat, což má pozitivní dosah i do oblasti práva mezinárodního a práva Evropské unie.

Výsledkem rekodifikačního procesu soukromého práva není pouze NOZ, ale také řada dalších zákonů, které ho obsahově doplňují či konkretizují. V oblasti evidence nemovitých věcí je třeba s ohledem na širší pojetí věci přijmout nový katastrální zákon, po jehož přijetí a nabytí účinnosti by však neměly vznikat výraznější komplikace, a to ani v souvislosti s označením práva nájmu za „kvazi

³⁴⁹ HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.

věcné“, neboť ani po novém umožnění jeho zápisu do katastru nemovitostí ho nelze označit za věcné právo a už vůbec ne za věc v právním smyslu.

Závěr

Přesto, že není možné věc v právním slova smyslu označit za stěžejní pojem občanského práva, neboť tím jsou mezilidské vztahy vznikající v soukromoprávním styku, je třeba její povaze a vývoji přikládat váhu, a to proto, že je pojmem zcela nepostradatelným zejména pro oblast věcných a obligačních práv, ale případně i pro jiná právní odvětví, jelikož je právní řád státu jeden propojený celek.

Základní kritéria této studie věci v jejím právním smyslu byla ve svých hlavních rysech naplněna a kromě toho vyvstala i řada dalších sporných bodů, na které bylo při jejím provádění třeba hledat odpovědi. Výsledkem je důkladný rozbor *res iuris*, a to ve všech jejích proměnách už od dob římského práva do současnosti, kdy jsou platné dokonce dvě právní úpravy věcí, účinná ovšem jen jedna. Jelikož má od ledna roku 2014 nabýt účinnosti nová právní úprava věcí obsažená v NOZ, která se od současné právní úpravy obsažené v ObčZ podstatně liší, jsou obě podrobně rozebrány, a to s veškerými jejich zvláštnostmi, za současného uvedení podstatných odlišností, které jejich komparací vyplynuly, a to vše se zaměřením a důrazem na věci nehmotné, které jsou jejich základním odlišujícím znakem.

Bylo shledáno, že současná platná a účinná právní úprava věcí v sobě obsahuje řadu nedostatků, které lze spatřovat zejména v absenci legální definice věci, dále v mnohosti nepřímých předmětů občanskoprávních vztahů a nutnosti jejich judikaturního rozlišování, absenci výslovné právní úpravy věcí, které nikomu nepatří, absenci superficiální zásady, respektive existenci zásady opačné, kdy stavba (zpravidla) není součástí pozemku a nejednotnosti názorů právní doktríny na dělení věcí.

Naproti tomu bylo shledáno, že platná právní úprava v NOZ obsahuje na předchozí zmíněné nedostatky řešení, které si lze zrcadlově dovodit. Mimo to lze nalézt pozitivum v celkové vyváženosti právní úpravy věcí a věcných práv, která se plynule prolíná s ostatními částmi tohoto kodexu, stejně jako s právní úpravou v jiných právních předpisech, které na tento kodex navazují a nabudou účinnosti spolu s ním.

Ty nejdůležitější postřehy jsou zobecněny a shrnuty za každou kapitolou, přičemž asi největší koncentrace úvah na téma věcí a jejich dalšího směřování v důsledku chystané nové právní úpravy je obsažena v podkapitole 4.1, která je věnována shrnutí nejčastějších argumentů a protiargumentů na podporu či kritiku NOZ a v něm obsažené úpravě věcí. Přesto, že se soukromé právo zpravidla příliš nemění, změny v NOZ jsou často zásadní a je nutné s případnými komplikacemi,

kteřé v právní praxi mohou nastat, počítat, aby na ně bylo možno co nejrychleji reagovat.

První argument proti širšímu pojetí věci spočívá v tom, že vlastnictví představuje jakousi trvalou složku lidského chování, k jejíž neměnnosti by měla právě dopomáhat vazba na hmotnou věc, neboť jinak stále nebude jasné, v jakých souvislostech lze pojmu vlastnictví užívat. Proti tomu je však třeba namítat, že se zmatečnost v užívání pojmů vlastnictví a majitelství v NOZ řeší, a to zejména v jeho ustanovení § 1011 a následujících, ve kterých je upraveno vlastnické právo, a dále v jeho ustanovení § 495, kde je výslovně definován majetek a jmění. Zejména z toho plyne i příklon autorky této práce k protiargumentu, který tvrzení o pojmové zmatečnosti vyvrací.

Dalším kontroverzním tvrzením proti nehmotné věci je narušení kontinuity právního řádu (která se plynule utváří zejména od roku 1950), které bude mít na soukromé právo negativní dopad. Že k tomuto narušení dojde lze jedině potvrdit. Jestli to však bude mít příznivé či negativní důsledky, to lze posoudit až po uplynutí několika let aplikační praxe příslušných ustanovení vztahujících se k nehmotným věcem, přičemž vzhledem k narušení návaznosti na tradiční římské právo, k němuž ve druhé polovině 20. století došlo, lze očekávat výsledky spíše příznivé.

Byť se objevují i názory protichůdné, je zřejmé, že by s největší pravděpodobností nemělo docházet ani k mísení věcných a závazkových práv, což je v podkapitole 4.1 názorně vysvětleno na pohledávce, která je obligací, ale zároveň také nehmotnou věcí, kterou někdo vlastní, a záleží jen na úhlu pohledu v konkrétní situaci, kterou bude třeba řešit. Navíc je v NOZ obsaženo ustanovení § 496 odstavec 2, ze kterého plyne, že práva mohou být nehmotnými věcmi, jen pokud to bude přípouštět jejich povaha.

Negativní dopad by podle kritiků právní úpravy věci mohl nastat i v oblasti trestního práva, které obvykle pojetí věci ze soukromého práva přejímá, neboť by teoreticky mohlo zvíře, které není podle NOZ věcí, narušit konstrukci o nepřímém pachatelství. Toto se však za pomoci ustanovení § 22 odstavce 2 TrZ jeví jako vyloučené, neboť se nepřímé pachatelství připouští pouze ve vztahu k člověku.

Na základě příslušných rozborů, které se týkaly nejprve historického chápání věci, dále současné platné a účinné právní úpravy věci obsažené v ObčZ, dále platné právní úpravy obsažené v NOZ včetně rozebrání modelových situací, ve kterých se právo zároveň chápe jako nehmotná věc, a nakonec na základě zkoumání pravděpodobných aplikačních problémů, bylo zjištěno, že se právní úprava širšího

pojetí věci obsažená v NOZ, stejně jako na něho navazující právní úprava obsažená v návrhu nového katastrálního zákona, jeví jako přínosná, pozitivní, pokroková a v praxi aplikovatelná, a to pravděpodobně bez závažnějších rizik.

English summary

With regard to the adoption of the new Civil Code (Act no. 89/2012 Coll.), which is already valid and which will probably become effective from January 1, 2014, it is necessary to deal with the fundamental changes this new legal modification will bring about from both the point of view of interpretation and the subsequent application. It is obvious that there is a basic change in the legal regulation of the Rights in Rem, to which “the thing” is bound in the legal sense as their necessary element of coexistence. That is why the historical development of the legal term “thing” from Roman Law till the present is analyzed. Based on this, a certain continuity can be observed between the legal modification of the new private law code and the previous legal modifications by which the recodification board was inspired. The following chapter is devoted to the legal modification of the term “thing” in the legal sense according to the Civil Code from 1964 (including its possible division). Particularly, the very topic of civil law relations, as the “thing“ in its material sense, is one of its variations. The second half of this work is conceived as a topical study of “thing” in its broader meaning, which also appears in the new legal change, and which is accepted by legal science partly positively, partly negatively and partly neutrally. First, a thorough analysis of the legal regulation of “thing“ in the Civil Code from 2012 is carried out and subsequently, the possible impact and consequences of the legal change of a broader notion of “thing” in legal practice are analyzed. The above- mentioned analyses of legal modifications carried out with regard to the historical development of the legal term “thing” result in a conclusion stating that it is not possible to say unequivocally that one interpretation of “thing” is better than others. The expressions “correct” or “incorrect” legal modifications of “thing” should not appear in legal science at all. The concept of “thing” can be scientifically more or less beneficial, which can only be judged after a certain period of time, when the chosen notion of “thing” will have been applied with regard to the entire context of the particular rule of law, as both concepts appear in foreign legal regulations, often in modified versions. The author of this thesis supports a broader definition of “thing” which also includes immaterial things, because despite many real threats, it is scientifically a better approach to the subject of private law relations, which could harmonize both the Czech rule of law and other foreign rules of law, even though such harmonization has been missing (mainly since 1950), mainly in the area of intellectual properties.

Seznam použitých zdrojů

➤ Literatura

1) Monografie

- BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje)*. 2.přepr.vyd. Praha: Academia, 1995. 280s. ISBN 80-200-0545-5.
- BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 829 s. ISBN 978-80-7380-413-8.
- BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: MANZ, 1997. 483[^]s. Učebné texty Právnické fakulty UK v Bratislave; zv.71. ISBN 80-85719-07-X.
- BLAHO, Peter; SKŘEJPEK, Michal. *Iustiniani Institutiones = Justiniánské instituce*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. Fontes iuris Romani. 411 s. ISBN 978-80-246-1749-7.
- BLAHO, Peter a VAŇKOVÁ, Jarmila. *Corpus Iuris Civilis. Digesta. Tomus I. / Peter Blaho, Jarmila Vaňková*. Bratislava: Eurokódex, 2008. 528 s. ISBN 978-80-89363-07-0.
- BRADÁČ, Albert et al. *Věcná břemena od A do Z*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2002. 339 s. ISBN 80-7201-364-5.
- CARON, Christophe; LÉCUYER, Hervé. *Le droit des biens*. Paris: DALLOZ, 2002. 138 s. ISBN 224704977X.
- ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. Praha: Linde, 2001. 195 s. ISBN 80-7201-295-9.
- DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář. Díl I., § 1 - §92e*. 1. vyd. Praha: POLYGON, 2002. 846 s. ISBN 80-7273-071-1.
- DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. § 1-200za. xx, 1579 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.
- DVOŘÁK, Jan et al. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 687 s. ISBN 978-80-7357-753-7.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Praha: Linde, 2008. 1. sv. §1-487. 1391 s. Zákony - komentáře. ISBN 978-80-7201-687-7.
- ELIÁŠ, Karel. *Pojetí věci v právním smyslu v návrhu občanského zákoníku*. In DVOŘÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. 472 s. ISBN 80-7357-133-1.
- ELIÁŠ, Karel a PSUTKA, Jindřich. *Věcná břemena: § 151n - §151r občanského zákoníku: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském*

- zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.).* Praha: Linde Praha, 2012. 69 s. ISBN 978-80-7201-893-2.
- FALDYNA, František et al. *Obchodní právo: výklad je zpracován k právnímu stavu srpen 2010.* Vyd. 2., aktualiz. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. xxxvi, 1170 s. Meritum. ISBN 978-80-7357-577-9.
 - FIALA, Josef et al. *Občanské právo. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. xxxi, 965 s. Meritum. ISBN 978-80-7357-948-7.
 - FIALA, Josef a kol. *Občanské právo hmotné. 2., upr. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 650 s. ISBN 978-80-7380-228-8.
 - FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné. 3. opr. a dopl. vyd.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. 433 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; sv. 288. ISBN 80-210-2793-2.
 - FIALA, Josef; KINDL, Milan et al. *Občanský zákoník: komentář. I. díl. § 1 až 487.* xiii. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-395-9.
 - FLODR, Miroslav. *Brněnské městské právo: zakladatelské období (-1359).* Vyd. 1. Brno: Matice moravská, 2001. 519 s. Knižnice Matice moravské; sv. 7. ISBN 80-86488-00-4.
 - GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách. 2. komentář.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 326 s. ISBN 978-80-7380-054-3.
 - HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.
 - HAVLAN, Petr. *Transformace státního vlastnictví.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992. 124 s. ISBN 80-210-0483-5.
 - HAVLAN, Petr. *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti / Petr Havlan.* Praha: C. H. Beck, 2008. 1 sv. Beckova edice Právní instituty. ISBN 978-80-7179-617-6.
 - HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: Linde, 2002. 734 s. ISBN 80-7201-328-9.
 - HONSELL, Heinrich, ed., VOGT, Nedim Peter, ed. a GEISER, Thomas, ed. *Zivilgesetzbuch.* Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, sv. 2. Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB. 4. vyd. 2011. xxxiv, 2844 s. Basler Kommentar. ISBN 978-3-7190-2916-6.
 - HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.
 - HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr a TELEČEK, Ivo. *Občanské právo hmotné I.: Obecná část, Ochrana osobnosti.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 140 s. ISBN 978-80-7380-136-6.
 - CHARDEAUX, Marie - Alice. *Les choses communes.* Paris, L. G. D. J., 2006. 487 s. ISBN 2-275-03050-6.
 - KADLECOVÁ, Marta et al. *Dějiny českého soukromého práva.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 279 s. ISBN 978-80-7380-041-3.
 - KADLECOVÁ, Marta et al. *Vývoj českého soukromého práva. 1. vyd.* Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 213 s. Právní dějiny. ISBN 80-86432-83-1.

- KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal a URFUS, Valentin. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.
- KINCL, Jaromír a URFUS, Valentin. *Římské právo*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 469 s. Edice Učebnice. ISBN 80-7038-134-5.
- KINDL, Milan. *Musí být věci užitečné (a zcela ovladatelné)?* In DVOŘÁK, Jan, ed. a KINDL, Milan, ed. *Poceta Martě Knappové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. 472 s. ISBN 80-7357-133-1.
- KINDL, Milan a DAVID, Ondřej. *Úvod do práva životního prostředí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 223 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-11-3.
- KNAP, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. 1. vyd. Praha: Codex, 1994. 248 s. ISBN 80-901185-3-4.
- KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. xxxviii, 419 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-454-7.
- KRATOCHVÍL, Vladimír et al. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xl, 921 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2.
- KRUPKA, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: Trivis, 2012. 157 s. ISBN 978-80-87451-14-4.
- LAZAR, Ján a kol. *Občanské právo hmotné. I*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1987. 418 s. Učebnice, ISBN 11-064-87-01.
- MAISNER, Martin et al. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. xv, 339 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-638-7.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010: stav k 1. 4. 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010. 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.
- NOVOTNÝ, Oto et al. *Trestní právo hmotné. 1., Obecná část*. 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 583 s. ISBN 978-80-7357-509-0.
- OSAKWE, Christopher. *Russian Civil Code. Parts 1-3, Text and analysis*. Moskva: Wolters Kluwer, 2008. 775 s. ISBN 978-5-466-00345-1.
- PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2011. xiv, 183 s. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-332-5.
- POLČÁK, Radim. *Internet a proměny práva*. Praha: Auditorium, 2012. 388 s. ISBN 978-80-87284-22-3.
- RANDA, Antonín a SPÁČIL, Jiří, ed. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém; II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008. [581] s. Klasická právní díla. ISBN 978-80-7357-389-8.
- ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. 295 s. Právnické učebnice. ISBN 80-86473-79-1.
- SEDLÁČEK, Jaromír; ROUČEK, František et al. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na*

- Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl II. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. sv. 1., 970 s. ISBN 80-85963-61-2.
- SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Občanské právo československé: všeobecné nauky*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. xxiv, ii, 299 s. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-742-1.
 - SEDLÁČEK, Jaromír a SPÁČIL, Jiří, ed. *Vlastnické právo*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. xxiv, 426, iv, 58, 79 s. Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-754-4.
 - SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. 1019 s. Právo. ISBN 978-80-7418-146-7.
 - SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 350 s. ISBN 978-80-7380-334-6.
 - SMEJKAL, Vladimír. *Internet @ §§§*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 166 s. ISBN 80-7169-765-6.
 - SOMMER, Otakar a SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 2 sv. (xxii, 220, 356 s.). Klasická právnícká díla. ISBN 978-80-7357-616-5.
 - SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. xiv, 792 s. ISBN 978-80-7400-423-0.
 - ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 1. sv. I. § 1-139. xvi, 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
 - ŠARMAN, Jan. *Přehled judikatury z oblasti věcných práv*. Praha: ASPI, 2006. 340 s. Judikatura. ISBN 80-7357-145-5.
 - ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1, díl 1-2., Obecná část - Věcná práva*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 459 s. ISBN 978-80-7353-468-0.
 - ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1. sv. § 1-459. xxi, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-108-6.
 - URFUS, Valentin. *Historické základy novodobého práva soukromého: římskoprávní dědictví a soukromé právo kontinentální Evropy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. x, 131 s. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-504-6.
 - VRCHA, Pavel, ed., JANKŮ, Petra, ed. a VRCHOVÁ, Karin, ed. *Katastrální (a související) judikatura*. 3. vyd. Praha: Linde, 2011. 708 s. ISBN 978-80-7201-861-1.
 - VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo: § 152 - § 172 občanského zákoníku: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury*. Praha: Linde, 2012. 270 s. ISBN 978-80-7201-894-9.

2) Články

- ELIÁŠ, Karel. Objekt vlastnického práva a návrh občanského zákoníku (Také o abstrakci v juristickém myšlení). *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 11, s. 410 a následující, ISSN 1210-6410.

- ELIÁŠ, Karel. Právní povaha věcných práv k cizí věci. *Právník*, 2011, roč. 150, 3, s. 209 a následující, ISSN 0324-7007.
- ELIÁŠ, Karel. Věc jako pojem soukromého práva. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, 4, s. 119 a následující, ISSN 1210-6410.
- ELIÁŠ, Karel. Věc. Pozitivistická studie. *Právník*. 1992, roč. 131, 8, s. 694 a následující, ISSN 0324-7007.
- ELIÁŠ, Karel. Vlastnické právo. Paradigmata českého pojetí pod zkušební kamenem kontinentální právní kultury. *Právní rozhledy*. 2005, roč. 13, 22, s. 807 a následující, ISSN 1210-6410.
- FRINTA, Ondřej; TÉGL, Petr. O návrhu nového občanského zákoníku a jeho kritice (a taky o kontinuitě a diskontinuitě). *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 14, s. 495 a následující, ISSN 1210-6410.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku a v platném trestním zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 19, s. 706 a následující, ISSN 1210-6410.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Úvaha o věcech v právním smyslu. *Právní praxe v podnikání*. 1995, roč. 4, 11, s. 1 a následující, ISSN 1210-4043.
- PĚCHA, František. K rozdělení věcných břemen na služebnosti a reálná břemena. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 9, s. 326 a následující, ISSN 1210-6410.
- PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, 8, s. 238 a následující, ISSN 1803-6554.
- POHLOVÁ, Alena. Vlastnictví pozemku a stavby. *Právní rádce*. 2006, roč. 14., 5, s. 5 a následující, ISSN 1210-4817.
- REMUNDA, Ivo. Živé zvíře opravdu není věc? *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 15, s. 560 a následující, ISSN 1210-6410.
- SPÁČIL, Jiří. Současné problémy vlastnického práva. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, 2, s. 65 a následující, ISSN 1210-6410.
- STUNA, Stanislav, ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 10, s. 366 a následující, ISSN 1210-6410.
- ŠTRAUS, J. Nový občanský zákoník ještě jednou. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, 24, s. 908 a následující, ISSN 1210-6410.
- TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, 12, s. 444 a následující, ISSN 1210-6410.
- TELEC, Ivo. O vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, 19, s. 677 a následující, ISSN 1210-6410.
- TELEC, Ivo. Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 15, 1, s. 1 a následující, ISSN 1210-6410.
- VISINGER, Radek. Úvahy o squatterství z pohledu práva evropských zemí. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, 16, s. 583 a následující, ISSN 1210-6410.
- VÍTEK, Jindřich. Právní úprava cenných papírů v novém občanském zákoníku. *Obchodní právo*. 2012, roč. 21, 12, s. 426 a následující, ISSN 1210-8278.

- VOJČÍK, Peter, VYPARINA, Stanislav. Nehmotné statky a duševné vlastnictvo. *Právní obzor*, 1994, roč. 77, 4, s. 390 a následující, ISSN 0032-6984.

➤ **Judikatura**

- rozhodnutí NS ze dne 8. 4. 1955, sp. zn. 2 Tz 37/55, uveřejněné ve Sbírce SRS pod č. Rt 60/1955.
- rozhodnutí NS ze dne 25. 1. 1957, sp. zn. 1 Tz 317/56, uveřejněno ve Sbírce SRS pod č. Rt 25/1957.
- rozhodnutí NS ze dne 6. 5. 1975, sp. zn. 6 To 9/75, uveřejněné ve Sbírce SRS pod č. Rt 3/1976.
- zpráva NS ze dne 5. 6. 1979, sp. zn. Plsf 1/79, uveřejněno ve Sbírce SRS pod č. Rt 42/1979.
- rozsudek NS ze dne 30. 9. 1982, sp. zn. 11 Tz 42/82, uveřejněný pod č. Rt 18/1983 Sbírky SRS.
- nález ÚS ze dne 24. 5. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 16/93, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení ve svazku 1 pod č. 25, dostupný na www.nalus.usoud.cz, bezplatný vyhledávač rozhodnutí neautentické povahy Ústavního soudu.
- rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 1995, sp. zn. 7 Cmo 9/94, uveřejněného ve Sbírce SRS pod č. Rc 32/1997.
- usnesení NS ze dne 6. 8. 1998, sp. zn. 3 Tz 71/98, uveřejněné ve Sbírce SRS pod č. Rt 44/99.
- nález ÚS ze dne 9. 12. 1998, sp. zn. II. ÚS 492/97, dostupný na www.nalus.usoud.cz, bezplatný vyhledávač rozhodnutí neautentické povahy Ústavního soudu.
- rozsudek NS ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 25 Cdo 565/99, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 25. 4. 2001, sp. zn. 5 Tz 63/2001, uveřejněný pod č. Rt 4/2002 Sbírky SRS, dostupné na www.nsoud.cz
- rozsudek NS ze dne 17. 1. 2002, sp. zn. 26 Cdo 2975/2000, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 22 Cdo 96/2000, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 11. 7. 2002, sp. zn. 22 Cdo 19/2002, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 28. 8. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1317/2002, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 16. 6. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1163/2002, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 29. 7. 2003, sp. zn. 22 Cdo 509/2003, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 11. 9. 2003, sp. zn. 31 Cdo 2772/2000, uveřejněný pod č. Rc 75/2004 Sbírky SRS, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. 22 Cdo 2472/2002, dostupné na www.nsoud.cz.

- rozsudek NS ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 30 Cdo 490/2003, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 540/2003, uveřejněný pod č. Rc 6/2006 Sbírky SRS, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 12. 7. 2004, sp. zn. 22 Cdo 240/2003, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 19. 7. 2004, sp. zn. 28 Cdo 288/2004, dostupné na www.nsoud.cz.
- usnesení zvláštního senátu NSS ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Konf 22/2005, dostupné na www.nssoud.cz.
- usnesení NS ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 262/2005, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2773/2004, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 980/2005, dostupné na www.nsoud.cz.
- usnesení NS ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. 22 Cdo 685/2005, dostupné na www.nsoud.cz.
- usnesení NS ze dne 11. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 1129/2005, 29 Odo 1130/2005, 29 Odo 1131/2005, 29 Odo 1134/2005, dostupné na www.nsoud.cz.
- usnesení NS ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. 8 Tdo 446/2006, uveřejněno ve Sbírce SRS pod č. Rt 15/2007, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 28 Cdo 2314/2005, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 13. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2808/2005, dostupné na www.nsoud.cz.
- usnesení NS ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1781/2006, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 33 Odo 1376/2004, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 28 Cdo 2747/2004, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 21 Cdo 694/2006, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007, dostupné na www.nsoud.cz.
- usnesení NS ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, uveřejněno ve Sbírce SRS pod č. Rc 50/2008, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. 26 Odo 1100/2006, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 14. 8. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1726/2007, dostupné na www.nsoud.cz.
- rozsudek NSS ze dne 22. 1. 2009, sp. zn. 1 As 93/2008, dostupné na www.nssoud.cz.

- rozsudek NSS ze dne 11. 9. 2009, sp. zn. 5 As 62/2008, uveřejněn ve Sbírce rozhodnutí NSS pod číslem Rs 2200/2011, dostupné na www.nssoud.cz.
- rozsudek NS ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4869/2009, dostupné na www.nsouid.cz.
- rozsudek NS ze dne 17. 8. 2010, sp. zn. 22 Cdo 2597/2010, dostupné na www.nsouid.cz.
- rozsudek NS ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1839/2010, dostupné na www.nsouid.cz.

➤ **Diplomové práce**

- BAKSOVÁ, Alexandra. *Res nullius*. Plzeň, 2011. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jindřich Psutka.
- KATZER, Vojtěch. *Věc a její příslušenství dle OZ a návrhu OZ*. Brno, 2010. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická. Vedoucí práce Markéta Selucká.
- KAZDA, Lubomír. *Dělitelnost a nedělitelnost předmětu občanskoprávního vztahu*. Brno, 2006. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jan Hurdík.
- PODVALOVÁ, Daniela. *Právo stavby - vlastnictví stavby a pozemku*. Plzeň, 2010. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Jan Pauly.

➤ **Ostatní**

- BUBELOVÁ, Kamila, ed. *Res - věci v římském právu: sborník příspěvků z 10. konference právních romanistů ČR a SR konané ve dnech 14. – 16. 3. 2008 v Olomouci*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 119 s. Sborníky. ISBN 978-80-244-2151-3.
- HAVEL, Bohumil; BEZOUŠKA, Petr. *Změny v pojetí věci a věcných práv, smluvní nakládání s věcmi podle nového soukromého práva*. Odborný seminář. V Praze dne 21. listopadu 2012.
- nařízení Rady (ES), č. 6/2002, ze dne 12. prosince 2001, o průmyslových vzorech Společenství, dostupné na www.eur-lex.europa.eu
- nařízení Rady (ES), č. 1891/2006, ze dne 18. prosince 2006, dostupné na www.eur-lex.europa.eu
- Osobní rozhovor s prof. JUDr. Jiřím Švestkou, DrSc., ze dne 12. 3. 2013 (Praha), na téma věc v právním smyslu.
- směrnice Evropské unie č. 98/34/ES, ve znění směrnice č. 98/48/ES, o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů, dostupné na www.eur-lex.europa.eu
- www.eur-lex.europa.eu (webové stránky pro přístup k právu EU)
- www.legifrance.gouv.fr (webové stránky pro přístup k právu Francie)
- www.admin.ch (webové stránky pro přístup k právu Švýcarské konfederace)
- www.nalus.usoud.cz (bezplatný vyhledávač rozhodnutí neautentické povahy Ústavního soudu)

- www.nsoud.cz (bezplatný vyhledávač rozhodnutí neautentické povahy Nejvyššího soudu)
- www.nssoud.cz (bezplatný vyhledávač rozhodnutí neautentické povahy Nejvyššího správního soudu)

➤ **Prameny práva**

- Obecný zákoník občanský č. 946/1811 Sb. z. s., ve znění pozdějších předpisů
- Vládní návrh československého občanského zákoníku z roku 1937
- zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- usnesení předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platném znění
- zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu)
- zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník
- zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 86/1912 ř. z., o stavebním právu
- zákon č. 88/1947 Sb., o právu stavby
- zákona č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- le Code civil suisse (ZGB)

- le Code des obligations suisse (220 Loi fédérale complétant le Code civil suisse)
- le Code civil (français)
- Civil Code of The Russian Federation
- kalifornský Code civil
- zákon č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 441/2003Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
- rakouský zákon č. 992/1846 Sb. z. s., k ochraně literárního a uměleckého vlastnictví proti nedovolenému uveřejnění, patisku a padělání
- zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 256/2001 Sb., o pohřbnictví, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů
- Vládní návrh katastrálního zákona (č. sněmovního tisku 778)
- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů